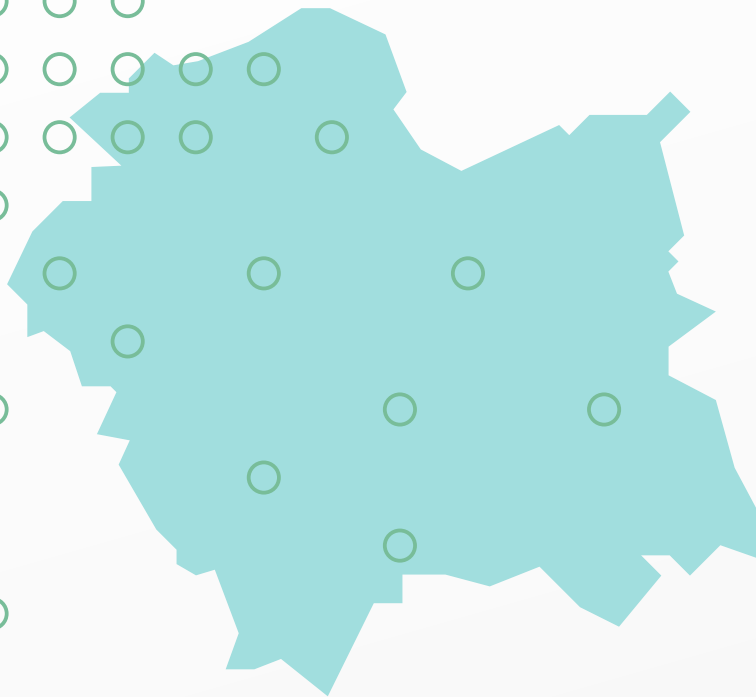

LUDNOŚĆ, RUCH NATURALNY I MIGRACJE

W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2016 R.

POPULATION, VITAL STATISTICS AND MIGRATION

IN MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP IN 2016

**LUDNOŚĆ,
RUCH NATURALNY
I MIGRACJE
W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM w 2016 R.**

**POPULATION,
VITAL STATISTICS
AND MIGRATION
IN MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP IN 2016**

YEAR XVI

ROK XVI

STATISTICAL
INFORMATION
AND ELABORATIONS

INFORMACJE
I OPRACOWANIA
STATYSTYCZNE

KRAKÓW, JULY 2017

KRAKÓW, LIPIEC 2017

Urząd Statystyczny w Krakowie   Statistical Office in Kraków
ul. Kazimierza Wyki 3   3 Kazimierza Wyki St.
31-223 Kraków   31-223 Kraków

tel. 12 41 56 011, fax 12 36 10 191
e-mail: sekretariatuskrrk@stat.gov.pl

AUTOR OPRACOWANIA   *AUTHORS OF ELABORATION*

Elżbieta Niemiec

pod kierunkiem   *supervised by*

Agnieszki Chochorowskiej

**SKŁAD KOMPUTEROWY,   *TYPESETTING,*
MAPY, WYKRESY   *MAPS AND GRAPHS***

Elżbieta Niemiec

**PRACE OBLICZENIOWE   *CALCULATION WORKS*
TABLICE   *TABLES***

Anna Stawarz

TŁUMACZENIE   *TRANSLATION*

Wojciech Marczak

PROJEKT OKŁADKI   *COVER DESIGN*

Aleksandra Polit

ISSN 2082-4092

**PRZY PUBLIKOWANIU DANYCH   *WHEN PUBLISHING*
URZĘDU STATYSTYCZNEGO   *STATISTICAL OFFICE DATA*
PROSIMY O PODANIE ŹRÓDŁA   *PLEASE INDICATE SOURCE***

Publikacja dostępna na CD   *Publication available on CD*
oraz w Internecie   *and at website*

<http://krakow.stat.gov.pl>

PRZEDMOWA

Urząd Statystyczny w Krakowie przekazuje Państwu ukazującą się corocznie, kolejną publikację tematyczną „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie małopolskim”.

Opracowanie prezentuje sytuację demograficzną województwa małopolskiego w 2016 r. w oparciu o tablice bilansowe dotyczące stanu, ruchu naturalnego i wędrownego ludności. Składa się ono z czterech rozdziałów, w których kolejno przedstawiono:

- stan ludności i jej rozmieszczenie w układzie terytorialnym,
- struktury ludności,
- ruch naturalny,
- migracje.

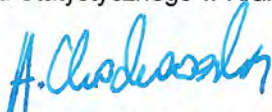
Zróżnicowanie terytorialne zjawisk przedstawiono na tle kraju i innych województw oraz w przekroju powiatów i gmin województwa małopolskiego przy zastosowaniu wskaźników natężenia oraz typologii demograficznych. Uzupełnieniem części opisowej są wykresy i mapy, które ilustrują wybrane cechy, zjawiska i zaobserwowane tendencje. Zawarte w opracowaniu uwagi metodyczne, zawierają źródła informacji statystycznych oraz objaśnienia podstawowych pojęć i wskaźników demograficznych.

Część tabelaryczna publikacji składa się z tablic przeglądowych, przedstawiających wybrane dane demograficzne o województwie i podregionach na tle kraju. Następujące po nich tablice szczegółowe obejmują dane na temat struktur ludności, ruchu naturalnego i migracji w układzie terytorialnym.

Od 2006 r. publikacja przygotowywana jest wyłącznie w wersji elektronicznej udostępnionej Państwu w Internecie <http://krakow.stat.gov.pl> oraz na płycie CD.

Wyrażam nadzieję, że opracowanie będzie przydatnym źródłem wiedzy i okaże się pomocne dla zainteresowanych sytuacją demograficzną województwa małopolskiego.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Krakowie

Agnieszka Chochorowska

PREFACE

The Statistical Office in Kraków presents you the next edition of the publication "Population, vital statistics and migration in Małopolskie voivodship" appearing yearly in similar thematic layout.

This elaboration presents demographic situation of Małopolskie voivodship in 2016 on the basis of balance tables concerning the size, vital statistics and migration of the population. It consists of four chapters, in which there were presented consecutively:

- the size and structure of population in territorial layout,*
- the structures of population,*
- vital statistics,*
- migration.*

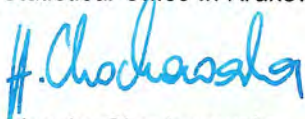
The territorial differentiation of phenomena was presented against a background of Poland and other voivodships as well as in division by powiats and gminas of Małopolskie voivodship using intensity rates and demographic typologies. The descriptive part is supplemented by graphs and maps illustrating selected features, phenomena and tendencies observed. The methodological notes contained in the elaboration includes sources of statistical information and definitions of main terms and demographic rates.

Tabular part of the publication consists of review tables presenting selected demographic information on the voivodship and subregions against a background of Poland. Following detailed tables include data on the structures of population, vital statistics and migration in territorial layout.

Since 2006 the publication has been prepared exclusively in electronic version available on Internet website <http://krakow.stat.gov.pl> and on CD.

I hope that this elaboration will be a valuable source of knowledge and will prove useful for persons interested in demographic situation of Małopolskie voivodship.

*Director
of the Statistical Office in Kraków*

Agnieszka Chochorowska

Spis treści

	Nr	Str.
Przedmowa	x	3
WYNIKI BADAŃ – SYNTEZA	x	13
Podstawowe tendencje	x	13
Rozdział I. Stan ludności i jej rozmieszczenie w układzie terytorialnym	x	25
Rozdział II. Struktury ludności	x	32
Struktura według płci	x	32
Struktura według ekonomicznych grup wieku	x	32
Struktura według edukacyjnych grup wieku	x	40
Rozdział III. Ruch naturalny ludności	x	44
Przyrost naturalny	x	44
Urodzenia i dzietność kobiet	x	46
Umieralność	x	50
Trwanie życia	x	58
Małżeństwa	x	59
Rozwody i separacje	x	61
Rozdział IV. Migracje	x	65
Migracje wewnętrzne stałe	x	66
Migracje zagraniczne	x	67
Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni	x	69
UWAGI METODYCZNE	x	72
Źródła i zakres danych	x	72
Objaśnienia podstawowych pojęć	x	72
POZOSTAŁE UWAGI	x	77
OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH	x	79
		Format
TABLICE PRZEGLĄDOWE		Xlsx
Ludność	I	x
Ruch naturalny ludności	II	x
Migracje ludności	III	x
Wybrane dane demograficzne o województwie małopolskim i podregionach na tle kraju	IV	x
TABLICE		
Ludność według płci, grup wieku w 2016 r.	1	x
Ruch naturalny ludności w 2016 r.	2	x
Rozwody i separacje orzeczone w 2016 r.	3	x
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2016 r.	4	x
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały według kierunków w 2016 r.	5	x
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt czasowy ponad 3 miesiące w 2016 r.	6	x
Lokaty powiatów i gmin według podstawowych wskaźników demograficznych w 2015 r.	7	x
Lokaty powiatów i gmin według podstawowych wskaźników demograficznych w 2016 r.	8	x

WYKRESY	Nr	Str.
Współczynniki ruchu naturalnego i migracji na 1 tys. ludności w 2016 r.	1	14
Liczba ludności	2	25
Dynamika liczby ludności	3	25
Prognoza liczby ludności	4	25
Współczynniki urbanizacji i ruralizacji według powiatów w 2016 r.	5	27
Dynamika liczby ludności według województw w 2016 r.	6	31
Gęstość zaludnienia według województw w 2016 r.	7	31
Różnica między liczbą kobiet a liczbą mężczyzn według wieku w 2016 r.	8	32
Mediana wieku ludności	9	33
Mediana wieku ludności według powiatów	10	33
Wskaźnik starości	11	34
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku	12	35
Ludność według płci i ekonomicznych grup wieku w 2016 r.	13	36
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w powiatach w 2016 r.	14	37
Współczynnik obciążenia demograficznego	15	38
Dynamika edukacyjnych grup wieku w 2016 r.	16	41
Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w 2016 r.	17	41
Dzieci w grupie wieku 0-2 lata	18	42
Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w powiatach w 2016 r.	19	42
Współczynnik feminizacji według województw w 2016 r.	20	43
Mediana wieku ludności według województw w 2016 r.	21	43
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w województwach w 2016 r.	22	43
Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w województwach w 2016 r.	23	43
Ruch naturalny ludności	24	44
Prognoza ruchu naturalnego ludności	25	44
Przyrost naturalny na 1 tys. ludności według powiatów w 2016 r.	26	45
Urodzenia na 1 tys. ludności według powiatów w 2016 r.	27	47
Współczynnik płodności	28	48
Współczynnik dzietności ogólnej	29	49
Współczynnik dzietności ogólnej według powiatów w 2016 r.	30	50
Zgony na 1 tys. ludności według powiatów w 2016 r.	31	51
Struktura zgonów według przyczyn w 2015 r.	32	52
Dynamika liczby zgonów według przyczyn w 2015 r.	33	53
Zgony z powodu chorób układu krążenia	34	53
Zgony z powodu chorób układu krążenia według płci i grup wieku w 2015 r.	35	54
Zgony z powodu wybranych chorób układu krążenia	36	54
Udział zgonów z powodu chorób układu krążenia w ogólnej liczbie zgonów w danym powiecie w 2015 r.	37	55
Zgony z powodu nowotworów	38	55
Zgony z powodu nowotworów według płci i grup wieku w 2015 r.	39	56

WYKRESY (dok.)	Nr	Str.
Zgony z powodu wybranych chorób nowotworowych	40	56
Udział zgonów z powodu nowotworów w ogólnej liczbie zgonów w danym powiecie w 2015 r.	41	57
Przeciętne trwanie życia mężczyzn i kobiet	42	58
Przeciętne trwanie życia mężczyzn i kobiet w podregionach w 2015 r.	43	59
Małżeństwa	44	59
Małżeństwa na 1 tys. ludności według powiatów w 2016 r.	45	60
Struktura małżeństw według rodzaju	46	61
Rozwody	47	61
Rozwody na 1 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej w powiatach w 2016 r.	48	62
Separacje orzeczone	49	63
Separacje orzeczone według miejsca zamieszkania powoda na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej w 2016 r.	50	63
Przyrost naturalny na 1 tys. ludności według województw w 2016 r.	51	64
Współczynnik dzietności według województw w 2016 r.	52	64
Małżeństwa na 1 tys. ludności według województw w 2016 r.	53	64
Rozwody na 1 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej według województw w 2016 r.	54	64
Saldo migracji stałej na 1 tys. ludności według powiatów w 2016 r.	55	65
Migracje wewnętrzne ludności	56	66
Migracje zagraniczne ludności	57	68
Migracje zagraniczne ludności według miast i wsi	58	68
Saldo migracji czasowej	59	70
Saldo migracji czasowej według powiatów w 2016 r.	60	70
Saldo migracji stałej na 1 tys. ludności według województw w 2016 r.	61	71
Saldo migracji czasowej na 1 tys. ludności według województw w 2016 r.	62	71
SCHEMATY		
Ruch naturalny i migracje w 2016 r.	1	14
Lokata województwa małopolskiego wśród województw według wybranych wskaźników w 2016 r.	2	15
Aktywność demograficzna według powiatów zgodna z typologią Webba w 2016 r.	3	16
Ekonomiczne grupy wieku według powiatów zgodne z typologią trójkąta Osanna w 2016 r.	4	17
RYSUNKI		
Kierunki migracji na pobyt stały według kontynentów w 2016 r.	1	68
Kierunki migracji na pobyt stały według wybranych państw członkowskich Unii Europejskiej w 2016 r.	2	69

MAPY	Nr	Str.
Dynamika liczby ludności według powiatów w 2016 r.	1	26
Udział ludności powiatów w ogólnej liczbie ludności województwa w 2016 r.	2	26
Gęstość zaludnienia według powiatów w 2016 r.	3	28
Typologia demograficzna powiatów według Webba w 2016 r.	4	29
Typologia demograficzna gmin według Webba w 2016 r.	5	30
Mediana wieku ludności według gmin w 2016 r.	6	34
Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów w 2016 r.	7	38
Klasyfikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku – Trójkąt Osanna w 2016 r.	8	39
Klasyfikacja gmin według ekonomicznych grup wieku – Trójkąt Osanna w 2016 r.	9	40
Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w gminach w 2016 r.	10	45
Współczynnik dynamiki demograficznej według powiatów w 2016 r.	11	46
Urodzenia na 1 tys. ludności według gmin w 2016 r.	12	47
Współczynnik płodności według powiatów w 2016 r.	13	48
Zgony na 1 tys. ludności według gmin w 2016 r.	14	51
Zgony z powodu chorób układu krążenia na 10 tys. ludności według powiatów w 2015 r.	15	55
Zgony z powodu nowotworów na 10 tys. ludności według powiatów w 2015 r.	16	57
Małżeństwa na 1 tys. ludności według gmin w 2016 r.	17	60
Saldo migracji stałej na 1 tys. ludności według gmin w 2016 r.	18	66
Zameldowania ludności na pobyt stały z innych województw w 2016 r.	19	67
Wymeldowania ludności na pobyt stały do innych województw w 2016 r.	20	67
Dynamika liczby ludności zameldowanej na pobyt czasowy według gmin w 2016 r. ...	21	71

Contents

	No	Page
Preface	x	3
RESULTS OF SURVEYS – SYNTHESIS	x	13
<i>Basic tendencies - Summary</i>	x	13
<i>Chapter I. Size of population and its structure in territorial layout</i>	x	25
<i>Chapter II. Structures of population</i>	x	32
<i>Structure by sex</i>	x	32
<i>Structure by economic age groups</i>	x	32
<i>Structure by educational age groups</i>	x	40
<i>Chapter III. Vital statistics of population</i>	x	44
<i>Natural increase</i>	x	44
<i>Births and female fertility</i>	x	46
<i>Deaths</i>	x	50
<i>Life expectancy</i>	x	58
<i>Marriages</i>	x	59
<i>Divorces and separations</i>	x	61
<i>Chapter IV. Migration</i>	x	65
<i>Permanent internal migration</i>	x	66
<i>International migration</i>	x	67
<i>Persons registered temporarily and residents temporarily absent</i>	x	69
METHODOLOGICAL NOTES	x	72
<i>Source and scope of data</i>	x	72
<i>Main definitions</i>	x	72
OTHER NOTES	x	77
SYMBOLS	x	79
REVIEW TABLES		Xlsx format
<i>Population</i>	I	x
<i>Vital statistics of population</i>	II	x
<i>Migration of population</i>	III	x
<i>Selected demographic data regarding Małopolskie voivodship, subregions and country</i>	IV	x
TABLES		
<i>Population by sex, age groups in 2016</i>	1	x
<i>Vital statistics of population in 2016</i>	2	x
<i>Divorces and separations adjudicated in 2016</i>	3	x
<i>Internal and international migration of population for permanent residence in 2016..</i>	4	x
<i>Internal and international migration of population for permanent residence by directions in 2016</i>	5	x
<i>Internal migration of population for temporary stay above 3 months in 2016</i>	6	x
<i>Positions of powiats and gminas by basic demographic rates in 2015</i>	7	x
<i>Positions of powiats and gminas by basic demographic rates in 2016</i>	8	x

GRAPHS	No	Page
<i>Vital statistics and migration rates per 1 thous. population in 2016</i>	1	14
<i>Number of population</i>	2	25
<i>Dynamics of population number</i>	3	25
<i>Population projection</i>	4	25
<i>Urbanization and ruralization rates by powiats in 2016</i>	5	27
<i>Dynamics of population number by voivodships in 2016</i>	6	31
<i>Density of population by voivodships in 2016</i>	7	31
<i>Difference between number of females and number of males by age in 2016</i>	8	32
<i>Median of age of population</i>	9	33
<i>Median of age of population by powiats</i>	10	33
<i>Ageing ratio</i>	11	34
<i>Structure of population by economic age groups</i>	12	35
<i>Population by sex and economic age groups in 2016</i>	13	36
<i>Structure of population by economic age groups in powiats in 2016</i>	14	37
<i>Demographic load coefficient</i>	15	38
<i>Dynamics of educational age groups in 2016</i>	16	41
<i>Structure of population by educational age groups in 2016</i>	17	41
<i>Children in the 0-2 age group</i>	18	42
<i>Structure of population by educational age groups in powiats in 2016</i>	19	42
<i>Feminization rate by voivodships in 2016</i>	20	43
<i>Median of age of population by voivodships in 2016</i>	21	43
<i>Structure of population by economic age groups in voivodships in 2016</i>	22	43
<i>Structure of population by educational age groups in voivodships in 2016</i>	23	43
<i>Vital statistics of population</i>	24	44
<i>Vital statistics of population prognosis</i>	25	44
<i>Natural increase per 1 thous. population by powiats in 2016</i>	26	45
<i>Births per 1 thous. population by powiats in 2016</i>	27	47
<i>Female fertility rate</i>	28	48
<i>Total fertility rate</i>	29	49
<i>Total fertility rate by powiats in 2016</i>	30	50
<i>Deaths per 1 thous. population by powiats in 2016</i>	31	51
<i>Structure of deaths by causes in 2015</i>	32	52
<i>Dynamics of deaths by causes in 2015</i>	33	53
<i>Deaths caused by diseases of the circulatory system</i>	34	53
<i>Deaths caused by diseases of the circulatory system by sex and age groups in 2015</i>	35	54
<i>Deaths caused by selected diseases of the circulatory system</i>	36	54
<i>Share of deaths caused by diseases of the circulatory system in total number of deaths in selected powiat in 2015</i>	37	55
<i>Deaths caused by neoplasms</i>	38	55
<i>Deaths caused by neoplasms by sex and age groups in 2015</i>	39	56

GRAPHS (cont.)	No	Page
<i>Deaths caused by selected neoplasms .....</i>	40	56
<i>Share of deaths caused by neoplasms in total number of deaths in selected powiat in 2015 .....</i>	41	57
<i>Life expectancy of males and females .....</i>	42	58
<i>Life expectancy of males and females in subregions in 2015 .....</i>	43	59
<i>Marriages .....</i>	44	59
<i>Marriages per 1 thous. population by powiats in 2016 .....</i>	45	60
<i>Structure of marriages by type .....</i>	46	61
<i>Divorces .....</i>	47	61
<i>Divorces per 1 thous. population aged 20 years and more in powiats in 2016 .....</i>	48	62
<i>Separations adjudicated.....</i>	49	63
<i>Separations adjudicated by the plaintiff's place of residence per 100 thous. population aged 20 years and more in 2016 .....</i>	50	63
<i>Natural increase per 1 thous. population by voivodships in 2016 .....</i>	51	64
<i>Total fertility rate by voivodships in 2016 .....</i>	52	64
<i>Marriages per 1 thous. population by voivodships in 2016 .....</i>	53	64
<i>Divorces per 1 thous. population aged 20 years and more by voivodships in 2016 ...</i>	54	64
<i>Permanent net migration per 1 thous. population by powiats in 2016 .....</i>	55	65
<i>Internal migration of the population .....</i>	56	66
<i>International migration of the population.....</i>	57	68
<i>International migration of the population by urban and rural areas .....</i>	58	68
<i>Temporary net migration .....</i>	59	70
<i>Temporary net migration by powiats in 2016 .....</i>	60	70
<i>Permanent net migration per 1 thous. population by voivodships in 2016 .....</i>	61	71
<i>Temporary net migration per 1 thous. population by voivodships in 2016 .....</i>	62	71
DIAGRAMS		
<i>Vital statistics and migration in 2016 .....</i>	1	14
<i>Position of Małopolskie voivodship among voivodships by selected rates in 2016 ....</i>	2	15
<i>Demographic activity by powiats according to typology of Webb in 2016 .....</i>	3	16
<i>Economic age groups by powiats according to typology of Osanna Triangle in 2016</i>	4	17
CHARTS		
<i>Directions of permanent migration by continents in 2016 .....</i>	1	68
<i>Directions of permanent migration by selected countries memberships of the European Union in 2016 .....</i>	2	69

MAPS	No	Page
<i>Dynamics of population number by powiats in 2016 .....</i>	1	26
<i>Share of population of powiats in total numer of the voivodship population in 2016 ..</i>	2	26
<i>Density of population by powiats in 2016 .....</i>	3	28
<i>Demographic typology of powiats according to Webb in 2016 .....</i>	4	29
<i>Demographic typology of gminas according to Webb in 2016 .....</i>	5	30
<i>Median of age of population by gminas in 2016 .....</i>	6	34
<i>Demographic load coefficient by powiats in 2016 .....</i>	7	38
<i>Classification of powiats by economic age groups – Osanna Triangle in 2016 .....</i>	8	39
<i>Classification of gminas by economic age groups – Osanna Triangle in 2016 .....</i>	9	40
<i>Natural increase per 1 thous. population in gminas in 2016 .....</i>	10	45
<i>Rate of demographic dynamics by powiats in 2016 .....</i>	11	46
<i>Births per 1 thous. population by gminas in 2016 .....</i>	12	47
<i>Female fertility rate by powiats in 2016 .....</i>	13	48
<i>Deaths per 1 thous. population by gminas in 2016 .....</i>	14	51
<i>Deaths caused by diseases of the circulatory system per 10 thous. population by powiats in 2015 .....</i>	15	55
<i>Deaths caused by neoplasms per 10 thous. population by powiats in 2015 .....</i>	16	57
<i>Marriages per 1 thous. population by gminas in 2016 .....</i>	17	60
<i>Net permanent migration per 1 thous. population by gminas in 2016.....</i>	18	66
<i>Registrations of population for permanent residence from other voivodships in 2016</i>	19	67
<i>Deregistrations of population for permanent residence to other voivodships in 2016</i>	20	67
<i>Dynamics of population number registered for temporary stay by gminas in 2016.....</i>	21	71

WYNIKI BADAŃ - SYNTEZA

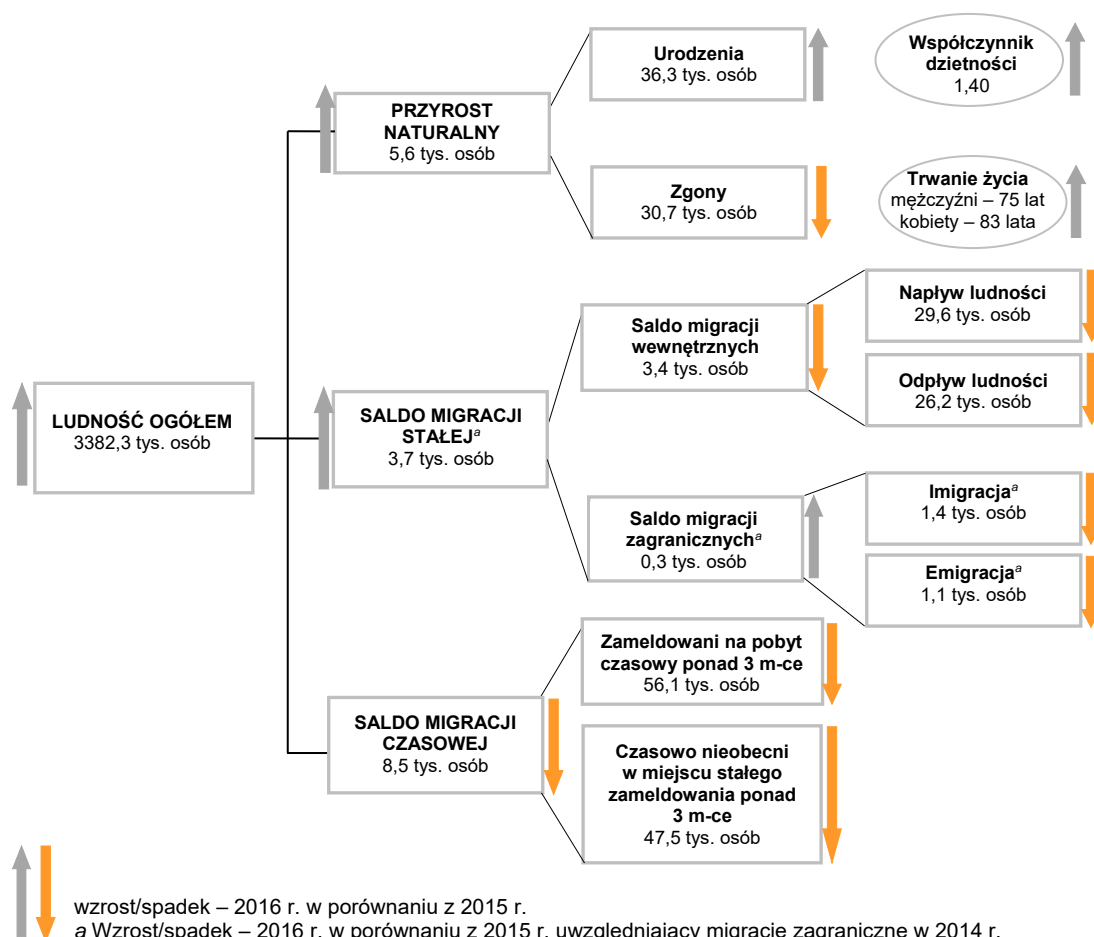
PODSTAWOWE TENDENCJE

Rok 2016 był kolejnym rokiem, w którym odnotowano wzrost liczby ludności oraz zwiększenie udziału ludności zamieszkującej obszary wiejskie. W końcu 2016 r. w województwie małopolskim mieszkało 3382,3 tys. osób, w miastach 1637,4 tys. (48,4% ogółu ludności).

Ponad połowę mieszkańców województwa małopolskiego w 2016 r. stanowiły kobiety (51,5%), na 100 mężczyzn, od wielu lat przypada ich 106. Przewaga liczebna kobiet była większa w miastach niż na wsi (miasta – 111 kobiet, na wsi 101 kobiet na 100 mężczyzn), a szczególnie w wieku poprodukcyjnym kobiet (60 lat i więcej) na 100 mężczyzn przypadało średnio 147 kobiet.

Zgodnie z klasyfikacją Webba województwo małopolskie znalazło się w grupie czterech województw aktywnych demograficznie. Podobnie jak w województwach: pomorskim i wielkopolskim wzrost liczby ludności był konsekwencją dodatniego przyrostu naturalnego przewyższającego dodatni przyrost migracyjny (typ B).

Schemat 1. Ruch naturalny i migracje w 2016 r.

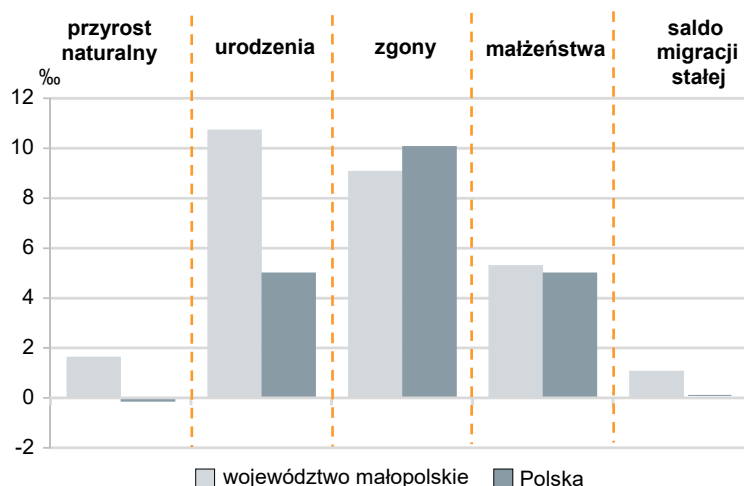
Korzystny typ demograficzny to rezultat wyższego niż w roku ubiegłym i w dalszym ciągu dodatniego przyrostu naturalnego (5,6 tys. osób). Dodatni przyrost naturalny był następstwem przewagi liczby urodzeń (36,3 tys. osób) nad liczbą zgonów (30,7 tys. osób).

Najbardziej wrażliwy dla rozwoju demograficznego ludności wskaźnik dzietności kobiet, nie gwarantujący prostej zastępowalności pokoleń (mniejszy od poziomu 2,10), z roku na rok przyjmował niższe wartości, a w 2016 r. był wyższy niż w roku poprzednim i wynosił 1,40. Bardzo korzystnym zjawiskiem jest obserwowane od lat wydłużanie życia zarówno mężczyzn jak i kobiet. W relacji do średniej krajowej mieszkańcy województwa małopolskiego statystycznie żyją dłużej. Statystyczny mężczyzna żył przeciętnie ponad 75 lat, a statystyczna mieszkanka województwa małopolskiego blisko 83 lata.

Drugim ważnym czynnikiem warunkującym wzrost ludności obok dodatniego przyrostu naturalnego było dodatnie saldo migracji stałej, które od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie, w 2016 r. wynosiło 3,7 tys. osób. Dodatnie saldo migracji stałej było uzależnione od salda migracji między województwami i od salda migracji zagranicznych. Województwo małopolskie jest atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Liczba mieszkańców, którzy przybyli z innych województw była wyższa od liczby mieszkańców opuszczających województwo (saldo migracji wewnętrznej – 3,4 tys. osób). Zmianie uległa tendencja w zakresie migracji zagranicznej. W 2016 r. saldo migracji zagranicznej było dodatnie i wynosiło plus 296 osób. Najwięcej osób wyjechało na stałe do Austrii, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

W 2016 r. wszystkie wskaźniki ruchu naturalnego i wędrówkowego województwa małopolskiego kształtowały się korzystniej niż w Polsce. W województwie małopolskim dodatni przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 tys. ludności wynosił plus 1,7‰, podczas gdy ogółem w Polsce był ujemny minus 0,2‰. Zarówno w województwie małopolskim jak też w kraju wskaźnik salda migracji stałej na 1 tys. ludności był dodatni lecz wyższy i wynosił plus 1,1‰, a w Polsce – plus 0,04‰.

Wykr. 1. Współczynniki ruchu naturalnego i migracji na 1 tys. ludności w 2016 r.

Niskie od wielu lat wartości współczynnika dzietności oraz wydłużanie życia powodują pogarszanie się struktur wiekowych ludności. Podobnie jak w całym kraju, społeczeństwo województwa małopolskiego starzeje się, a proces ten szybciej postępuje w miastach niż na wsi. Z roku na rok mediana wieku mieszkańców województwa jest coraz wyższa, w 2016 r. średni wiek mieszkańca województwa wynosił 39 lat. Statystycznie mieszkańcy miast byli starsi o 3,5 lata od

mieszkańców wsi, średni wiek mieszkańca miast wynosił blisko 41 lat. Statystyczny mieszkaniec województwa małopolskiego był o 1 rok i 2 miesiące młodszy od mieszkańca Polski.

Poziom zaawansowania procesów starzenia się ludności odzwierciedla także wskaźnik starości, który wynosił 0,75. Oznacza to, że na 100 dzieci i młodzieży w wieku do 19 lat przypadało 75 osób w wieku 65 lat i więcej.

W województwie małopolskim obserwuje się niekorzystne zmiany struktur ludności według ekonomicznych grup wieku, chociaż w porównaniu do przeciętnych w Polsce zgodnie z klasyfikacją Osanna województwo określono jako młode demograficznie.

Schemat 2. Lokata województwa małopolskiego wśród województw według wybranych wskaźników w 2016 r.

Gęstość zaludnienia	2
Kobiety na 100 mężczyzn	8
Mediana wieku	3
Współczynnik obciążenia demograficznego	8
Wskaźnik starości	5
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem	3
Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem	8
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem	5
Przyrost naturalny na 1 tys. ludności	3
Urodzenia żywe na 1 tys. ludności	4
Zgony na 1 tys. ludności	2
Małżeństwa na 1 tys. ludności	2
Saldo migracji stałej na 1 tys. ludności	3

W poprzednich latach obserwowano spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, a w końcu 2016 r. liczba dzieci i młodzieży (17 lat i mniej) w porównaniu z 2015 r. wzrosła o 0,1%. W końcu 2016 r. ludności w wieku przedprodukcyjnym było 639,2 tys., a udział w ogólnej populacji utrzymał się na podobnym poziomie i wyniósł 18,9%.

Od 2010 r. liczba osób w wieku produkcyjnym, stanowiących zasoby pracy, obniża się, co jest konsekwencją procesu przesuwania do grupy wieku poprodukcyjnego licznych roczników osób urodzonych w okresie wyżu demograficznego pierwszej połowy lat 50. ubiegłego wieku. W 2016 r. liczba osób w wieku produkcyjnym wynosiła 2097,2 tys. osób, co stanowiło 62,0% ogółu ludności. W porównaniu z 2015 r. liczba ludności w wieku mobilnym zmniejszyła się o 6,6 tys. osób, a liczba osób w wieku niemobilnym o 2,3 tys. osób. W efekcie niekorzystnemu zmniejszaniu się liczby ludności w wieku produkcyjnym towarzyszy proces starzenia się zasobów siły roboczej.

W ostatnich latach obserwowany jest także dalszy wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej). W końcu 2016 r. ludność w wieku poprodukcyjnym liczyła 645,9 tys. osób (blisko 18 tys. mieszkańców więcej niż w 2015 r.), a jej udział w ogólnej populacji wynosił 19,1%.

Istotne są relacje między poszczególnymi grupami wieku ekonomicznego ludności, co uwidacznia współczynnik obciążenia demograficznego. W 2016 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 61 osób w wieku nieprodukcyjnym (w 2015 r. – 60 osób).

W przekroju powiatów i gmin obserwuje się duże zróżnicowanie przebiegu procesów demograficznych. W 2016 r. spośród 22 powiatów województwa małopolskiego ponad połowę zakwalifikowano do aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się (Typ A, Typ B, Typ C). We wszystkich tych powiatach odnotowano dodatni przyrost naturalny. Dodatni przyrost naturalny wystąpił głównie w powiatach południowej i środkowej części województwa, a także w Krakowie i w dwóch powiatach sąsiadujących objętych procesami suburbanizacji, które stają się atrakcyjnym miejscem zamieszkania dla młodych rodzin: krakowskim i wielickim.

Schemat 3. Aktywność demograficzna według powiatów zgodna z typologią Webba¹ w 2016 r.

Powiaty aktywne demograficznie			
Typ A	Typ B	Typ C	Typ D
brzeski limanowski m. Nowy Sącz nowotarski suski tarnowski wadowicki	bocheński myślenicki nowosądecki tatrzański	m. Kraków krakowski wielicki	Zjawisko nie wystąpiło
Powiaty nieaktywne demograficznie			
Typ E	Typ F	Typ G	Typ H
proszowicki	dąbrowski m. Tarnów oświęcimski	chrzanowski miechowski olkuski	gorlicki

Korzystnym zjawiskiem w porównaniu z poprzednim rokiem było przejście dwóch powiatów: Nowego Sącza i suskiego z typu H (nieaktywnego) na typ A (aktywny).

Ubytek ludności odnotowano w przemysłowych powiatach zachodniej części województwa, w rolniczych powiatach północnych, a także w Tarnowie.

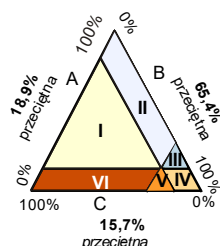
Niska aktywność demograficzna powiatów: proszowickiego to następstwo ujemnego przyrostu naturalnego nie rekompensowanego przez dodatnie saldo migracji (typ E).

Główną przyczyną ubytku ludności w Tarnowie oraz powiatach: dąbrowskim, oświęcimskim, chrzanowskim, miechowskim i olkuskim był ujemny przyrost ludności oraz ujemne saldo migracji (typ F i typ G). Ujemne saldo migracji nie rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny spowodowały, że powiat gorlicki zakwalifikowano do jednostek nieaktywnych demograficznie (typ H).

¹ Patrz uwagi metodyczne str. 76.

W powiatach północnych i zachodnich województwa małopolskiego oraz Tarnowie i w Nowym Sączu równocześnie z ubytkami ludności występuje zjawisko starzenia się demograficznego ludności. Powiat gorlicki, pomimo ubytków ludności zalicza się do młodych demograficznie, a w powiecie dąbrowskim obserwuje się stabilizację demograficzną.

Schemat 4. Ekonomiczne grupy wieku według powiatów zgodne z typologią trójkąta Osanna² w 2016 r.

Młodość demograficzna		Stabilizacja demograficzna		Starość demograficzna	
Typ II	Typ III	Typ I	Typ IV	Typ V	Typ VI
bocheński	brzeski	tatrzański	dąbrowski	chrzanowski	m. Kraków
gorlicki	krakowski			olkuski	miechowski
limanowski	myślenicki			oświęcimski	m. Nowy Sącz
nowosądecki	nowotarski			proszowicki	m. Tarnów
suski	tarnowski				
	wadowicki				
	wielicki				

Powiaty środkowej i południowej części województwa, aktywne demograficznie ze wzrostem ludności to zwykle powiaty młode demograficznie. Jedynie w powiecie tatrzańskim przy wzroście ludności obserwuje się stabilizację demograficzną. Odmiennie kształtuje się sytuacja demograficzna w Krakowie, w którym odnotowano najwyższy wzrost liczby ludności i równocześnie miasto zakwalifikowano do grupy starzenia się demograficznego. Dostępne dane GUS nie obejmują jednak niezameldowanych w Krakowie młodych osób studiujących i pracujących. Proces starzenia się ludności w Krakowie jest zatem mniej zaawansowany niż wynika to z oficjalnych danych.

W 2016 r. najstarszymi mieszkańcami byli Tarnowianie – odnotowano tam najwyższą medianę wieku – 43 lata.

² Patrz uwagi metodyczne str. 76.

W powiatach: limanowskim i nowosądeckim mieszkańcy byli najmłodsi, o czym świadczy najniższa mediana wieku, utrzymującą się na poziomie 35 lat.

Wysokie wskaźniki starości odnotowano w Tarnowie i Krakowie - na 1 osobę w wieku do 19 lat przypadła 1 osoba starsza (65 lat i więcej). Najniższe wartości osiągnęły powiaty: nowosądecki (0,47) i limanowski (0,48).

Województwo małopolskie jest atrakcyjnym miejscem zamieszkania. W minionym roku obserwowano korzystne zmiany w demografii, zwłaszcza na tle kraju. Wzrosła liczba ludności, na którą szczególny wpływ miał dodatni przyrost naturalny spowodowany przewagą liczby urodzeń nad liczbą zgonów oraz dodatnie saldo migracji stałej wynikające z nadwyżki zameldowań nad wymeldowaniami. W porównaniu z poprzednim rokiem mniej par podjęło decyzję o rozwodzie i separacji, a więcej o zawarciu związku małżeńskiego. Niekorzystnym zjawiskiem był wzrost liczby zgonów niemowląt, a postępujący proces starzenia się społeczeństwa potwierdziły: wzrost mediany wieku, wskaźnika starości oraz rosnący odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. Pomimo obserwowanego w 2016 r. dodatniego salda migracji zagranicznych, poziom emigracji ludzi młodych, mobilnych, jest wysoki, co w przyszłości może być jedną z przyczyn ubywania ludności z postępującym starzeniem się mieszkańców. Najkorzystniejsza sytuacja może wystąpić w tych powiatach, w których będzie obserwowany wzrost liczby ludności i będą one kwalifikować się do grupy młodych demograficznie.

RESULTS OF SURVEYS – SYNTHESIS

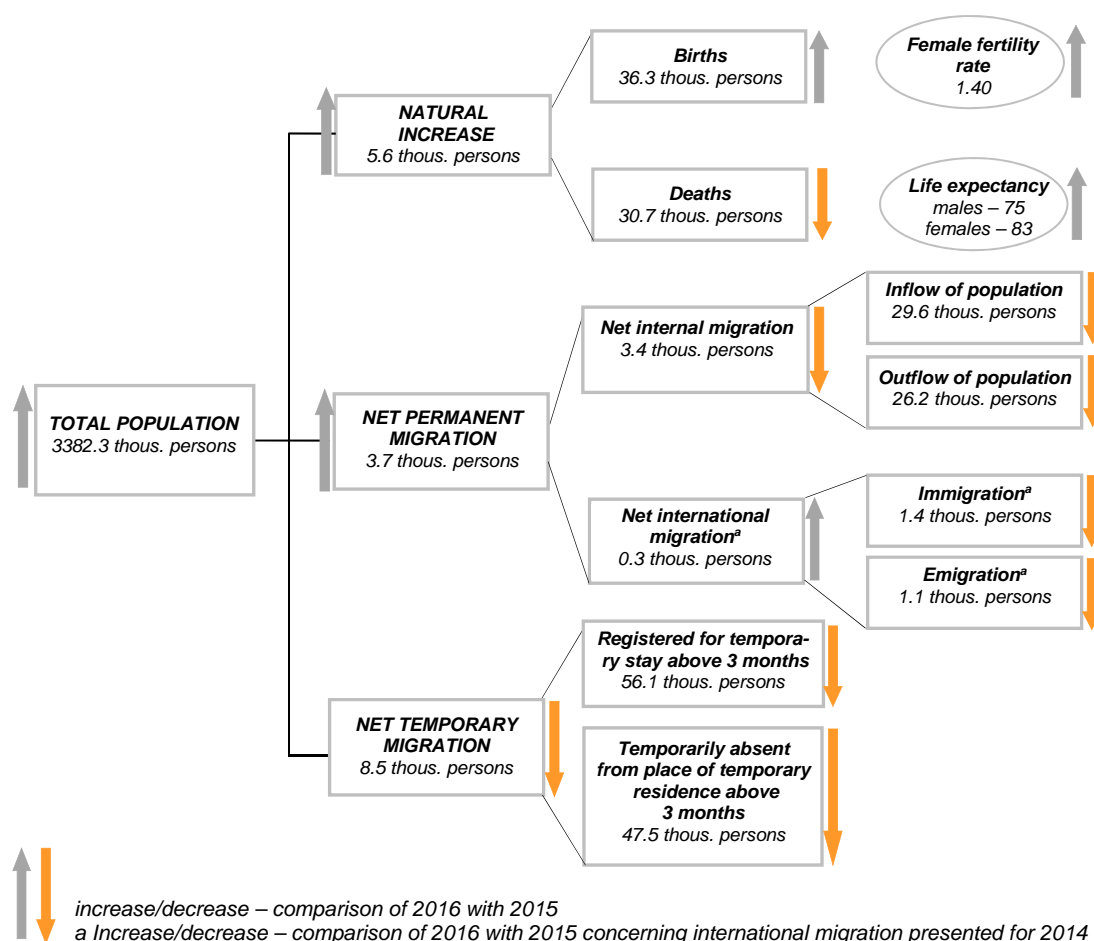
BASIC TENDENCIES

The year 2016 was another year of population growth and increase of the share of the population living in rural areas. At the end of 2016 3382.3 thous. persons lived in Małopolskie voivodship, of which 1637.4 thous. persons (48.4% of total population) in urban areas.

Females accounted for more than half population of Małopolskie voivodship in 2016 (51.5%), for many years there have been 106 females per 100 males. Females numerous domination was bigger in urban than in rural areas (urban areas 111, rural areas 101 females per 100 males) and especially at females post-working age (60 and more) – on average 147 females per 100 males.

According to Webb classification Małopolskie voivodship has been in a group of four demographically active voivodships. Like in Pomorskie and Wielkopolskie voivodships the increase of the number of population was the consequence of a positive natural increase surpassing a positive net permanent migration (B type).

Diagram 1. Natural increase and migration in 2016

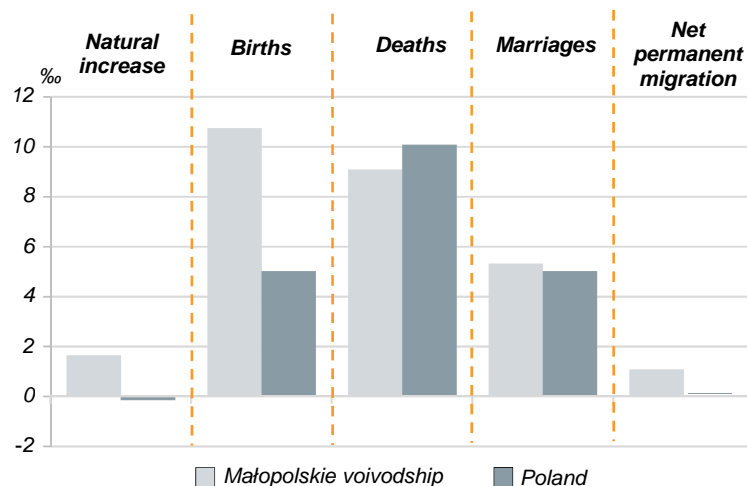
Favourable demographic type is the effect of higher than the year before and continued positive natural increase (5.6 thous. persons). The positive natural increase has been caused by superiority of the number of births (36.3 thous. persons) over the number of deaths (30.7 thous. persons).

The most responsive on demographic development female fertility rate has not guaranteed the simple replacement of generations (lower than 2.10) and year in year out has got lower values. In 2016 it was higher than in the year before and amounted to 1.40. Very positive phenomenon is the average life expectancy, observed for years to get longer both among men and women. In relation to the country average, inhabitants of Małopolskie voivodship live longer, statistically. A statistical male inhabitant of Małopolskie voivodship has lived on average above 75 years and a statistical female - about 83 years.

The second important factor that determines population increase apart from positive natural increase was positive permanent net migration, which for several years has remained at similar level, in 2016 amounted to 3.7 thous. persons. Positive permanent net migration was addicted to net migration among voivodships and international net migration. Małopolskie voivodship is an attractive place of residence. Number of inhabitants, who have come from other voivodships was higher than the number of inhabitants leaving the voivodship (net internal migration - 3.4 thous. persons). Tendency in the scope of international migration has changed. In 2016 net international migration was positive and amounted to plus 296 persons. The most persons left for permanent residence to Austria, Great Britain and the United States.

In 2016 all rates of vital and migration statistics shaped more favourable for Małopolskie voivodship than Poland. In Małopolskie voivodship the positive natural increase calculated per 1 thous. population amounted to plus 1.7‰, while in total for Poland it was negative minus 0.2‰. In Małopolskie voivodship as well as in Poland the rate of permanent net migration per 1 thous. population was positive but higher and amounted to plus 1.1‰, and in Poland – plus 0.04‰.

Graph 1. Indices of natural increase and migration per 1 thous. population in 2016

For many years low value of fertility rate and increasing life expectancy have influenced on worsening age structures. Like in the whole country, every year the society of Małopolskie voivodship becomes older and older and this process goes faster in urban areas than in rural areas. Year on year the median of age of voivodship inhabitants is higher and higher. In 2016 the average age of the voivodship inhabitant exceeded 39. Statistically, inhabitants of cities were older than inhabitants of rural areas by 3.5 years, an average inhabitant was almost 41 years old. A statistical inhabitant of Małopolskie voivodship was younger than a statistical inhabitant of Poland by 1 year and 2 months.

Ageing ratio, which amounted to 0.75, also illustrates the level of advance of ageing processes. It means that there were 75 persons aged 65 and more per 100 children and youth aged up to 19.

In Małopolskie voivodship one can observe disadvantageous changes of structures of population by economic age groups, although in comparison with the averages in Poland according to Osanna classification the voivodship is defined as demographically young.

Diagram 2. Position of Małopolskie voivodship among voivodships by selected rates in 2016

Density of population	2
Females per 100 males	8
Median of age	3
Demographic load coefficient	8
Ageing ratio	5
Share of pre-working age population in total population	3
Share of working age population in total population	8
Share of post-working age population in total population	5
Natural increase per 1 thous. population	3
Live births per 1 thous. population	4
Deaths per 1 thous. population	2
Marriages per 1 thous. population	2
Net permanent migration per 1 thous. population	3

Last years the number of pre-working population was decreasing, and at the end of 2016 the number of children and youth (aged 17 and less) in comparison to 2015 increased by 0.1%. At the end of 2016 there were 639.2 thous. of pre-working age population, and their share in total population stayed at a similar level and amounted to 18.9%.

Since 2010 the number of working age population, being labour force, has decreased, what has been the consequence of the process of moving to the group of post-working age numerous generations of people born in the period of population boom in the first half of the fifties last century. In 2016 the number of working age population amounted to 2097.2 thous. persons, what constituted 62.0% of total population. In comparison with 2015 the number of mobility age population decreased by 6.6 thous. persons, and the number of non-mobility age persons by 2.3 thous. persons. As a result, the process of labour force ageing accompanies the unfavourable diminishing of the number of working age population.

Last years, further increase of the number of post-working age population was observed (65 and more for males, 60 and more for females). At the end of 2016 post-working age population numbered over 645.9 thous. persons (almost 18 thous. people more than in 2015), and its share in total population amounted to 19.1%.

Relations between particular economic age groups of population are important, what is demonstrated by a demographic load coefficient. In 2016 there was 61 non-working age persons per 100 persons of working age (in 2015 – 60 persons).

In powiat and gmina layout a big differentiation of demographic processes is observed. In 2016 among 22 powiats of Małopolskie voivodship, more than half was qualified as demographically active, that is populating (A-type, B-type, C-type). In all these powiats a positive natural increase was recorded. A positive natural increase was recorded mainly in powiats of southern and middle part of the voivodship as well as in Kraków and in two neighbouring powiats covered by suburbanization processes, which become an attractive place of residence for young families: krakowski and wielicki.

Diagram 3. Demographic activity by powiats according to typology of Webb¹ in 2016

Powiats demographically active			
A-type	B-type	C-type	D-type
brzeski limanowski Nowy Sącz nowotarski suski tarnowski wadowicki	bocheński myślenicki nowosądecki tatrzański	Kraków krakowski wielicki	The phenomenon did not occur
Powiats demographically non-active			
E-type	F-type	G-type	H-type
proszowicki	dąbrowski Tarnów oświęcimski	chrzanowski miechowski olkuski	gorlicki

Favourable phenomena in comparison with the year before was conversion of powiats: Nowy Sącz and suski from H-type (non-active) to A-type (active).

A decrease of population was recorded in industrial powiats of western part of the voivodship, in agricultural northern powiats, and also in Tarnów.

A low demographic activity of proszowicki powiat is the consequence of a negative natural increase non-compensated by a positive net permanent migration (E-type).

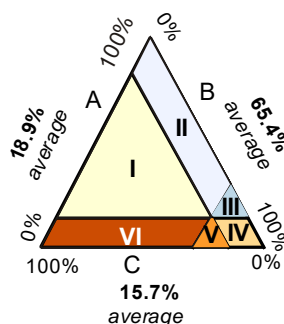
The main cause of the diminution of population in Tarnów and powiats: dąbrowski, oświęcimski, chrzanowski, miechowski and olkuski was a negative population increase as well as a negative net migration (F-type and G-type). A negative net migration non-compensated by a positive natural increase caused, that gorlicki powiat was qualified to demographically non-active units (H-type).

In northern and western powiats of Małopolskie voivodship as well as in Tarnów and Nowy Sącz with depopulation demographic ageing phenomenon occurs. Gorlicki powiat, despite depopulation,

¹ See methodological notes p. 76.

is included to demographically young, and in *dąbrowski powiat* a demographically stable situation has been observed.

Diagram 4. Economic age groups by powiats according to typology of Osanna Triangle² in 2016

Demographically young		Demographically stable		Demographically ageing	
II-type	III-type	I-type	IV-type	V-type	VI-type
<i>bocheński</i>	<i>brzeski</i>	<i>tatrzański</i>	<i>dąbrowski</i>	<i>chrzanowski</i>	<i>Kraków</i>
<i>gorlicki</i>	<i>krakowski</i>			<i>olkuski</i>	<i>miechowski</i>
<i>limanowski</i>	<i>myślenicki</i>			<i>oświęcimski</i>	<i>Nowy Sącz</i>
<i>nowosądecki</i>	<i>nowotarski</i>			<i>proszowicki</i>	<i>Tarnów</i>
<i>suski</i>	<i>tarnowski</i>				
	<i>wadowicki</i>				
	<i>wielicki</i>				

Powiats of the middle and southern part of the voivodship, demographically active with the increase of the population are in general demographically young. Only in tatrzański powiat a demographic stability with an increase of population is observed. Demographic situation shapes differently in Kraków, where the highest increase of population was recorded and simultaneously the city was qualified as demographically ageing. However, available CSO data do not include not registered young people studying and working in Kraków. So the ageing process of population in Kraków is less advanced than it results from official data.

In 2016 the oldest inhabitants lived in Tarnów, where the highest median of age was recorded – 43.

In powiats: limanowski and nowosądecki inhabitants were the youngest, what is proved by the lowest median of age, staying at the level of 35.

² See methodological notes p. 76.

High ageing rates were recorded in Tarnów and Kraków - per 1 person aged up to 19 occurs 1 senior person (65 years and more). Lowest values were reached by powiats: nowosądecki (0.47) i limanowski (0.48).

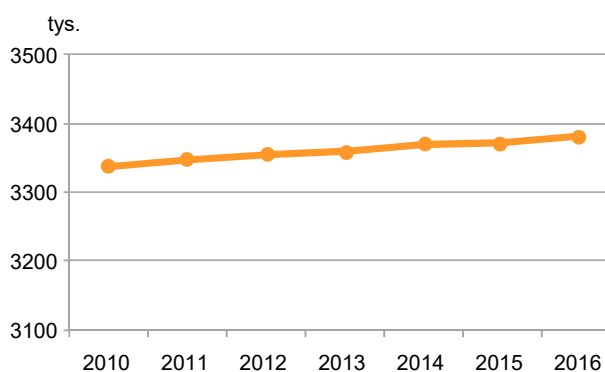

Małopolskie voivodship is an attractive place of residence. In previous year favourable changes in demography has been observed, especially against the background of Poland. Number of population increased, on which mainly impact had positive natural increase (advantage of the number of live births over deaths) as well as positive net permanent migration (advantage of the number of registrations over deregistrations). In comparison to the year before the number of recorded divorces and separations decreased, and more marriages were contracted. Unfavourable phenomena was an increase of number of deaths of newborns, and the ageing process has been confirmed by: increase of median of age, ageing ratio and higher percentage of post-working population. Despite the positive net international migration observed in 2016, the level of the emigration of young, mobile inhabitants is high, which in future may be one of reasons of depopulation with proceeding ageing of inhabitants. The most favourable situation may occur in the future in powiats with the increasing number of population, which can be qualify as demographically young.

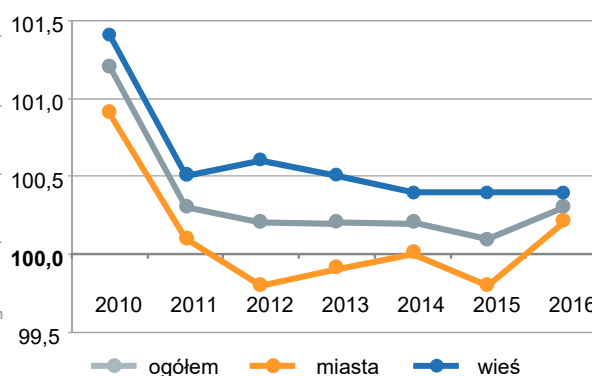
ROZDZIAŁ I. STAN LUDNOŚCI I JEJ ROZMIESZCZENIE W UKŁADZIE TERYTORIALNYM

W województwie małopolskim **liczba ludności** na koniec grudnia 2016 r. wynosiła **3382,3 tys. osób**, a jej udział w ogólnej zbiorowości kraju wynosił 8,8%. W porównaniu z 2015 r. w czterech województwach: pomorskim, mazowieckim, małopolskim i wielkopolskim liczba ludności wzrosła. W pierwszych trzech, stopa przyrostu rzeczywistego mieszkańców była najwyższa i utrzymała się na poziomie 0,3%, a w województwie wielkopolskim była niższa i wynosiła 0,2% (*kraj – ubytek rzeczywisty minus 0,01%*). W pozostałych województwach liczba ludności na koniec 2016 r. zmniejszyła się. Najmniejszy ubytek rzeczywisty ludności (0,0%), różnicą jednej osoby, odnotowano w województwie podkarpackim, natomiast największy obserwowano w województwie świętokrzyskim (minus 0,3%).

Wykr. 2. Liczba ludności
Stan w dniu 31 XII

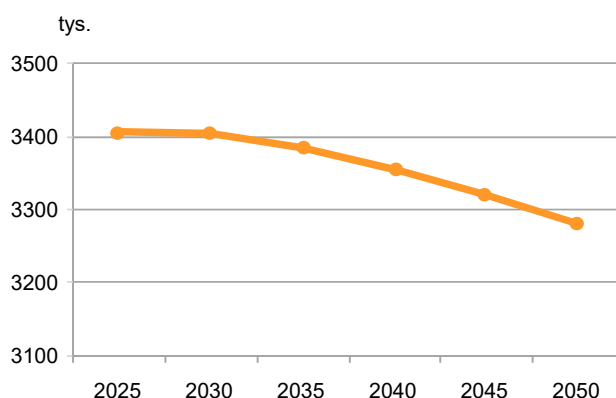

Wykr. 3. Dynamika liczby ludności
rok poprzedni=100
Stan w dniu 31 XII

Zgodnie z założeniami prognozy ludności³ wzrost liczby mieszkańców województwa małopolskiego będzie następował do roku 2025, przy czym tempo tego wzrostu będzie coraz wolniejsze. Przewiduje się, że od 2025 r. ludności będzie ubywać.

Wykr. 4. Prognoza liczby ludności
Stan w dniu 31 XII

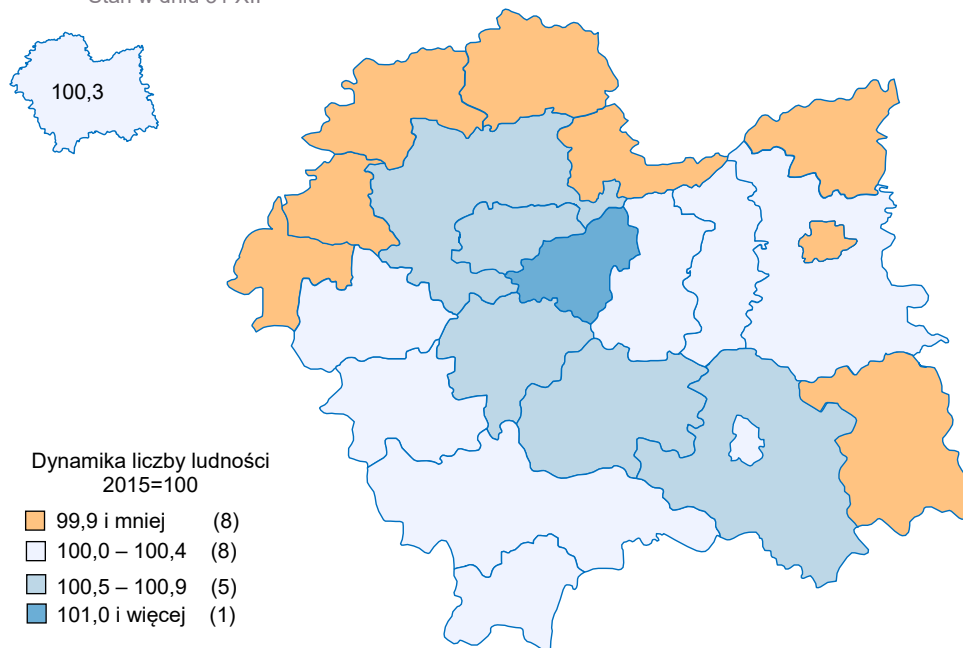
Na stan liczby ludności województwa małopolskiego w 2016 r. szczególny wpływ miał **dodatni przyrost naturalny**, który wynosił 5,6 tys. osób (wobec 3,3 tys. osób w 2015 r.) oraz **dodatnie saldo migracji stałej** – 3,7 tys. osób (wobec 3,1 tys. osób w roku poprzednim).

³ Prognoza ludności GUS na lata 2014-2050 <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2014-2050-opracowana-2014-r-,1.5.html>

W porównaniu z rokiem poprzednim w większości powiatów województwa małopolskiego nastąpił wzrost liczby ludności – najwyższy w powiecie wielickim (o 1,4%). Liczba ludności zmniejszyła się w ośmiu powiatach: dąbrowskim i gorlickim (odpowiednio o 0,1%); oświęcimskim, proszowickim i miechowskim (odpowiednio o 0,2%); olkuskim i chrzanowskim (odpowiednio o 0,3%), a największy spadek odnotowano w Tarnowie (o 0,5%).

Mapa 1. Dynamika liczby ludności według powiatów w 2016 r.

2015=100
Stan w dniu 31 XII

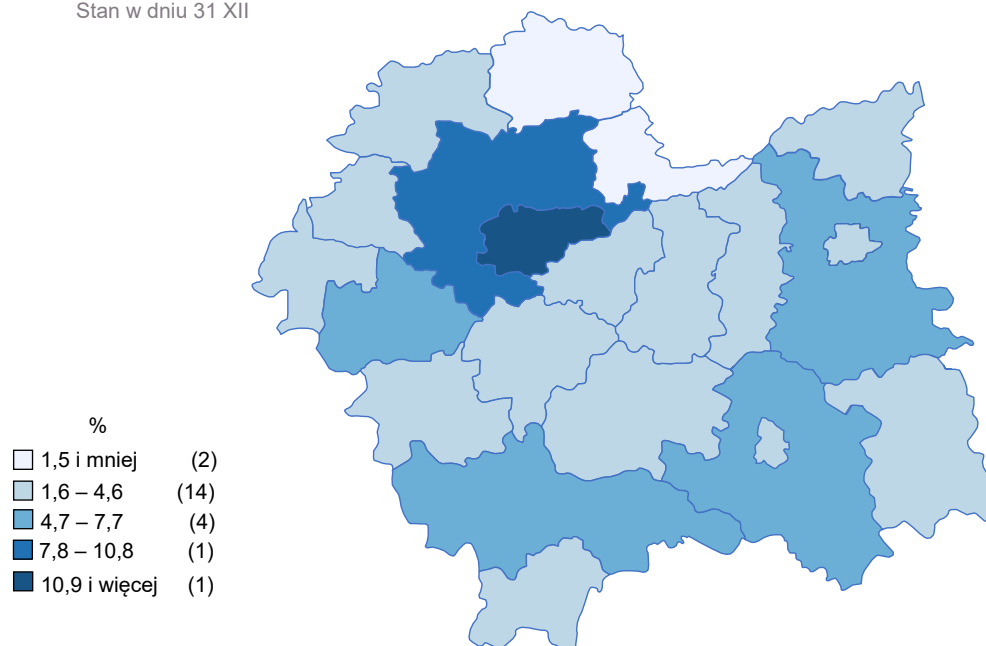

Najwięcej ludności liczył Kraków, w którym mieszkało 765,3 tys. osób co stanowiło 22,6% ogółu ludności województwa. Drugim pod względem liczby ludności był powiat krakowski – 272,6 tys. osób, którego mieszkańcy stanowili 8,1% ogółu populacji.

Do powiatów, w których liczba nie przekroczyła 50 tys. mieszkańców, a ich udział – 1,5% należały powiaty: miechowski – 49,5 tys. (1,5%) i proszowicki – 43,6 tys. (1,3%).

Mapa 2. Udział ludności powiatów w ogólnej liczbie ludności województwa w 2016 r.

Stan w dniu 31 XII

Spośród gmin miejsko-wiejskich, najliczniejszą była Wieliczka – gmina powiatu krakowskiego, w której mieszkało 57,5 tys. osób, co stanowiło 1,7% ogółu mieszkańców województwa, natomiast najmniej – 5,7 tys. osób mieszkało w Nowym Brzesku (pow. proszowicki) – 0,2% ogółu ludności województwa. Wśród pozostałych gmin (tj. miejskich i wiejskich), najliczniejszą było miasto Oświęcim (39,0 tys. osób – udział ludności do ogółu populacji wynosił 1,2%), a najmniej liczną – 2,5 tys. mieszkańców były Raclawice – gmina wiejska należąca do powiatu miechowskiego, w której udział mieszkańców w całej populacji wynosił 0,1%.

W końcu 2016 r. w miastach województwa małopolskiego mieszkało 1637,4 tys. osób (wzrost o 0,2%), na wsi 1744,9 tys. osób (wzrost o 0,4%).

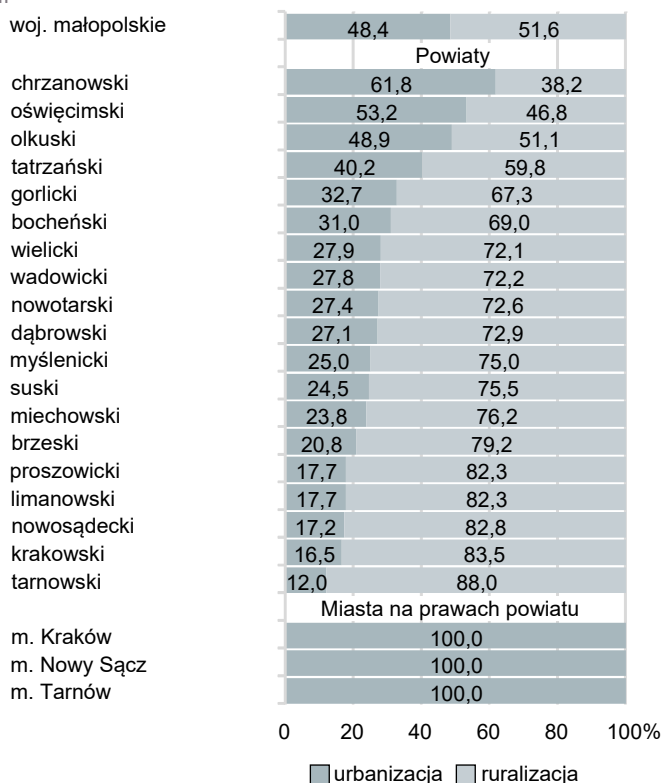
Współczynnik urbanizacji, określany jako udział ludności miejskiej w ludności ogółem, był o 0,1 p. proc. niższy niż rok wcześniej i wynosił 48,4% (kraj 60,2%).

Do najbardziej zurbanizowanych województw należało województwo śląskie (77,0%), natomiast do najmniej – województwo podkarpackie (41,2%).

Współczynnik urbanizacji powyżej średniej wojewódzkiej odnotowano w trzech powiatach: chrzanowskim (61,8%), oświęcimskim (53,2%) i olkuskim (48,9%). Do powiatów, w których mieszkańcy miast stanowili mniej niż 20% ogółu ludności należało pięć: proszowicki i limanowski (odpowiednio po 17,7%), nowosądecki (17,2%), krakowski (16,5%) i tarnowski (12,0%).

Wykr. 5. Współczynniki urbanizacji i ruralizacji według powiatów w 2016 r.

Stan w dniu 31 XII

Powiaty uporządkowano od najwyższej wartości współczynnika urbanizacji do najniższej.

Ludność wiejska (1744,9 tys. osób) stanowiła 51,6% ogółu ludności województwa.

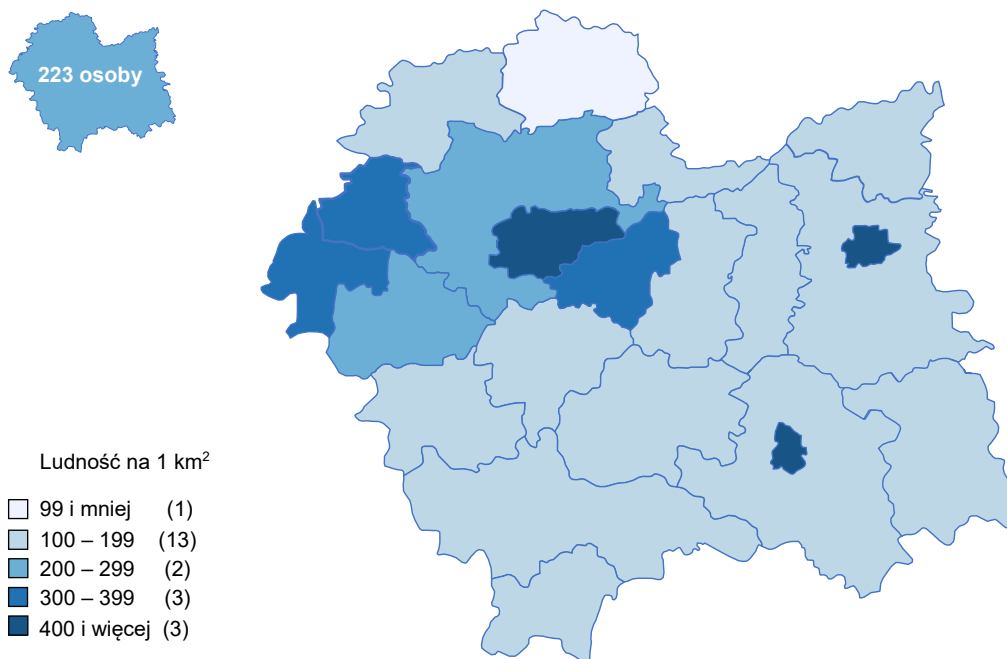
Współczynnik ruralizacji, określany jako udział ludności wiejskiej w ludności ogółem, powyżej średniej wojewódzkiej osiągnęło 16 powiatów, w tym największe udziały odnotowano w powiatach sąsiadujących z miastami na prawach powiatu: tarnowskim (88,0%), krakowskim (83,5%)

i nowosądeckim (82,8%). Ponadto, wysoki udział ludności wiejskiej w ogólnej zbiorowości był także w powiatach: limanowskim i proszowickim (odpowiednio po 82,3%).

Wzrost liczby ludności spowodował (przeciętnie o 1 osobę) wzrost **gęstości zaludnienia**. W 2016 r. na 1 km² przypadały 223 osoby wobec 222 osób w 2015 r. (*kraj – 123 osoby/km²*). Pod względem gęstości zaludnienia, województwo małopolskie utrzymało się na drugiej pozycji po województwie śląskim (370 osób/km²).

Mapa 3. Gęstość zaludnienia według powiatów w 2016 r.

Stan w dniu 31 XII

Zróznicowanie wskaźnika obserwowano w podziale powiatowym, tj. od najwyższego w miastach na prawach powiatu: Krakowie (2342 osoby/km²), Tarnowie (1521 osób/km²) i Nowym Sączu (1459 osób/km²) do najniższego w powiecie miechowskim (73 osoby/km²).

Przyrost rzeczywisty ludności to wypadkowa trzech czynników – przyrostu naturalnego, salda migracji stałej i różnicy w saldzie migracji czasowej.

W niniejszym opracowaniu dwa pierwsze czynniki stanowiły podstawę typologii demograficznej jednostek przestrzennych według J. W. Webba⁴. Obserwacja zależności między przyrostem naturalnym i saldem migracji stałej pozwoliła na ocenę występowania w danym województwie, powiecie i gminie województwa małopolskiego określonego typu przyrostu lub ubytku rzeczywistego ludności.

Podobnie jak w poprzednim roku, zgodnie z klasyfikacją Webba, w 2016 r. województwo małopolskie znalazło się w grupie województw aktywnych demograficznie. Wzrost liczby ludności był konsekwencją dodatniego przyrostu naturalnego przewyższającego dodatnie saldo migracji (typ B). Dla porównania, typ B charakteryzował województwa pomorskie i wielkopolskie, a typ C – województwo mazowieckie. Pozostałe 12 województw należało do typów E-H, czyli jednostek nieaktywnych (depopulacyjnych).

Klasyfikacja wyróżnia 8 typów oznaczonych literami od A do H.

⁴ Patrz uwagi metodyczne str. 76.

Pierwsze cztery typy A-D, charakteryzują jednostki aktywne demograficznie (rozwojowe), natomiast typy E-H oznaczają jednostki nieaktywne (depopulacyjne).

Typy demograficzne według Webba - jednostki **AKTYWNE**

Typ A – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,

Typ B – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,

Typ C – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,

Typ D – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny,

Typy demograficzne według Webba- jednostki **NIEAKTYWNE**

Typ E – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,

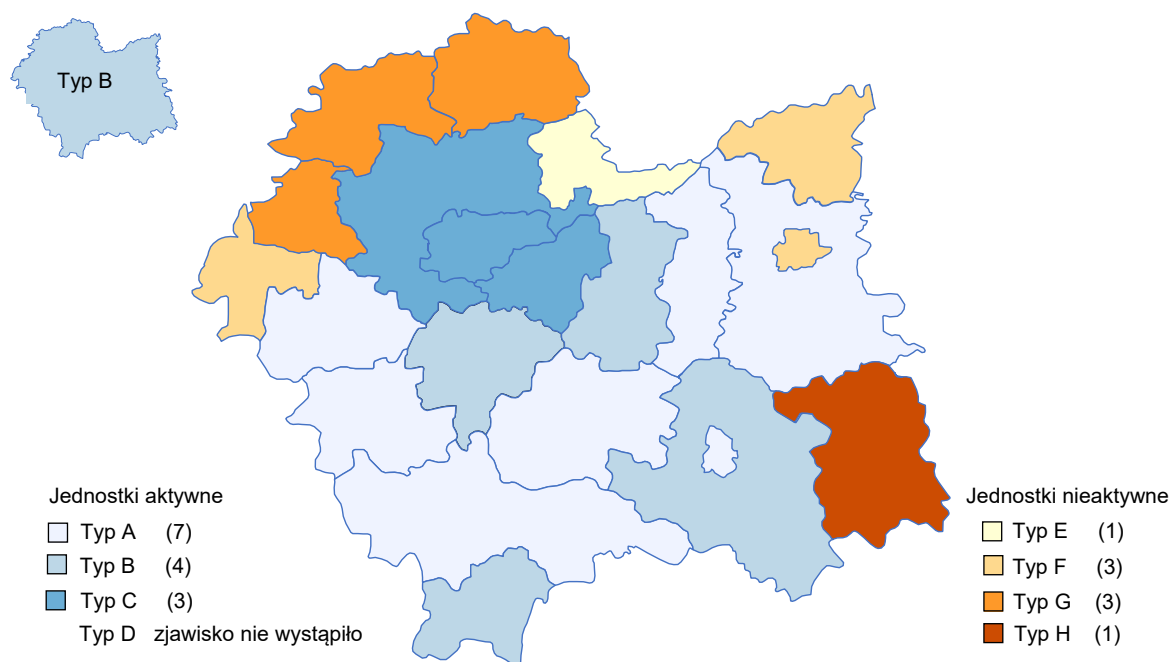
Typ F – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie mniejszym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji,

Typ G – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie większym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji,

Typ H – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

W 2016 r. spośród 22 powiatów województwa małopolskiego ponad połowę (14 powiatów) zakwalifikowano do aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się (typ A, typ B, typ C). Przewaga przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym (typ A) wystąpiła w siedmiu powiatach: brzeskim, limanowskim, nowotarskim, suskim, tarnowskim, wadowickim i Nowym Sączu. W porównaniu z rokiem 2015, powiaty: brzeski, tarnowski i wadowicki zmieniły status z typu B na typ A. Korzystnym zjawiskiem było przejście dwóch powiatów: Nowego Sącza i suskiego z typu H (nieaktywnego) na typ A (aktywny). Powiat nowosądecki zmienił status z A na typ B, a powiat tatrzański z typu C na typ B. Powiaty: Kraków, krakowski i wielicki zakwalifikowane w 2015 r. do typu C, w dalszym ciągu pozostały wśród aktywnych demograficznie osiągając ten sam typ.

Mapa 4. Typologia demograficzna powiatów według Webba w 2016 r.

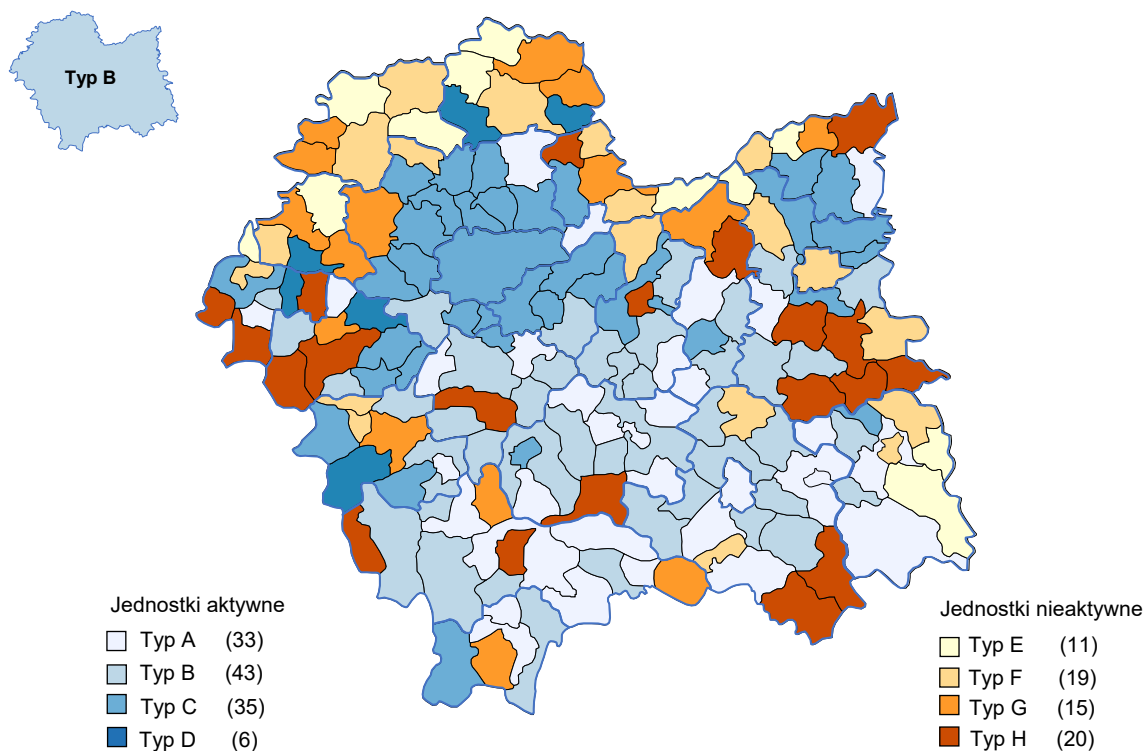
Do typu D, gdzie dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny nie został zakwalifikowany żaden z powiatów województwa.

Powolny proces wyludniania odnotowano w ośmiu powiatach: proszowickim (typ E); dąbrowskim, oświęcimskim i Tarnowie (typ F); chrzanowskim, miechowskim i olkuskim (typ G). Ujemne saldo migracji nie zostało zrekompensowane przez dodatni przyrost naturalny wyłącznie w powiecie gorlickim (typ H).

Wśród powiatów nieaktywnych demograficznie, w porównaniu z 2015 r., powiat oświęcimski zmienił status z typu G na typ F, powiat miechowski z typu E na typ G, a chrzanowski i olkuski z typu F na typ G.

Typologię demograficzną Webba zastosowano także w odniesieniu do gmin, co pozwoliło na identyfikację gmin aktywnych i nieaktywnych demograficznie.

Mapa 5. Typologia demograficzna gmin według Webba w 2016 r.

a Oznaczenia typów demograficznych - Patrz uwagi metodyczne str.76.

W 2016 r. spośród 182 gmin (łącznie z miastami na prawach powiatu) województwa małopolskiego, 117 zakwalifikowano do aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się. Dodatni przyrost naturalny, który przewyższał ujemne saldo migracji (typ A) odnotowano w 33 gminach położonych głównie we wschodniej i południowej części województwa. Równoczesny dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji (typ B i C) odnotowano w 78 gminach położonych w środkowej i południowej części województwa. Dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensujące ujemny przyrost naturalny (typ D) wystąpiło w sześciu gminach wiejskich: Babice (pow. chrzanowski), Brzeźnica (pow. wadowicki), Gołcza (pow. miechowski), Przeroszów (pow. oświęcimski), Raclawice (pow. miechowski) i Zawoja (pow. suski).

W badanym roku, do nieaktywnych demograficznie zaliczono 65 gmin. Ubytek liczby ludności spowodowany ujemnym przyrostem naturalnym odnotowano w 45 gminach, głównie północnej części województwa małopolskiego, w tym w 34 gminach równocześnie wystąpiło ujemne saldo migracji (typ F i G), a w 11 gminach nawet dodatnie saldo migracji (typ E) nie rekompensowało ujemnego przyrostu naturalnego. Ujemne saldo migracji nie rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny (typ H) było powodem ubytku ludności w 20 gminach. Do tych gmin należały dwa miasta: Bochnia (pow. bocheński) i Nowy Targ (pow. nowotarski); 10 gmin miejsko-wiejskich: Andrychów i Wadowice (pow. wadowicki); Brzeszcze, Kęty, Zator (pow. oświęcimski); Ciężkowice, Tuchów (pow. tarnowski); Krynica-Zdrój i Muszyna (pow. nowosądecki); Szczucin (pow. dąbrowski) oraz osiem gmin wiejskich: Borzęcin (pow. brzeski); Kamienica (pow. limanowski); Lipnica Wielka (pow. nowotarski); Pćim (pow. myślenicki); Pleśna, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny (pow. tarnowski) i Radziemice (pow. proszowicki).

Jak wspomniano wcześniej, do typologii wzięto pod uwagę dwa czynniki – przyrost naturalny i saldo migracji stałej. Z powodu wystąpienia równowagi wartości w jednym z dwóch zjawisk, siedem gmin w województwie małopolskim zakwalifikowano do jednostek aktywnych bądź nieaktywnych biorąc pod uwagę tylko jeden z czynników.

W trzech gminach, w których liczba urodzeń równoważyła się z liczbą zgonów uwzględniono wyłącznie saldo migracji. Gminy miejsko-wiejskie z powiatu oświęcimskiego: Brzeszcze i Zator, z powodu ujemnego salda migracji stałej zaliczono do typu H, a gminę wiejską Koniusza (pow. proszowicki), w której saldo migracji osiągnęło wartość dodatnią zakwalifikowano do typu C.

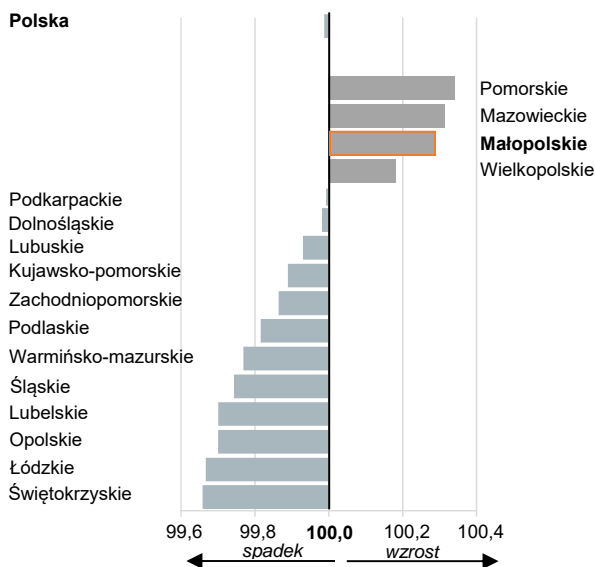
W czterech gminach, w których liczba zameldowań równoważyła się z liczbą wymeldowań wzięto pod uwagę wyłącznie przyrost naturalny.

W związku z ujemnym przyrostem naturalnym, dwie gminy wiejskie: Lipinki (pow. gorlicki) i Trzyciąż (pow. olkuski) zaliczono do typu E, a pozostałe dwie gminy wiejskie: Gromnik (pow. tarnowski) i Łącko (pow. nowosądecki) z dodatnim przyrostem naturalnym zakwalifikowano do typu B.

Województwo małopolskie na tle kraju i województw – STAN LUDNOŚCI

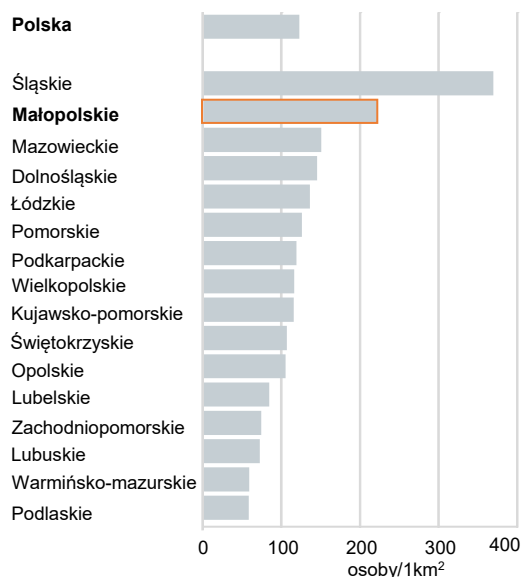
Wykr. 6. Dynamika liczby ludności według województw w 2016 r.

2015=100
Stan w dniu 31 XII

Wykr. 7. Gęstość zaludnienia według województw w 2016 r.

Stan w dniu 31 XII

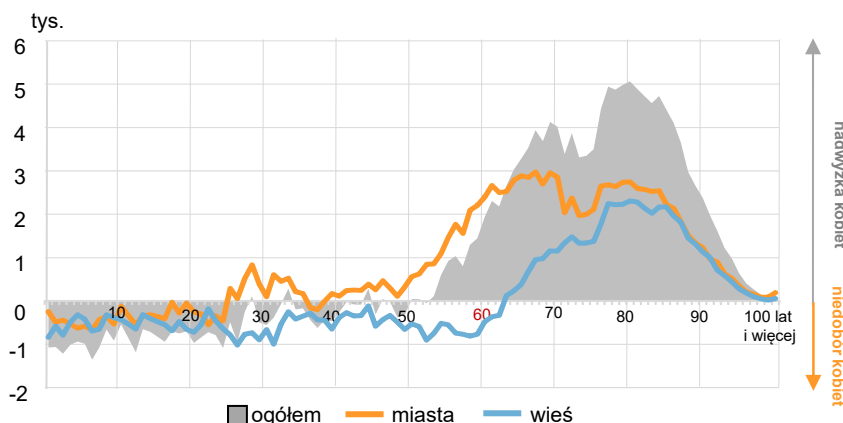
ROZDZIAŁ II. STRUKTURY LUDNOŚCI

Struktura według płci

W 2016 r., podobnie jak w latach poprzednich, ponad połowę ludności, tj. 51,5% województwa małopolskiego stanowiły kobiety (*kraj 51,6%*). Współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn utrzymywał się od kilku lat na niezmiennym poziomie i wynosił 106 kobiet (*w kraju – 107 kobiet*). Przewaga liczebna kobiet była większa w miastach niż na wsi (miasta – 111 kobiet, na wsi 101 kobiet na 100 mężczyzn), a szczególnie w wieku poprodukcyjnym kobiet (60 lat i więcej) na 100 mężczyzn przypadało średnio 147 kobiet.

Pod względem współczynnika feminizacji, województwo małopolskie usytuowało się na ósmej pozycji wśród województw. Najwięcej – 110 kobiet na 100 mężczyzn przypadało w województwie łódzkim, a najmniej w województwach: podkarpackim i warmińsko-mazurskim (odpowiednio po 104 kobiety).

Wykr. 8. Różnica między liczbą kobiet a liczbą mężczyzn według wieku w 2016 r.
Stan w dniu 31 XII

W 2016 r. w każdym z powiatów, z wyjątkiem powiatu limanowskiego, obserwowano przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Najwyższą dysproporcję płci, przewyższającą średnią w województwie, zaobserwowano w miastach na prawach powiatu: Krakowie, gdzie współczynnik feminizacji wynosił 114, w Tarnowie – 112 i Nowym Sączu – 109 kobiet oraz w powiatach: tatrzańskim i chrzanowskim (odpowiednio po 107 kobiet).

W przekrojach gmin, największą przewagę kobiet nad mężczyznami zaobserwowano – podobnie jak rok wcześniej – w gminach miejsko-wiejskich: Chrzanów (pow. chrzanowski) i Rabka-Zdrój (pow. nowotarski) – odpowiednio po 109 kobiet na 100 mężczyzn. Wśród pozostałych gmin, tj. miejskich i wiejskich: w Zakopanem (pow. tatrzański) – 115 kobiet na 100 mężczyzn. Najmniej w województwie małopolskim – 94 kobiety na 100 mężczyzn przypadały w gminie Łabowa (pow. nowosądecki).

Struktura według ekonomicznych grup wieku

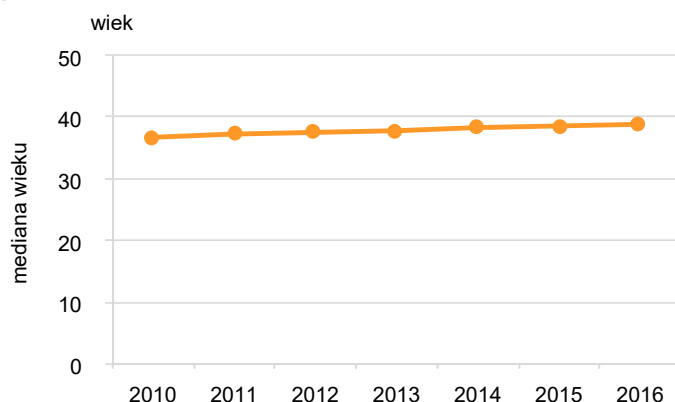
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku staje się podstawą do podejmowania niektórych społecznych i ekonomicznych działań obecnie jak również na przyszłość. Między innymi staje się podstawą do prognozowania liczby miejsc pracy, miejsc w szkołach, w przedszkolach jak również do określenia potrzeb mieszkaniowych dla przyszłych małżeństw. Odzwierciedlenie

w strukturach ludności według ekonomicznych grup wieku ma także proces starzenia się populacji, który z roku na rok postępuje. W dalszym ciągu utrzymująca się tendencja wzrostowa mediany wieku, wskaźnika starości oraz współczynników: starości i młodości demograficznej potwierdzała powolny proces starzenia się mieszkańców województwa małopolskiego.

Na koniec 2016 r. **mediana wieku** w województwie małopolskim wynosiła 39 lat, co oznacza, że połowa populacji nie osiągnęła tego wieku, a druga połowa go przekroczyła. Statystyczny mieszkaniec województwa małopolskiego był o 1 rok i 2 miesiące młodszy od mieszkańca w kraju.

Wykr. 9. Mediana wieku ludności

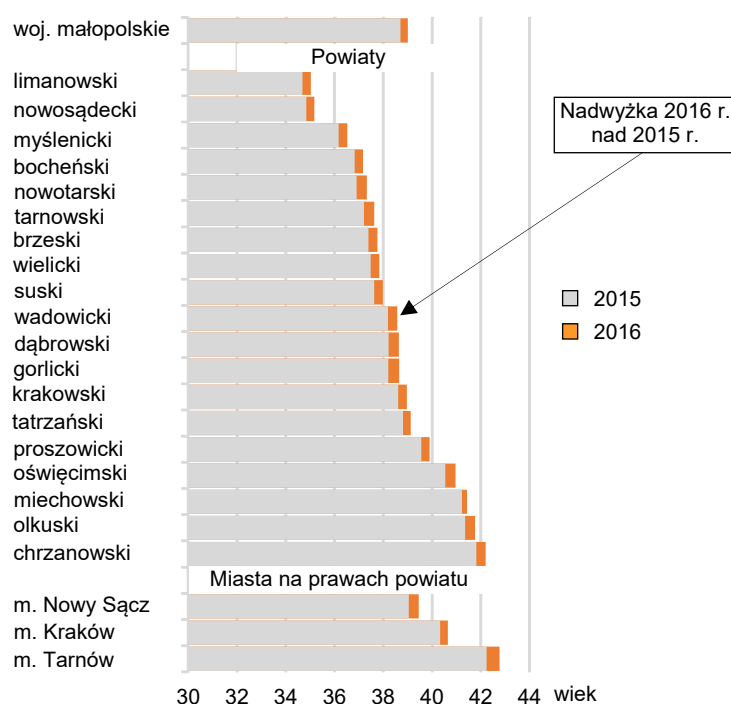
Stan w dniu 31 XII

Przeciętnie ludność w miastach województwa była starsza o 3,5 roku od ludności wsi. Średni wiek mieszkańca miast wynosił blisko 41 lat (*kraj – 41 lat*). W 2016 r., podobnie jak w województwie małopolskim, najniższe wartości mediany wieku odnotowano w województwach: pomorskim i wielkopolskim (odpowiednio po 39 lat), a najwyższe w województwach: łódzkim i opolskim (odpowiednio po 42 lata).

Wykr. 10. Mediana wieku ludności według powiatów

Stan w dniu 31 XII

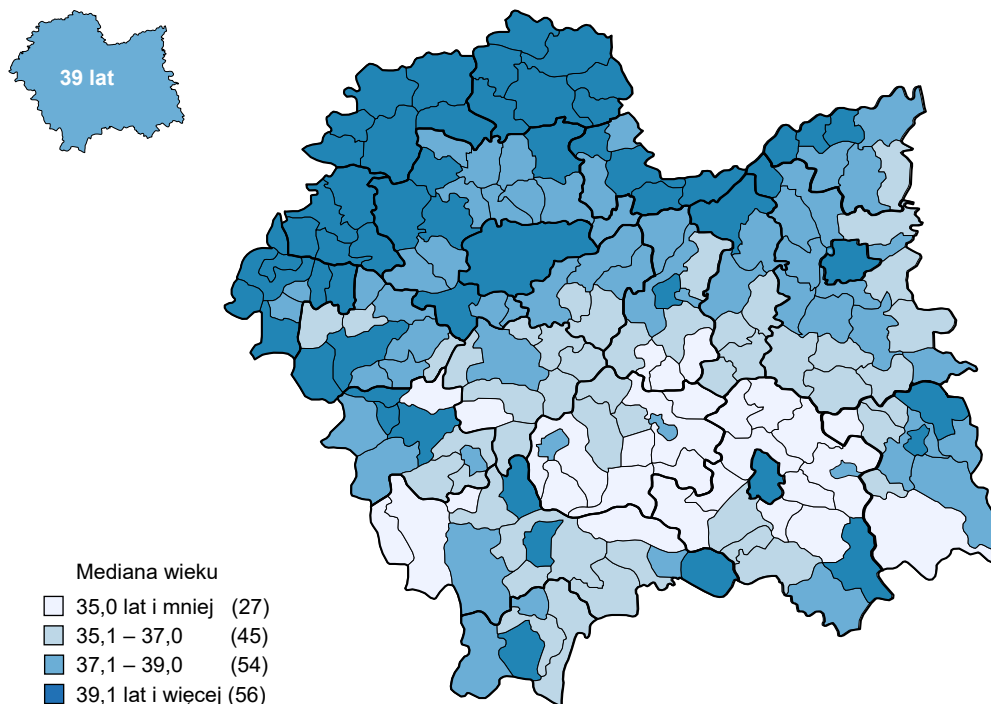
Powiaty uporządkowano od najniższej wartości mediany w 2016 r. do najwyższej.

Statystycznie najmłodszy mieszkańcy województwa małopolskiego mieszkali w powiatach: limanowskim i nowosądeckim (mediana wieku wynosiła odpowiednio po 35 lat), a najstarsi w Tarnowie (43 lata).

Zdecydowanie większe zróżnicowanie średniego wieku mieszkańców widoczne było na poziomie gmin. W 2016 r. najmłodszymi mieszkańcami byli mieszkańcy gminy wiejskiej Stopnice (pow. limanowski) – mediana wieku wynosiła tam 31,5 lat. Natomiast najstarszymi, w których mediana wieku przekroczyła 44 lata byli podobnie jak w roku poprzednim – mieszkańcy gminy miejskiej Bukowno (pow. olkuski) – 44,4 lata.

Mapa 6. Mediana wieku ludności według gmin w 2016 r.

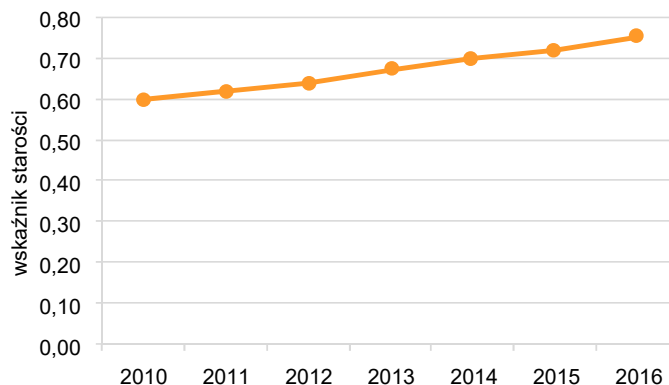
Stan w dniu 31 XII

Wskaźnik starości, czyli relacja osób w wieku 65 lat i więcej⁵ do liczby dzieci i młodzieży w 2016 r. wynosił 0,75 (*kraj 0,82*). Oznacza to, że na 100 dzieci i młodzieży do 19 lat przypadało 75 osób w wieku 65 lat i więcej, tj. o 3 osoby więcej w porównaniu z 2015 r.

Wykr. 11. Wskaźnik starości

Stan w dniu 31 XII

⁵ Najczęściej – jako tzw. „próg starości” – przyjmuje się wiek 60 lub 65 lat lub wprowadza się odrębny próg dla mężczyzn – wiek 65 lat, a dla kobiet – 60 lat. W opracowaniach ONZ stosuje się dla kobiet i mężczyzn wiek jednolity - 65 lat i taki próg przyjęto w niniejszej informacji. http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/853_pojecie.html

Dla porównania, niższe wartości wskaźnika starości niż w województwie małopolskim obserwowano w województwach: podkarpackim (0,74); pomorskim, warmińsko-mazurskim i wielkopolskim (odpowiednio po 0,71). Najwyższą wartość w kraju osiągnęło województwo łódzkie (0,98).

Wśród powiatów, najniższe wskaźniki starości obserwowano w: nowosądeckim (0,47) i limanowskim (0,48), a najwyższe stwierdzono w Tarnowie (1,07) i Krakowie (1,05).

Kolejnym wyznacznikiem starzenia się mieszkańców jest **współczynnik starości demograficznej**, który jest relacją osób w wieku 65 lat i więcej do ogółu zbiorowości. W 2016 r. w województwie małopolskim osoby w wieku starszym (tj. 65 lat i więcej) stanowiły 15,7% ogółu ludności, więcej o 0,4 p. proc. w porównaniu z 2015 r.

Poziom współczynnika w województwie był o 0,7 p. proc. niższy od krajowego (16,4%). Województwo małopolskie znajdowało się w grupie województw, w których współczynnik starości demograficznej utrzymał się na poziomie nieprzekraczającym 16,0%. Do grupy tej zaliczono także województwa: kujawsko-pomorskie (15,9%), lubuskie (15,5%), podkarpackie (15,4%), pomorskie (15,3%), wielkopolskie (15,2%) oraz warmińsko-mazurskie (14,7%). W pozostałych województwach współczynnik wahał się od 16,2% w województwie zachodniopomorskim do 18,3% w województwie łódzkim.

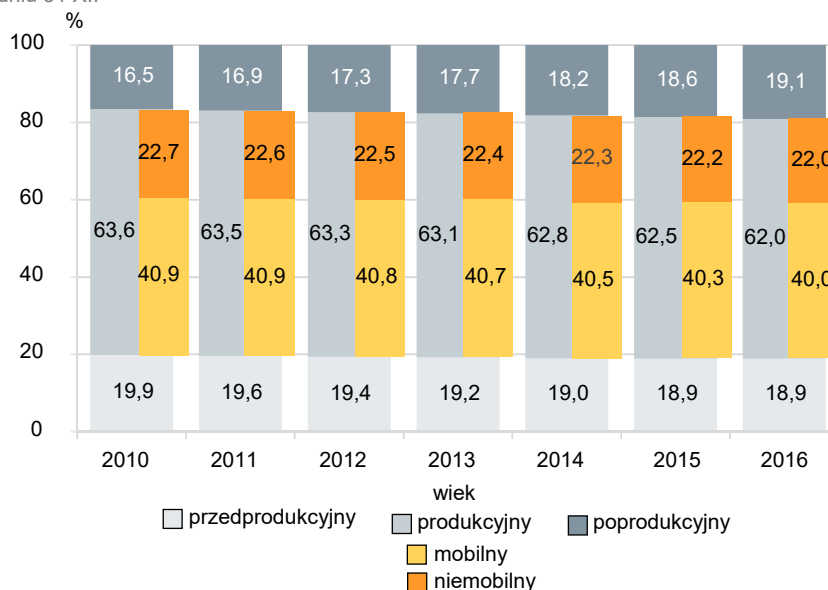
Natomiast wśród powiatów najwyższy udział – 19,2% w ludności ogółem stanowiły osoby starsze mieszkające w Tarnowie oraz w powiecie miechowskim (19,0%), a najniższy odnotowano w powiatach: nowosądeckim (12,3%) i limanowskim (12,5%).

Następstwem postępującego procesu starzenia się społeczeństwa jest stopniowe zmniejszanie się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście udziału ludności w wieku poprodukcyjnym.

W 2016 r. w porównaniu z 2015 r. obserwowano wzrost liczby dzieci i młodzieży (17 lat i mniej) o 674 osoby, tj. o 0,1% (w kraju spadek o 0,1%). W końcu 2016 r. liczba ludności w **wieku przedprodukcyjnym** wynosiła 639,2 tys. osób. Udział ludności tej grupy ekonomicznej w ogólnej zbiorowości utrzymał się na podobnym poziomie jak w 2015 r. i wyniósł 18,9% (w kraju 2016 r. – 17,9%).

Wykr. 12. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

Stan w dniu 31 XII

Liczba ludności **w wieku produkcyjnym** w końcu 2016 r. w województwie małopolskim wynosiła 2097,2 tys. osób i zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,4% (w kraju spadek o 1,0%). Udział tej grupy ludności w ludności ogółem wynosił 62,0% (w kraju 61,8%).

W omawianej grupie ekonomicznej przeważali mężczyźni (18-64 lata), stanowiąc 52,6% ogółu ludności wieku produkcyjnego.

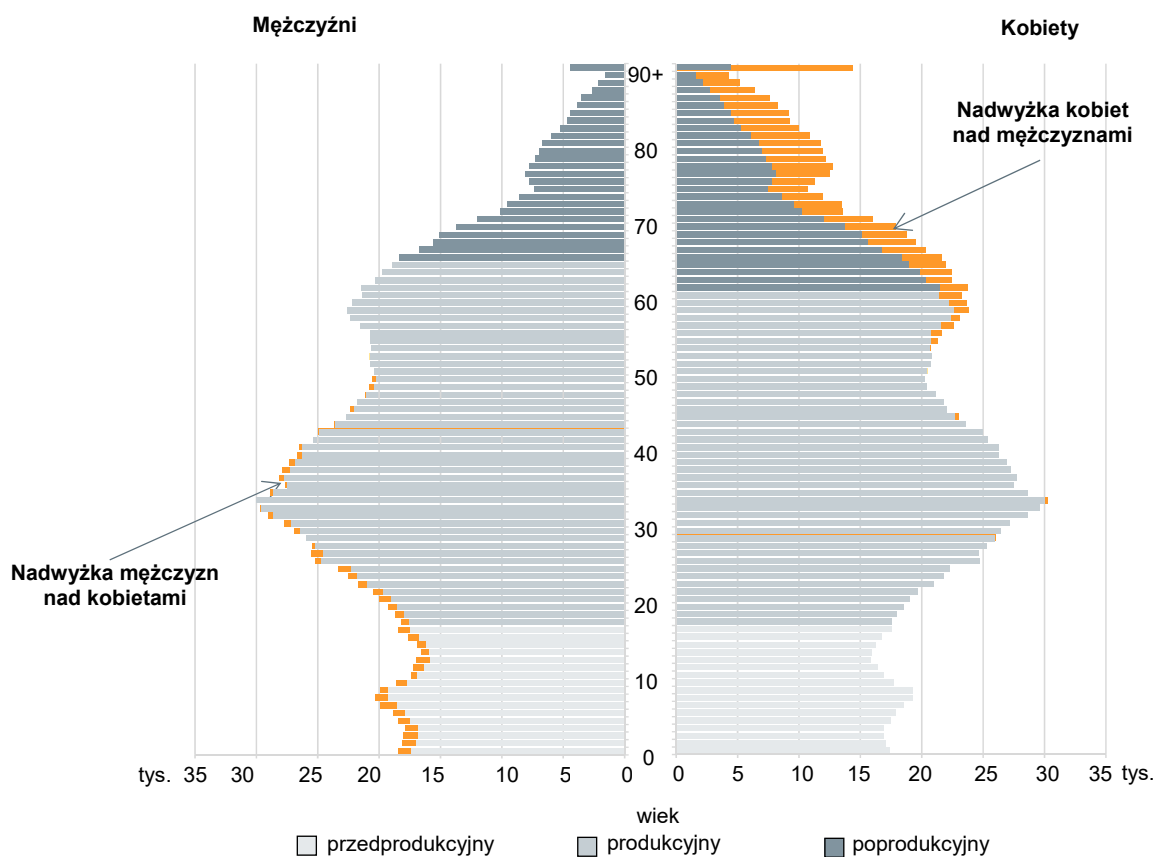
Od kilku lat obserwuje się zmniejszanie liczby ludności w wieku produkcyjnym, przy proporcjonalnym zmniejszaniu liczby ludności w składowych tej grupy ekonomicznej, tj. w wieku mobilnym (18-44 lata) i niemobilnym (45-59/64 lata). Ludność **w wieku produkcyjnym mobilnym** w końcu omawianego okresu w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się o 6,6 tys. osób, tj. o 0,5% (w kraju spadek o 0,9%). Udział ludności tej grupy w ogólnej zbiorowości na koniec 2016 r. wynosił 40,0% (w kraju 39,1%).

Ludność **w wieku produkcyjnym niemobilnym** w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się o 2,3 tys. osób, tj. o 0,3% (w kraju spadek o 1,2%), a udział ludności tej grupy w ludności ogółem wynosił 22,0% (w kraju – 22,8%).

W dalszym ciągu obserwowano wzrost liczby ludności **w wieku poprodukcyjnym** (tj. 60 lat i więcej – kobiety; 65 lat i więcej – mężczyźni). W końcu analizowanego okresu grupa ta liczyła 645,9 tys. osób. W porównaniu z 2015 r. w województwie małopolskim liczba ludności wzrosła o blisko 18 tys. mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, tj. o 2,8% (w kraju wzrost o 3,1%). Udział omawianej grupy w ludności ogółem w końcu 2016 r. wynosił 19,1% (kraj – 20,2%) i w porównaniu z poprzednim rokiem wzrósł o 0,5 p. proc.

Wykr. 13. Ludność według płci i ekonomicznych grup wieku w 2016 r.

Stan w dniu 31 XII

Wśród województw wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem niż w województwie małopolskim odnotowano w: pomorskim (19,4%) i wielkopolskim (19,2%), a najniższy w kraju wystąpił w województwie opolskim (15,9%). Do województw, w których wyższy udział od wojewódzkiego stanowiła ludność w wieku produkcyjnym zaliczono siedem: opolskie (63,2%), warmińsko-mazurskie (63,1%), podkarpackie (62,8%) podlaskie (62,7%), lubuskie (62,4%), zachodniopomorskie (62,3%), kujawsko-pomorskie (62,2%), natomiast najmniejsze udziały ludności wystąpiły w województwach: łódzkim i mazowieckim (odpowiednio po 60,7%).

W czterech województwach odnotowano niższe niż w województwie małopolskim udziały ludności w wieku poprodukcyjnym tj. 19,0% i mniej. Do województw tych należały: pomorskie (19,0%), wielkopolskie i podkarpackie (odpowiednio po 18,8%) oraz warmińsko-mazurskie (18,5%). Najwyższy udział ludności w wieku starszym (poprodukcyjnym) – (22,5%) stanowiła ludność w województwie łódzkim.

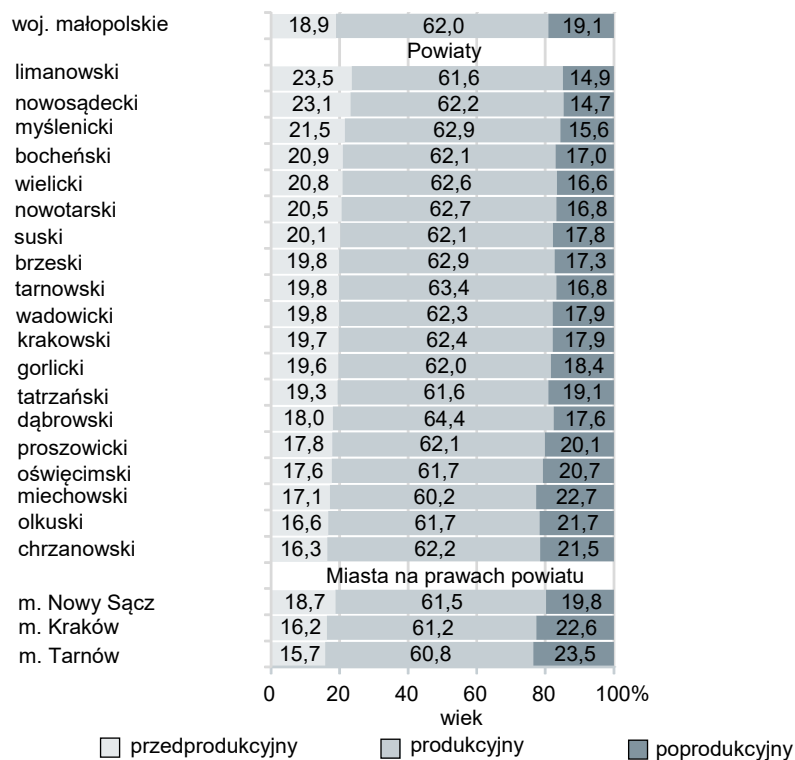
W powiatach województwa małopolskiego najwyższy udział dzieci i młodzieży (17 lat i mniej) w ludności ogółem danego powiatu odnotowano w powiatach: limanowskim i nowosądeckim (odpowiednio: 23,5% i 23,1%), natomiast najniższy udział – 15,7% stanowiła ludność w wieku przedprodukcyjnym w Tarnowie.

Najwyższy udział ludności w wieku produkcyjnym odnotowano w dwóch powiatach: dąbrowskim i tarnowskim (odpowiednio: 64,4% i 63,4%). W powiecie miechowskim ludność w wieku produkcyjnym stanowiła najmniej, tj. 60,2% ogółu ludności w powiecie.

W kolejnej ekonomicznej grupie wieku, najniższy udział ludności starszej (w wieku poprodukcyjnym) w ludności ogółem obserwowano w powiatach: nowosądeckim (14,7%) i limanowskim (14,9%), a najwyższy poziom w Tarnowie (23,5%).

Wykr. 14. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku według powiatów w 2016 r.

Stan w dniu 31 XII

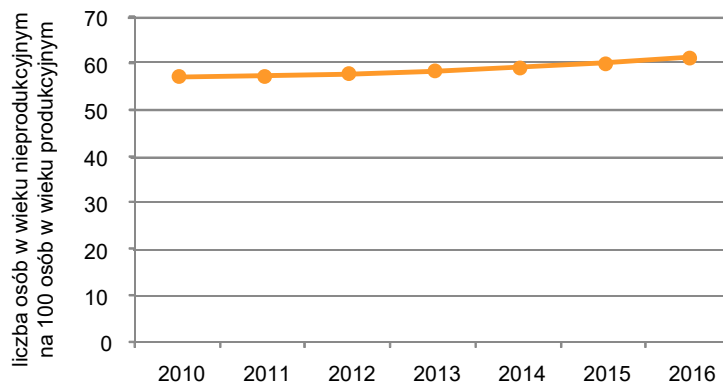

Powiaty uporządkowano od najwyższej wartości grupy wieku przedprodukcyjnego do najniższej.

Relację między ludnością będącą w wieku nieprodukcyjnym a ludnością w wieku produkcyjnym odzwierciedla **współczynnik obciążenia demograficznego**. Podobnie jak w kraju, w województwie małopolskim utrzymywała się tendencja wzrostowa współczynnika, którego wartość w 2016 r. osiągnęła 61 wobec 60 osób w 2015 r. w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym (*kraj – 62 osoby*).

Wykr. 15. Współczynnik obciążenia demograficznego

Stan w dniu 31 XII

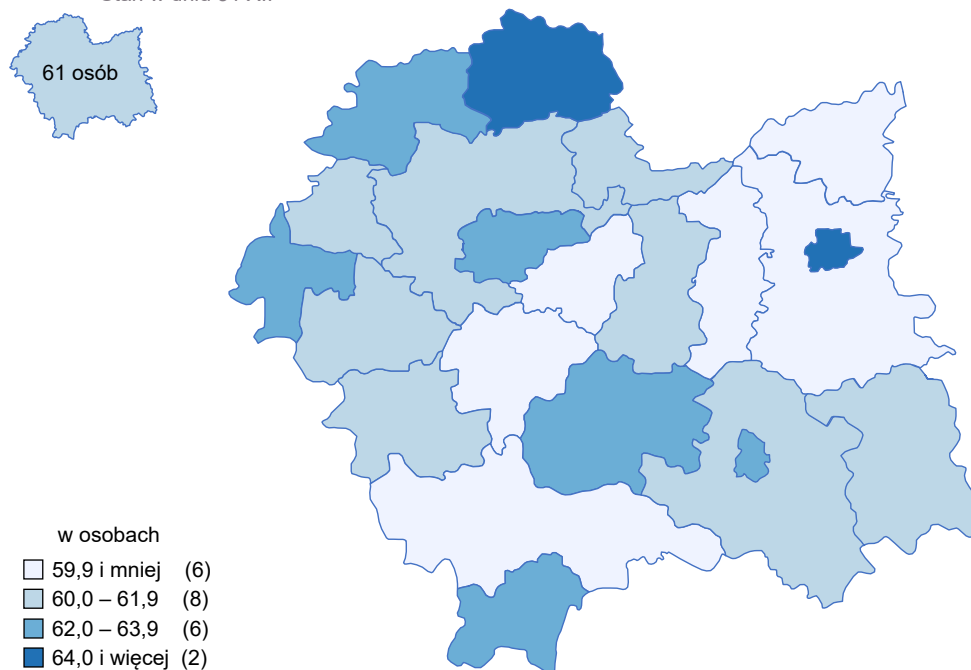

Spośród województw, najniższy współczynnik odnotowano w dwóch województwach: opolskim i warmińsko-mazurskim (odpowiednio 58 osób), a najwyższe wartości osiągnęły województwa: łódzkie i mazowieckie (odpowiednio po 65 osób).

W 2016 r. wartość tego współczynnika wahała się od 55 osób w powiecie dąbrowskim do 66 osób w powiecie miechowskim.

Mapa 7. Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów w 2016 r.

Stan w dniu 31 XII

Pomimo starzenia się społeczeństwa w kraju i wolno postępującego tego procesu w województwie małopolskim – typologia trójkąta Osanna⁶, uwzględniająca strukturę ekonomicznych grup wieku, pozwoliła na zakwalifikowanie województwa małopolskiego w 2016 r. do grupy

⁶ Patrz uwagi metodyczne str. 76.

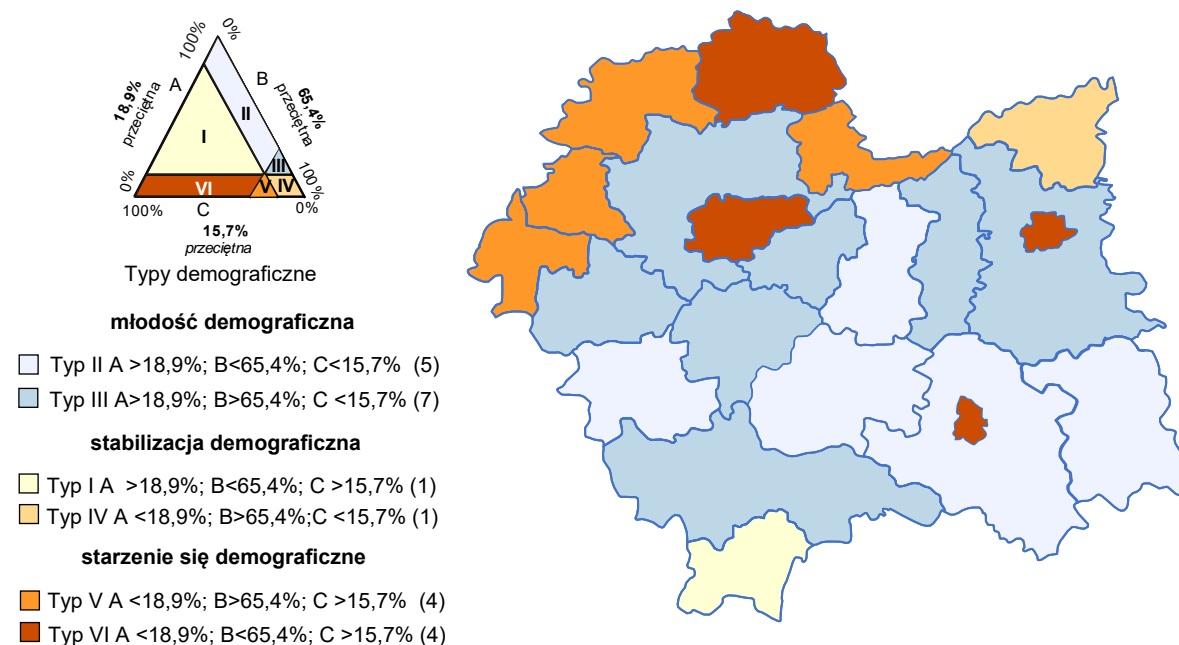
województw młodych demograficznie. Województwo zaliczono do typu młodości demograficznej (typ II) ponieważ udział dzieci i młodzieży w wieku poniżej 18 lat był większy od przeciętnego w kraju o 1,0 p. proc. i wynosił 18,9%, udział ludności 18-64 lat był mniejszy o 0,3 p. proc. i wynosił 65,4% a udział ludności w wieku 65 lat i więcej był mniejszy o 0,7 p. proc. od średniego w kraju i wynosił 15,7%.

Oprócz województwa małopolskiego, do grupy województw młodych demograficznie, które zakwalifikowano do typu II i III zaliczono: pomorskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, lubuskie, podkarpackie i warmińsko-mazurskie.

Zgodnie z typologią trójkąta Osanna województwo mazowieckie (typ I) zaliczono do stabilizacji demograficznej, a pozostałe osiem województw zakwalifikowało się do typów: V i VI, oznaczających starzenie się demograficzne.

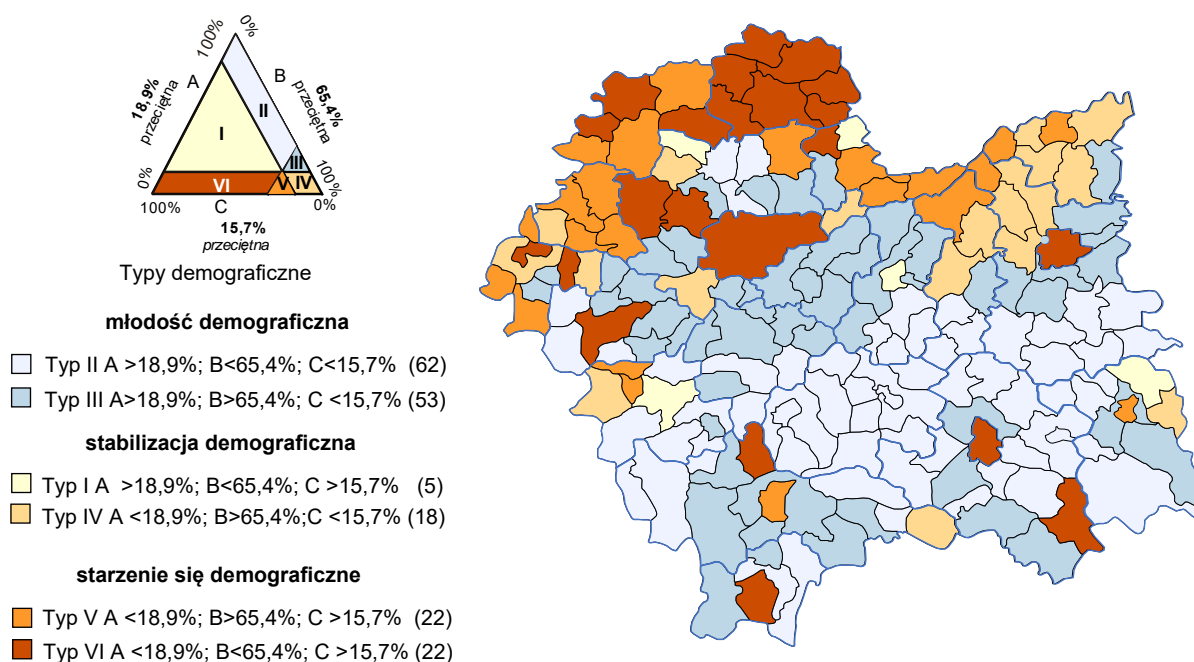
Połowa powiatów województwa małopolskiego zakwalifikowała się do młodych demograficznie. Oznacza to, że udział dzieci i młodzieży był większy od przeciętnego w województwie (18,9%), a udział ludności w wieku 65 lat i więcej był mniejszy od przeciętnego (15,7%). Powiaty młode demograficznie to powiaty sąsiadujące z Krakowem oraz niektóre powiaty położone w południowej i wschodniej części województwa. Do typów V i VI oznaczających starzenie się demograficzne należało pięć powiatów położonych w północnej części województwa oraz trzy miasta na prawach powiatu: Kraków, Nowy Sącz i Tarnów. W tych powiatach udział dzieci i młodzieży był mniejszy od przeciętnego w województwie a udział osób w wieku poprodukcyjnym wyższy niż przeciętny w województwie. Podobnie jak w roku poprzednim powiaty: dąbrowski i tatrzański wykazały się stabilizacją demograficzną.

Mapa 8. Klasyfikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku – Trójkąt Osanna w 2016 r.

W 2016 r., spośród 182 gmin (w tym gminy miejskie o statusie miast na prawach powiatu), w województwie małopolskim, do młodych demograficznie zaliczono 115 gmin wobec 120 gmin w 2015 r. Gminy, w których udział dzieci i młodzieży był większy od przeciętnej w województwie (18,9%), udział ludności w wieku 65 lat i więcej był mniejszy od przeciętnej (15,7%) położone były głównie w południowej i wschodniej części województwa.

Mapa 9. Klasyfikacja gmin według ekonomicznych grup wieku – Trójkąt Osanna w 2016 r.

Do typów V i VI, które oznaczają starzenie się ludności należało 44 gminy wobec 43 gmin w 2015 r. W gminach, w których udział dzieci i młodzieży był mniejszy od przeciętnej w województwie, a udział osób w wieku poprodukcyjnym wyższy niż przeciętny w województwie położone były głównie w północnej części województwa. Do typu starzenia demograficznego zakwalifikowano dziewięć miast: Kraków, Nowy Sącz, Tarnów, Bukowno (pow. olkuski), Gorlice (pow. gorlicki), Oświęcim (pow. oświęcimski) oraz gminy miejskie: Nowy Targ (pow. nowotarski), Suchą Beskidzką (pow. suski) i Zakopane (pow. tatrzański). Pozostałe 23 gminy wykazały się stabilizacją demograficzną.

Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku⁷

Zmiany w strukturze ludności według wieku można rozpatrywać nie tylko pod względem ekonomicznym, ale także ze względu na potrzeby oświatowo-wychowawcze. W tym celu przedstawiono struktury **edukacyjnych grup wieku**, które obejmują dzieci i młodzież w wieku przedszkolnym i szkolnym, a także potencjalnych studentów szkół wyższych. W 2016 r. populacja liczyła 819,5 tys. osób.

W 2016 r. liczba dzieci w wieku przedszkolnym 3-6 lat wynosiła 145,7 tys. W relacji do 2015 r. nastąpił spadek o 3,1%. Dzieci w tym wieku stanowiły 17,8% ogółu ludności zaliczanej do edukacyjnych grup wieku (*kraj 17,7%*).

Większe udziały niż w województwie małopolskim odnotowano w pięciu województwach: mazowieckim (19,2%); wielkopolskim, śląskim, pomorskim (odpowiednio po 18,3%) oraz dolnośląskim (18,0%). Najniższy udział dzieci w tej grupie odnotowano w województwie podlaskim (16,2%).

Kolejna grupa to dzieci w wieku szkolnym, tj. 7-12 lat, która w 2016 r. liczyła 215,7 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost liczby dzieci o 3,4%. W zbiorowości grup edukacyjnych, grupa ta stanowiła 26,3% (*kraj 26,8%*). Województwo małopolskie było na 11-tym miejscu wśród województw. Najwyższy udział odnotowano w województwie mazowieckim (28,0%),

⁷ Przetawione udziały kolejnych grup wiekowych obliczono w zbiorowości grup edukacyjnych, która wynosiła 819,5 tys. osób, wyjątek stanowiły udziały grupy dzieci od 0-2 lat, które obliczono w ludności wieku przedprodukcyjnego – 639,2 tys. osób.

a najniższy poziom charakteryzował dwa województwa: świętokrzyskie i podlaskie (odpowiednio po 25,4%).

W 2016 r. w porównaniu z 2015 r. obserwowano spadek o 3,2% w grupie dzieci w wieku 13-15 lat. Grupa ta liczyła ponad 100 tys. dzieci i stanowiła 12,2% ogółu badanej zbiorowości (*kraj 12,1%*).

Wyższe udziały tej grupy dzieci w grupie edukacyjnej niż w województwie wystąpiły w czterech województwach w kraju: podkarpackim (12,4%); świętokrzyskim, lubelskim i warmińsko-mazurskim (odpowiednio po 12,3%). Najniższy udział wśród województw odnotowano w: lubuskim i dolnośląskim (odpowiednio po 11,8%).

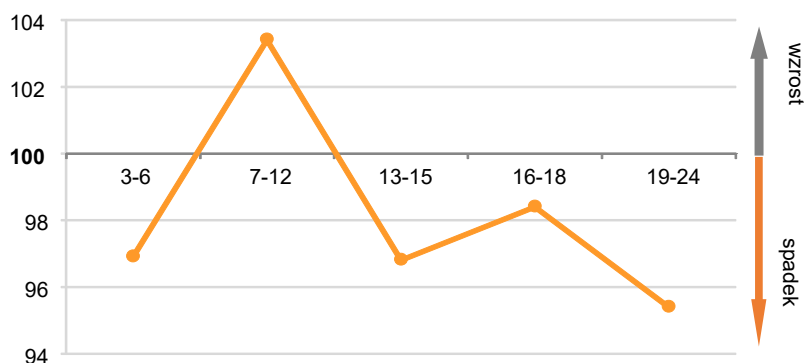
W starszej grupie, tj. 16-18 lat liczba młodzieży wynosiła ponad 108 tys. W porównaniu z ubiegłym rokiem spadła o 1,6%, stanowiąc 13,2% ogółu badanej zbiorowości (*kraj 12,9%*).

Województwo małopolskie znajdowało się w grupie ośmiu województw, w których udział przekraczał 13,0%. Udziały wyższe od wojewódzkiego wystąpiły w pięciu województwach: podkarpackim (13,7%), opolskim (13,6%), lubelskim i świętokrzyskim (odpowiednio po 13,4%) oraz w podlaskim (13,3%). Najniższy udział osób od 16-18 lat w grupie edukacyjnej stanowiła młodzież w województwie mazowieckim (12,4%).

Wykr. 16. Dynamika edukacyjnych grup wieku w 2016 r.

2015=100

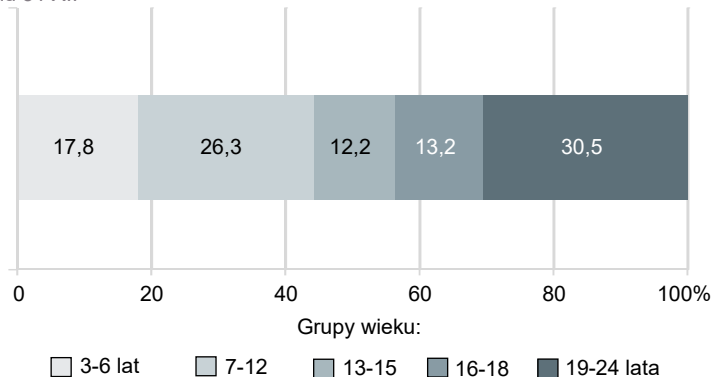
Stan w dniu 31 XII

Pomimo spadku o 4,6% liczby osób w wieku 19-24 lat, najliczniejszą edukacyjną grupą, stanowiącą 30,5% ogólnej zbiorowości byli potencjalni studenci szkół wyższych (*kraj 30,5%*). W 2016 r. w tym przedziale wiekowym odnotowano 249,5 tys. osób.

Wykr. 17. Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w 2016 r.

Stan w dniu 31 XII

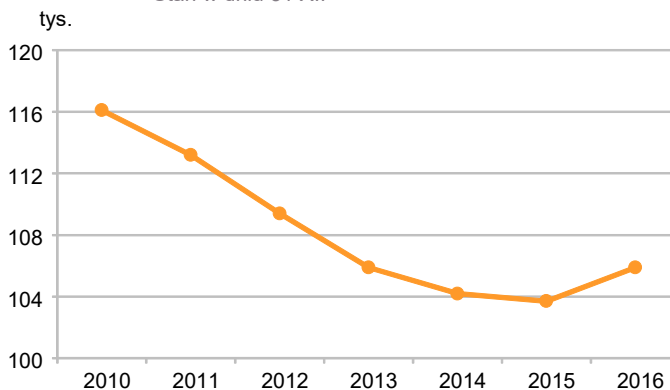
Wyższe udziały ludzi młodych tj. w wieku 19-24 lata niż w województwie małopolskim odnotowano w 10-ciu województwach. Najwyższy udział – 33,0% obserwowano w województwie podlaskim, a najniższy w mazowieckim – 28,4%.

Na potrzeby tej publikacji przedstawiono również dane dla licznej, najmłodszej grupy dzieci będących w wieku 0-2 lat. Nie zalicza się ich do grupy edukacyjnej, ale dane zawarte w tabelcy 1. mogą pozwolić na określenie potrzeb i wynikających z nich zadań w zakresie edukacji i ochrony zdrowia.

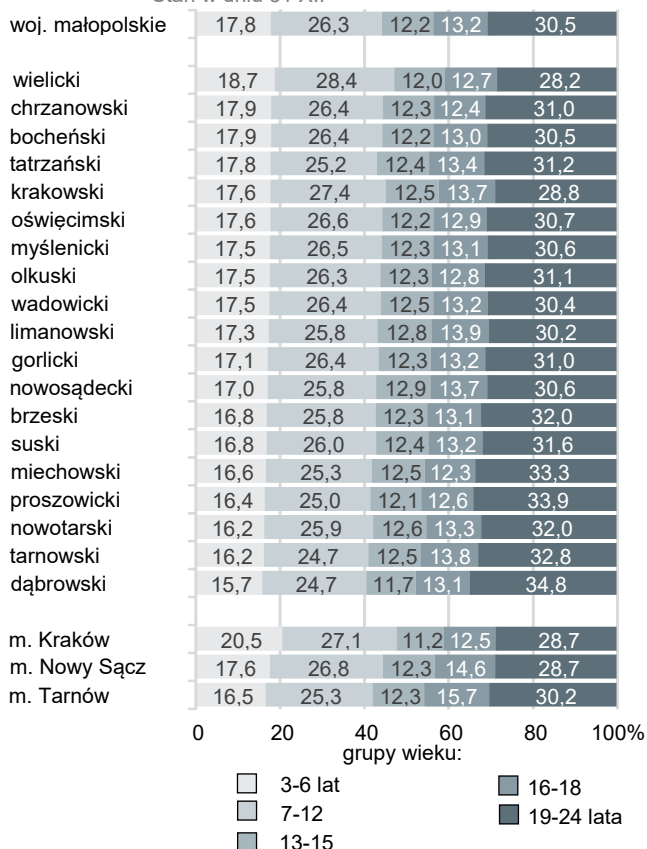
Z roku na rok obserwowano spadek liczby dzieci od 0-2 lat. W końcu 2016 r., odnotowano wzrost w porównaniu z 2015 r. o 2,2%. Grupa ta liczyła 105,9 tys. dzieci, wobec 103,7 tys. w 2015 r. Liczba dzieci tej grupy wieku stanowiła 16,6% liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (kraj 16,3%). Województwo małopolskie usytuowało się na czwartej pozycji po województwach: mazowieckim (17,3%), pomorskim i wielkopolskim, w których udział wynosił odpowiednio po 16,7%. Najniższy udział w kraju odnotowano w świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim (odpowiednio po 15,2%).

Zróżnicowanie edukacyjnych grup wieku obserwowano również na poziomie powiatowym. W grupie dzieci 3-6 lat, wyższe udziały od wojewódzkiego odnotowano w czterech powiatach: Krakowie (20,5%), wielickim (18,7%), chrzanowskim i bocheńskim (odpowiednio po 17,9%). W drugiej grupie wiekowej (7-12 lat) wartości wyższe od województwa małopolskiego wystąpiły w 10-ciu powiatach (najwyższy w powiecie wielickim – 28,4%). W grupie wiekowej 13-15 lat – w ponad połowie powiatów udział był wyższy od wojewódzkiego. Najwyższą wartość osiągnął w powiecie nowosądeckim – 12,9%. Kolejną grupę stanowiły osoby w wieku od 16-18 lat. W tej grupie udziały ośmiu powiatów w ogólnej zbiorowości przekraczały poziom wojewódzki, w tym najwyższy charakteryzował dwa miasta na prawach powiatu: Tarnów (15,7%), Nowy Sącz (14,6%) oraz powiat limanowski (13,9%). Wyższy od udziału wojewódzkiego udział grupy tzw. potencjalnych studentów (19-24 lat) w ogólnej zbiorowości stwierdzono w większości powiatów, w tym najwyższy udział odnotowano w: dąbrowskim (34,8%) i proszowickim (33,9%).

Wykr. 18. Dzieci w grupie wieku 0-2 lata
Stan w dniu 31 XII

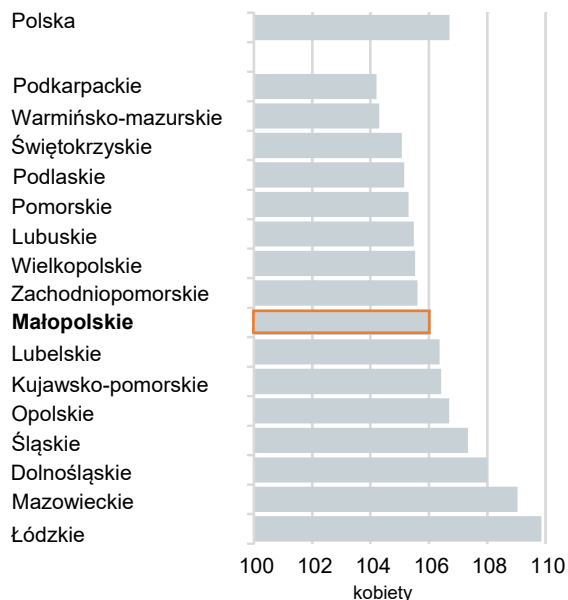

Wykr. 19. Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w powiatach w 2016 r.
Stan w dniu 31 XII

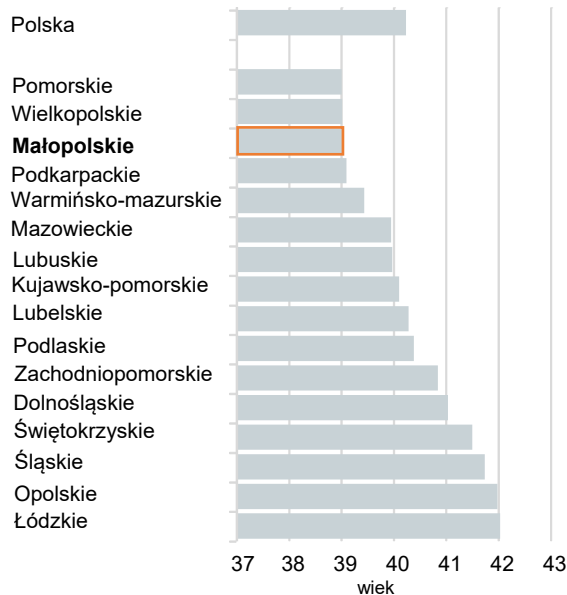
Województwo małopolskie na tle kraju i województw – STRUKTURY LUDNOŚCI

Wykr. 20. Współczynnik feminizacji według województw w 2016 r.
Stan w dniu 31 XII

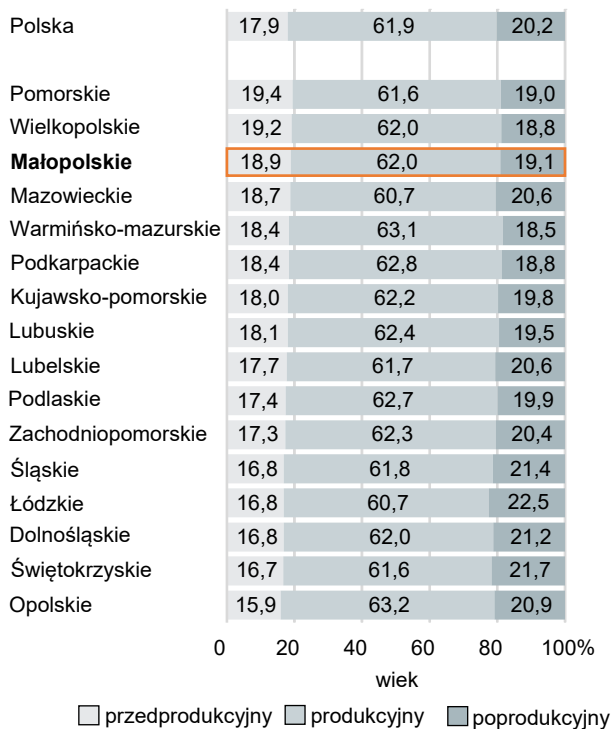
Województwa uporządkowano od najniższej wartości współczynnika do najwyższej.

Wykr. 21. Mediana wieku ludności według województw w 2016 r.
Stan w dniu 31 XII

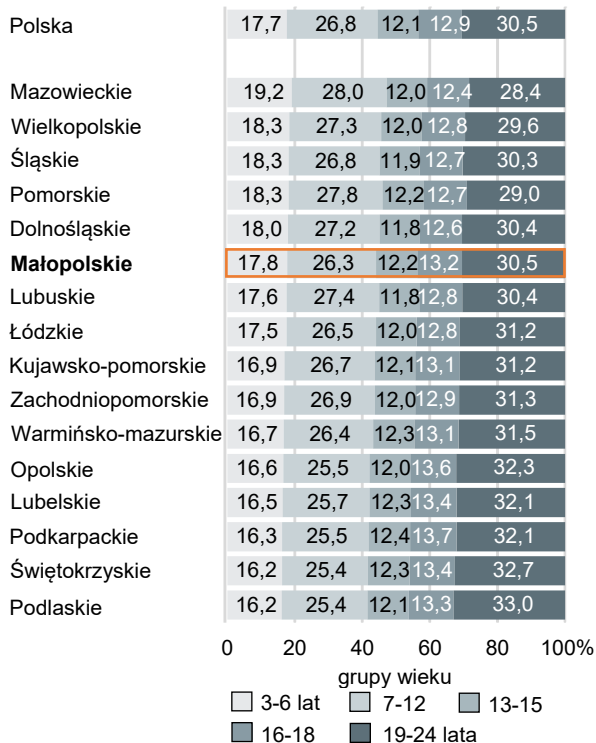
Województwa uporządkowano od najniższej wartości mediany wieku do najwyższej.

Wykr. 22. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w województwach w 2016 r.
Stan w dniu 31 XII

Województwa uporządkowano od najwyższej wartości ludności w wieku przedprodukcyjnym do najniższej.

Wykr. 23. Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w województwach w 2016 r.
Stan w dniu 31 XII

Województwa uporządkowano od najwyższej wartości grupy wieku 3-6 lat do najniższej.

ROZDZIAŁ III. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

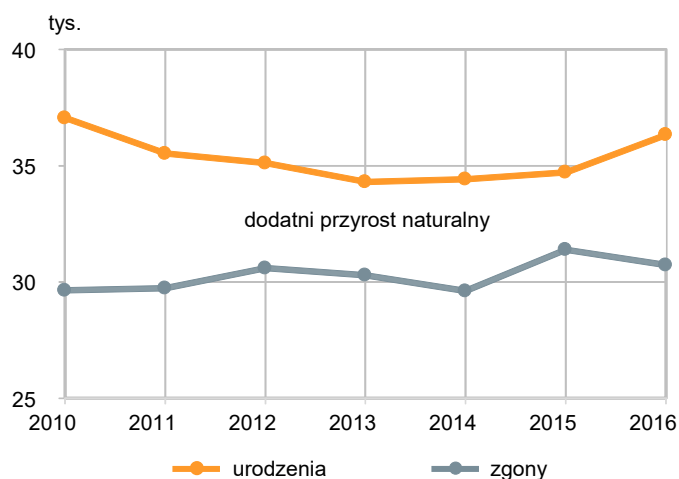
W 2016 r. w wielu zjawiskach kształtujących ruch naturalny w województwie małopolskim obserwowano korzystne zmiany. W porównaniu z 2015 r. wzrosła liczba urodzeń i małżeństw, zmniejszyła się liczba zgonów, rozwodów i separacji. Utrzymał się dodatni przyrost naturalny – wyższy niż w poprzednim roku. Niekorzystnym zjawiskiem był wzrost liczby zgonów niemowląt.

Przyrost naturalny

W 2016 r. **przyrost naturalny**, określany jako różnica urodzeń i zgonów, wynosił 5,6 tys. osób. Współczynnik natężenia na 1 tys. ludności był dodatni i wynosił plus 1,7‰ (*kraj – minus 0,2‰*) wobec plus 1,0‰ w 2015 r. W poziomie tego wskaźnika wystąpiło zróżnicowanie między miastem i wsią, wskaźniki natężenia wynosiły odpowiednio: plus 1,2‰ i plus 2,1‰, (*w kraju: miasta – minus 0,5‰; wieś – plus 0,3‰*).

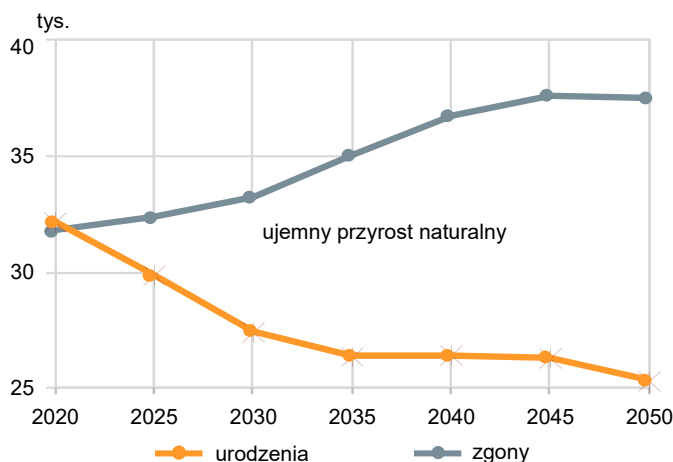
Spośród pięciu województw, w których przyrost naturalny na 1 tys. ludności osiągnął wartości dodatnie, województwo małopolskie zajęło trzecią pozycję po województwach: pomorskim (plus 2,0‰) i wielkopolskim (plus 1,7‰).

Wykr. 24. Ruch naturalny ludności

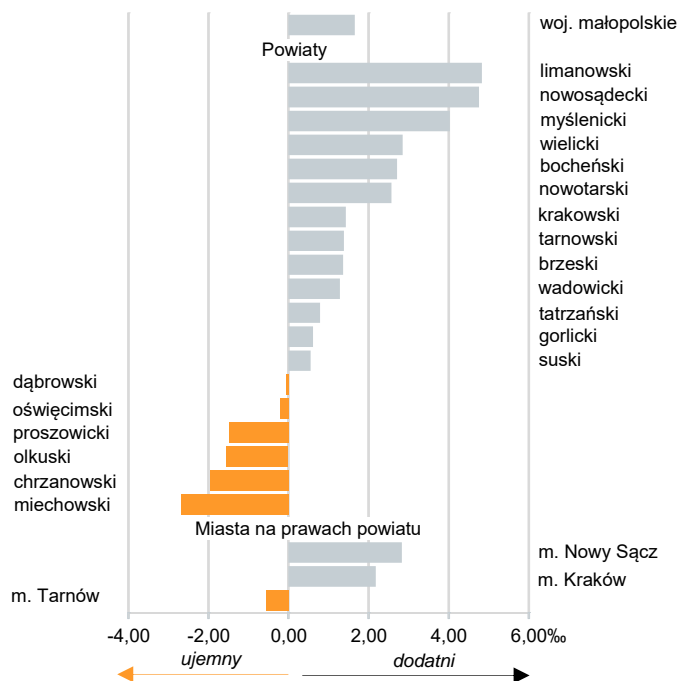
Zgodnie z założeniami prognozy ruchu naturalnego, od 2025 r. w województwie małopolskim liczba zgonów przewyższy liczbę urodzeń. W związku z czym, do 2050 r. przyrost naturalny będzie osiągał wartości ujemne.

Wykr. 25. Prognoza ruchu naturalnego ludności

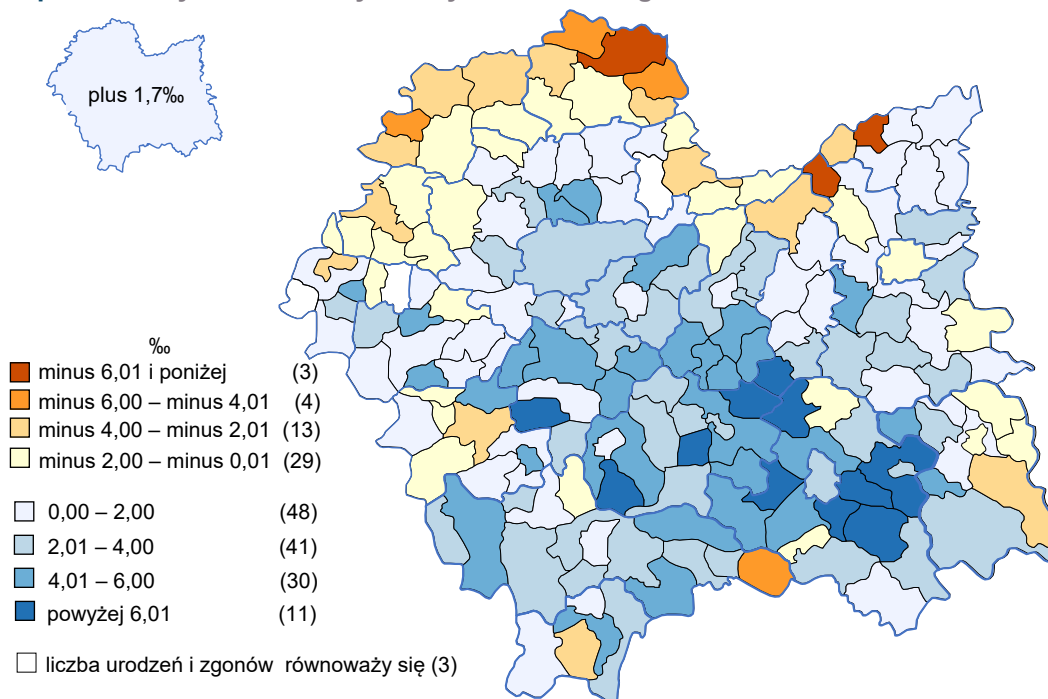
Wśród powiatów województwa małopolskiego, najwyższy poziom współczynnika przyrostu naturalnego na 1 tys. ludności obserwowano w: limanowskim i nowosądeckim (odpowiednio po plus 4,8‰), a najniższe natężenie odnotowano w powiecie miechowskim (minus 2,7‰).

Wykr. 26. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności według powiatów w 2016 r.

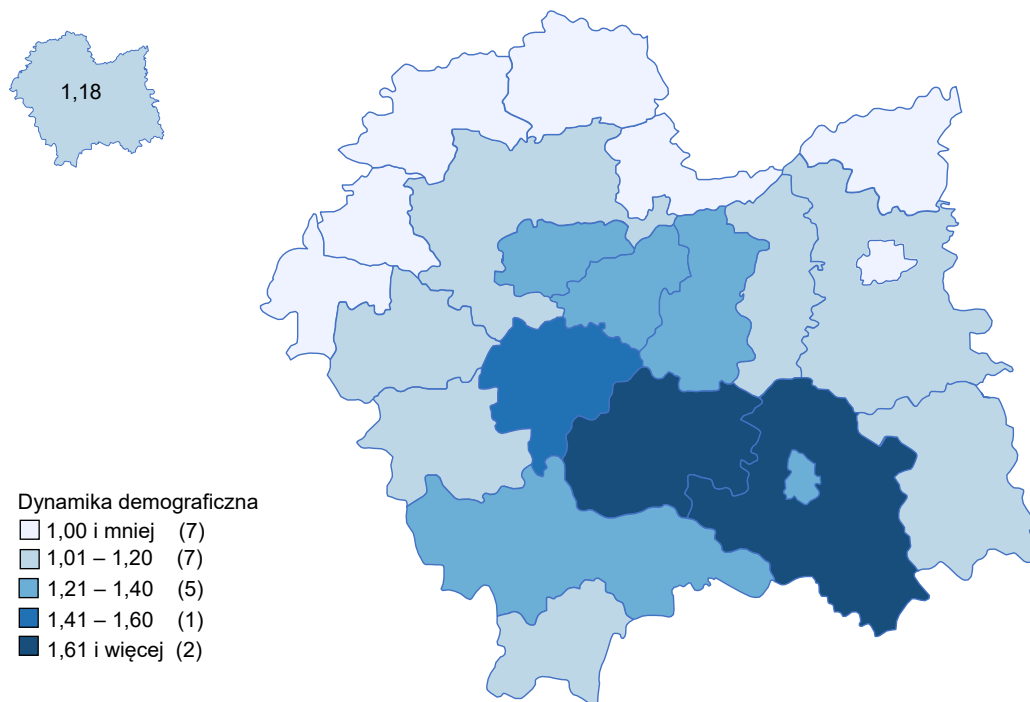
W 2016 r. spośród 182 gmin województwa małopolskiego, w 130 gminach odnotowano dodatni przyrost naturalny. Najwyższy współczynnik natężenia przyrostu naturalnego na 1 tys. ludności – ponad 8‰ odnotowano w czterech gminach wiejskich: Nawojowa (pow. nowosądecki) – plus 8,8‰, Laskowa (pow. limanowski) – plus 8,6‰, Podegrodzie (pow. nowosądecki) – plus 8,2‰, Tokarnia (pow. myślenicki) – plus 8,1‰.

Mapa 10. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w gminach w 2016 r.

Najniższe natężenie współczynnika na 1 tys. ludności odnotowano w gminie wiejskiej Bolesław (pow. dąbrowski) – minus 10,9‰. Jednakowa liczba urodzeń i zgonów wystąpiła w dwóch gminach miejsko-wiejskich powiatu oświęcimskiego: Brzeszcze, Zator oraz w gminie wiejskiej powiatu proszowickiego – Koniusza.

Mapa 11. Współczynnik dynamiki demograficznej według powiatów w 2016 r.

Współczynnik dynamiki demograficznej, który określa liczbę urodzeń żywych przypadająca na 1 zgon w 2016 r. w województwie małopolskim wynosił 1,18 (*kraj 0,99*).

Województwo małopolskie znalazło się w grupie pięciu województw, w których roczna liczba urodzeń przekroczyła roczną liczbę zgonów. Do województw tych zaliczono: pomorskie (1,22), wielkopolskie (1,18), mazowieckie (1,09) i podkarpackie (1,06).

W pozostałych województwach współczynnik dynamiki demograficznej kształtował się na poziomie niższym od 1,00. W województwach: łódzkim i świętokrzyskim obserwowano najniższe wartości (odpowiednio: 0,75 i 0,76).

Znacznie wyższe współczynniki odnotowano w powiatach województwa małopolskiego: nowosądeckim, limanowskim (odpowiednio po 1,62) i myślenickim (1,48). Roczna liczba urodzeń nie przekroczyła rocznej liczby zgonów w siedmiu powiatach: miechowskim (0,78), chrzanowskim (0,82), olkuskim (0,85), proszowickim (0,87), Tarnowie (0,93), oświęcimskim (0,98) i dąbrowskim (0,99).

Urodzenia i dzietność kobiet

W 2016 r. w województwie małopolskim zarejestrowano 36,3 tys. urodzeń żywych, tj. o 4,6% więcej niż w 2015 r. (*kraj – o 3,5%*). Na wsi urodziło się 18,9 tys. dzieci, tj. o 8,6% więcej niż w miastach (*w kraju sytuacja była odwrotna – więcej urodzeń, tj. o ponad 45% zarejestrowano w miastach niż na wsi*). **Współczynnik urodzeń**, określany poprzez liczbę urodzeń żywych na 1 tys. ludności, wynosił 10,8‰ (*kraj 9,9‰*), w miastach – 10,7‰, na wsi – 10,9‰ (*w kraju odpowiednio:*

9,8‰; 10,2‰). Wśród województw, najwyższe natężenie współczynnika odnotowano w województwie pomorskim – 11,2‰, a najniższe w województwie świętokrzyskim – 8,5‰.

Zróznicowanie liczby urodzeń obserwowano w powiatach województwa małopolskiego. Najwięcej dzieci urodziło się w Krakowie (8,8 tys.). Do grupy powiatów, w których liczba urodzeń przekroczyła 2 tys. zaliczono: krakowski (2,8 tys.), nowosądecki (2,6 tys.) i nowotarski (2,1 tys.). Natomiast najmniej urodzeń zarejestrowano w powiecie proszowickim – 0,4 tys.

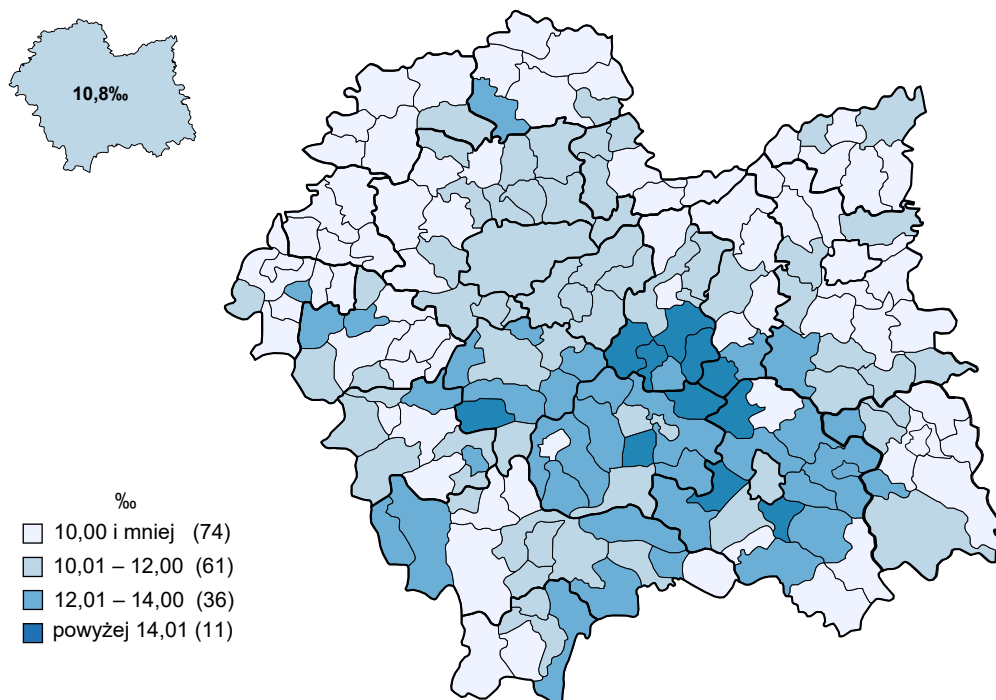
Najwyższą wartość współczynnika urodzeń na 1 tys. ludności obserwowano w powiatach: limanowskim (12,6‰), nowosądeckim (12,4‰), myślenickim (12,3‰), a najniższą – w Tarnowie (8,1‰).

W przekroju gminnym (oprócz gmin miejskich będących równocześnie miastami na prawach powiatu), w 2016 r. najwięcej urodzeń żywych zarejestrowano w gminie miejsko-wiejskiej Wieliczka (pow. krakowski) – 0,6 tys.;

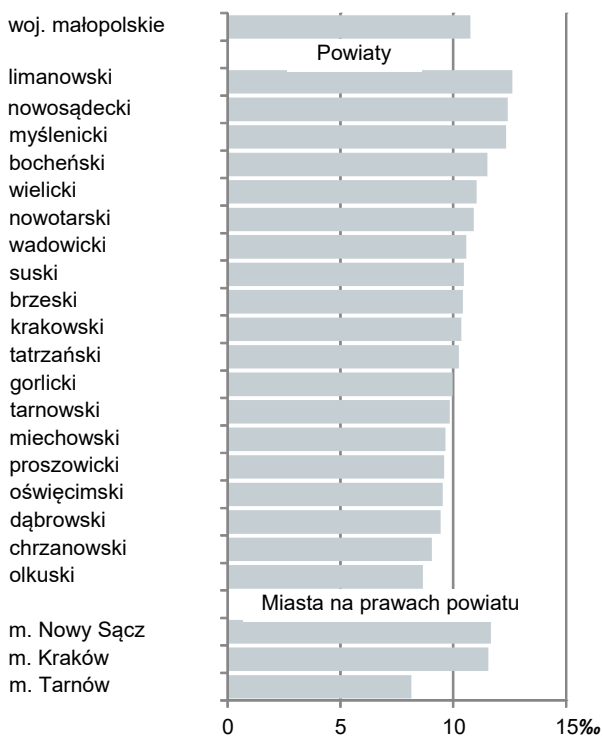
w mieście Oświęcim (pow. oświęcimski) i gminie wiejskiej Chełmiec (pow. nowosądecki) – odpowiednio po 0,4 tys.

Najwyższe natężenie urodzeń na 1 tys. ludności odnotowano w gminie wiejskiej Trzciana (pow. bocheński) – 16 urodzeń, a najmniejsze – 5 urodzeń w gminie wiejskiej Bolesław (pow. dąbrowski).

Mapa 12. Urodzenia na 1 tys. ludności według gmin w 2016 r.

Wykr. 27. Urodzenia na 1 tys. ludności według powiatów w 2016 r.

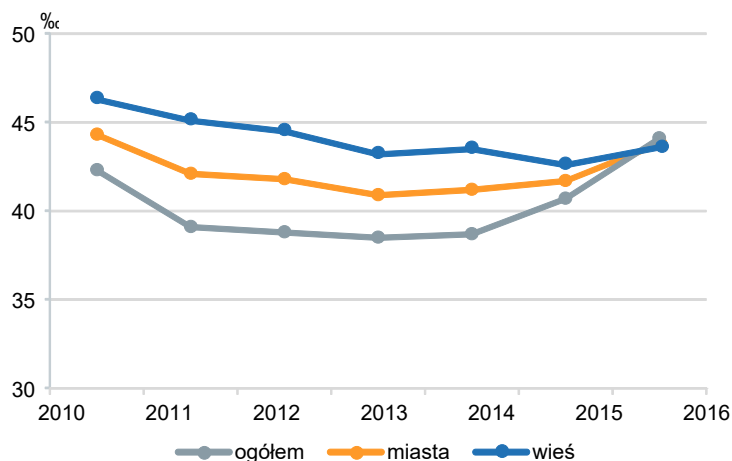

Inną miarą natężenia urodzeń jest współczynnik **plodności** kobiet wyrażający liczbę urodzeń na 1 tys. kobiet w wieku 15-49 lat. W badanym roku współczynnik plodności kobiet w województwie małopolskim wynosił 43,8‰, wobec 41,7‰ w 2015 r. Zarówno w miastach jak też i na wsi, na 1 tys. kobiet w wieku od 15-49 lat przypadało około 44 urodzenia żywe. W województwie małopolskim współczynnik plodności był wyższy od krajowego o ponad 2 pkt.

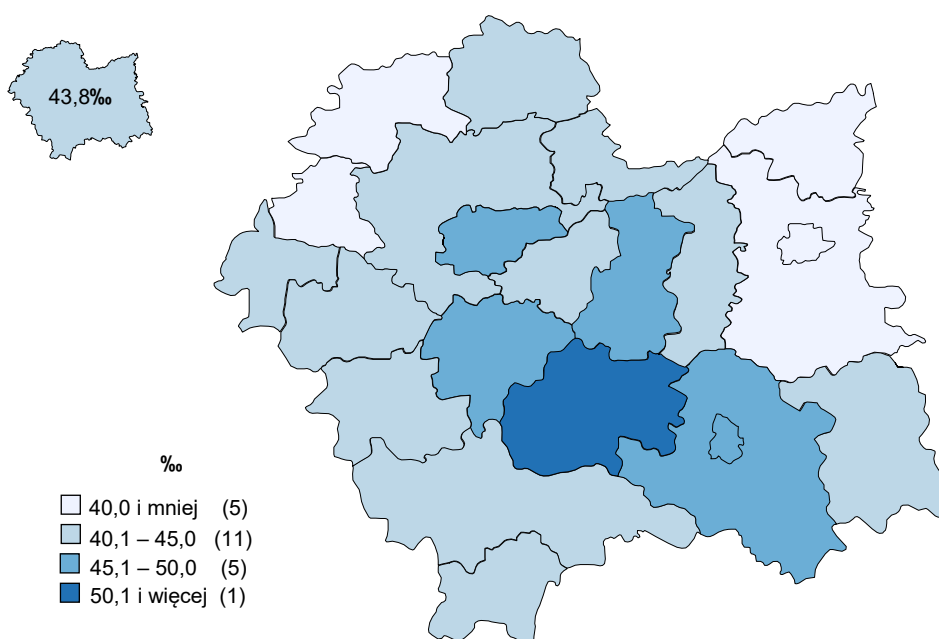
Wyższe wartości współczynnika od wojewódzkiego obserwowano w trzech województwach: mazowieckim i pomorskim (odpowiednio po 46,3‰) oraz w wielkopolskim (45,3‰). Najniższy w kraju poziom plodności na 1 tys. kobiet w wieku 15-49 lat stwierdzono w województwie: opolskim (36,3‰).

Wykr. 28. Współczynnik plodności

W omawianym roku najwyższa plodność kobiet zamieszkałych na terenie województwa małopolskiego wystąpiła w następujących grupach wieku: 25-29 lat (96 urodzeń), 30-34 lata (86 urodzeń) i 20-24 lata (44 urodzenia). Ponad połowa matek nowonarodzonych dzieci posiadała wykształcenie wyższe, 32% wykształcenie średnie, 10% zasadnicze zawodowe, a po 2% wykształcenie gimnazjalne i podstawowe.

Mapa 13. Współczynnik plodności według powiatów w 2016 r.

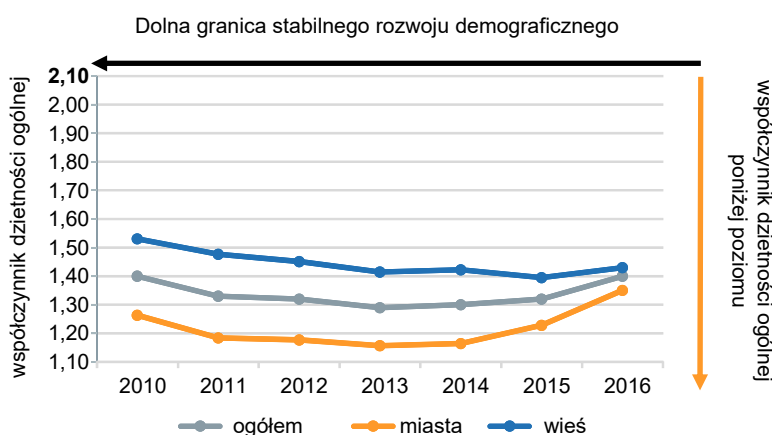

W powiatach zróżnicowanie współczynnika płodości na 1 tys. kobiet w wieku 15-49 lat kształtowało się na poziomach: najwyższym – 50,6‰ w powiecie limanowskim do najniższego – 34,9‰ w Tarnowie. W połowie powiatów liczba urodzeń na 1 tys. kobiet w wieku 15-49 lat wahała się od 40,0‰ do 45,0‰.

W 2016 r. w żadnym z powiatów województwa małopolskiego poziom urodzeń nie gwarantował prostej zastępowalności pokoleń.

Współczynnik dzietności ogólnej powinien kształtować się na poziomie od 2,10 do 2,15, co oznacza, że na statystyczną kobietę w wieku 15-49 lat przypada średnio dwoje dzieci w ciągu całego okresu rozrodczego. Wówczas wielkość ta staje się korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego.

Wykr. 29. Współczynnik dzietności ogólnej

Od 2014 r. obserwowano tendencję rosnącą współczynnika dzietności. W badanym roku wynosił 1,40 wobec 1,32 w 2015 r. W miastach województwa współczynnik kształtował się na poziomie 1,35, a na wsi wynosił 1,43. W kraju współczynnik dzietności wynosił 1,36. Wyższe wartości współczynnika od wojewódzkiego stwierdzono w trzech województwach: pomorskim i mazowieckim (odpowiednio: 1,51; 1,48) oraz w wielkopolskim (1,47). Najniższy w kraju poziom współczynnika dzietności był w województwach: opolskim i świętokrzyskim (odpowiednio po 1,20).

W omawianym roku, w województwie małopolskim wiek środkowy⁸ matek wynosił 30,1 lat. Matki, które rodziły pierwsze dziecko były najmłodsze – liczyły 27,9 lat, a ósme i dalsze dziecko – 40,0 lat.

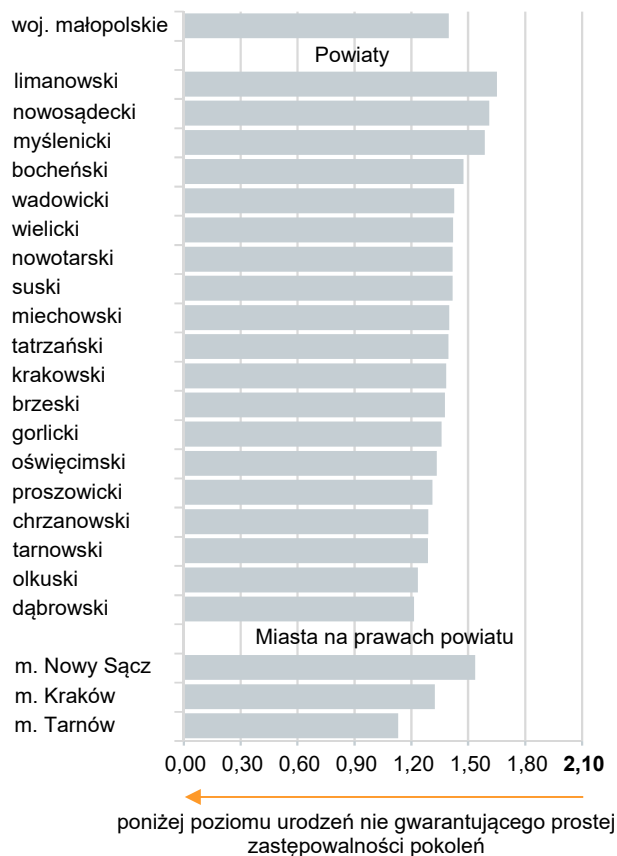
Biorąc pod uwagę kolejność urodzenia dziecka, najczęściej urodzeń odnotowano po raz pierwszy (16,1 tys.) i po raz drugi (13,8 tys.). Znacznie mniej – 40 urodzeń odnotowano po raz ósmy i dalszy. W województwie przeważały urodzenia żywe pojedyncze (35,4 tys.), ale wystąpiły także urodzenia wielorakie żywe: 891 urodzeń bliźniąt i 23 urodzenia trójczków.

Statystyki obejmują także dane dotyczące urodzeń według miesięcy i dni tygodnia. W 2016 r., najczęściej rodziły się dzieci w miesiącach: lipcu i wrześniu, a dniem tygodnia był czwartek.

⁸ Wiek matek w momencie urodzenia kolejnego dziecka, który połowa matek już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

W 2016 r., wśród powiatów najwyższe współczynniki dzietności odnotowano w trzech: limanowskim – 1,65; nowosądeckim – 1,61 i myślenickim – 1,59, natomiast najniższą wartość współczynnik osiągnął w Tarnowie – 1,13.

Wykr. 30. Współczynnik dzietności ogólnej według powiatów w 2016 r.

Umieralność

W 2016 r. w województwie małopolskim **zmarło** 30,7 tys. osób, tj. o 2,1% mniej niż przed rokiem (*w kraju – mniej o 1,8%*). W miastach zarejestrowano o 346 zgonów więcej niż na wsi. Struktura zgonów według płci potwierdza w dalszym ciągu niekorzystną relację – określaną nadumieralnością mężczyzn względem kobiet. W 2016 r. zmarło ich o 8,0% więcej (*kraj – o 8,8%*), a udział zgonów tej zbiorowości w ogólnej liczbie zgonów wyniósł 51,9% (*w Polsce 52,1%*).

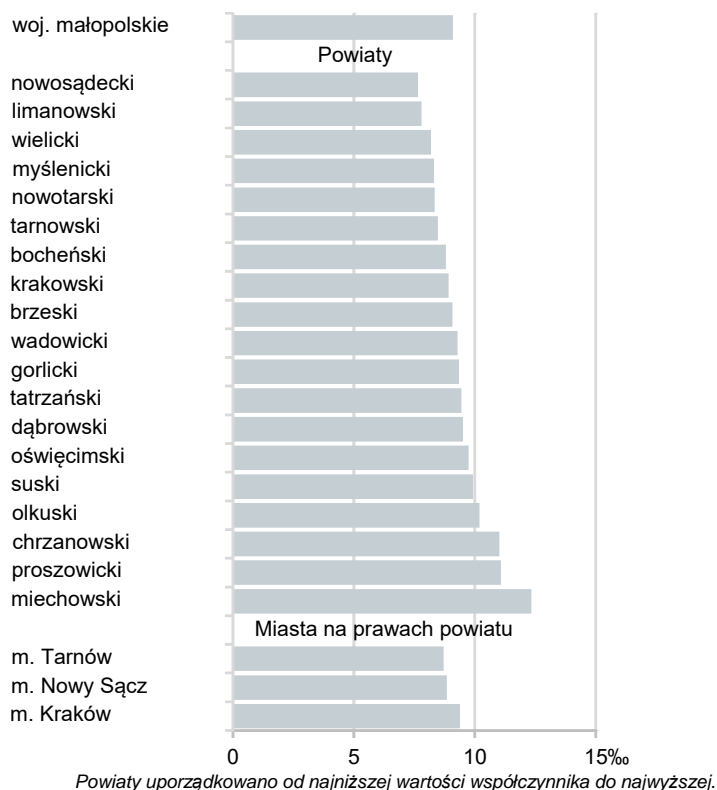
Współczynnik natężenia zgonów, określany poprzez liczbę zgonów na 1 tys. ludności, w województwie małopolskim wynosił 9,1‰ (*kraj 10,1‰*), w miastach – 9,5‰ (*kraj 10,2‰*), na wsi – 8,7‰ (*kraj 9,9‰*).

Spośród województw, najniższe natężenie odnotowano w województwie podkarpackim (9,0‰), natomiast najwyższe w województwie łódzkim (12,1‰).

Zróżnicowanie liczby zgonów obserwowano w powiatach województwa małopolskiego. Najmniej osób zmarło w powiecie proszowskim (0,5 tys.), a najwięcej w Krakowie (7,2 tys.). Do grupy powiatów, w których zarejestrowana liczba zgonów przekroczyła 1,5 tys. należały: oświęcimski (1,5 tys.); nowotarski i nowosądecki (odpowiednio po 1,6 tys.); tarnowski (1,7 tys.) oraz krakowski (2,4 tys.).

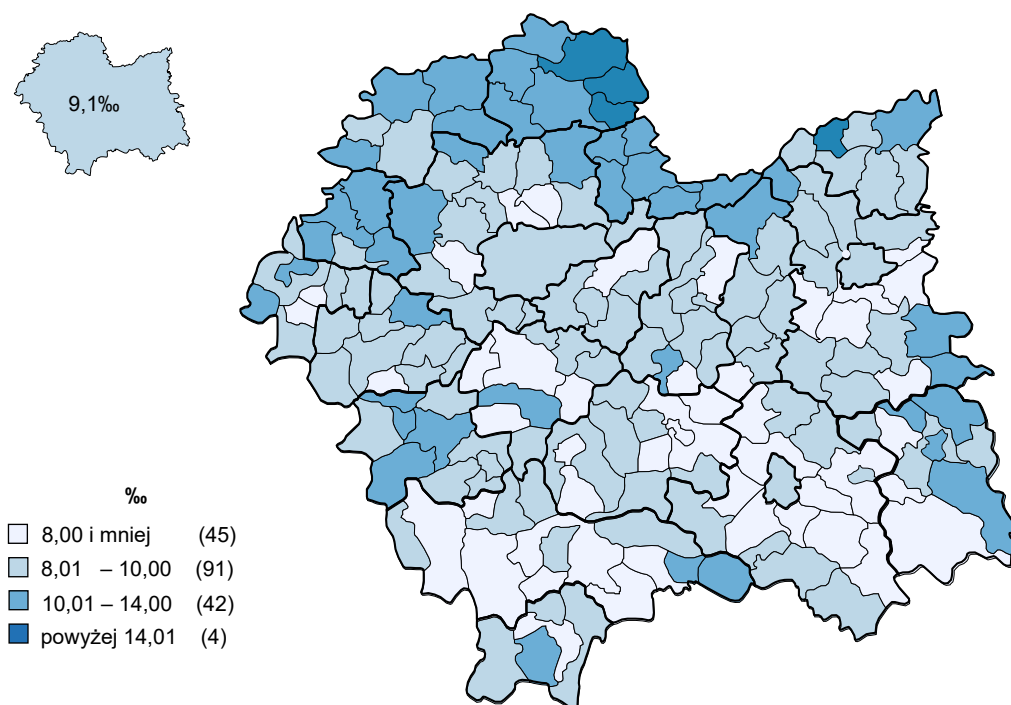
Najniższą wartość zgonów na 1 tys. ludności osiągnął powiat nowosądecki (7,7‰) a najwyższą obserwowano w powiecie miechowskim (12,3‰).

Wykr. 31. Zgony na 1 tys. ludności według powiatów w 2016 r.

W przekroju gminnym najmniej tj. 25 zgonów zarejestrowano w gminie wiejskiej Mucharz (pow. wadowicki) a najwięcej (oprócz gmin miejskich będących równocześnie miastami na prawach powiatu) w gminie miejsko-wiejskiej Chrzanów (576 zgonów).

Mapa 14. Zgony na 1 tys. ludności według gmin w 2016 r.

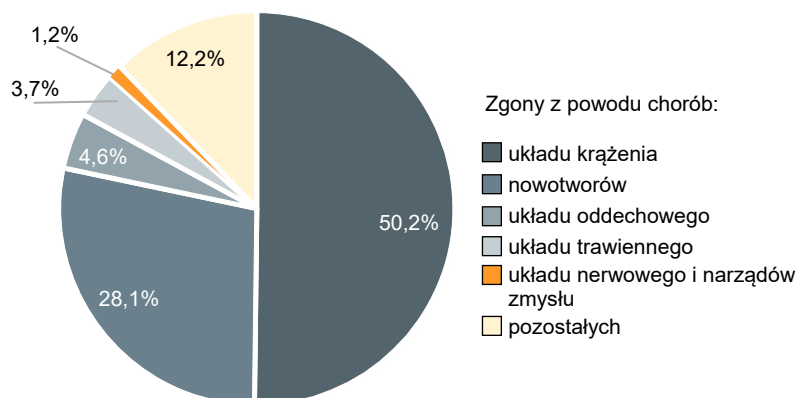

Rozpiętość współczynnika w przekrojach gmin była znacznie większa niż w powiatach. Najmniej – 5 zgonów na 1 tys. ludności odnotowano w gminach wiejskich powiatu nowosądeckiego: Kamionce Wielkiej i Łabowej, a najwięcej – 21 zgonów na 1 tys. ludności przypadało w gminie wiejskiej Bolesław (pow. dąbrowski).

Pomimo spadku liczby zgonów ogółem, w końcu 2016 r. wzrosła liczba zgonów niemowląt. Zarejestrowano 122 zgony, tj. o ponad 27% więcej w porównaniu z 2015 r. Współczynnik natężenia zgonów niemowląt, obliczany na 1 tys. urodzeń żywych, w porównaniu z poprzednim rokiem był wyższy o 0,6 pkt i wynosił 3,4‰ (kraj 4,0‰).

Od wielu lat do głównych przyczyn zgonów⁹ należały choroby układu krążenia i nowotwory. W 2015 r. w województwie małopolskim stanowiły razem 78,3% wszystkich przyczyn zgonów (kraj 72,4%), udział ich był wyższy o blisko 6 p. proc. niż w kraju.

Wykr. 32. Struktura zgonów według przyczyn¹⁰ w 2015 r.

Mniejszy odsetek zgonów w ogólnej liczbie zgonów z innych przyczyn niż choroby układu krążenia i nowotwory stanowiły zgony z powodu chorób układu oddechowego (4,6%); trawiennego (3,7%); nerwowego i narządów zmysłu (1,2%).

Do grupy pozostałych (12,2%) zaliczono zgony z przyczyn chorób: układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej; chorób krwi i narządów krwiotwórczych oraz niektórych chorób przebiegających z udziałem mechanizmów autoimmunologicznych oraz chorób zakaźnych i pasożytniczych.

Najmniejszą dynamikę zgonów (2014=100) w województwie małopolskim odnotowano z przyczyn spowodowanych chorobami: układu moczowego–płciowego (45,7), układu kostno–stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (61,3) oraz skóry i tkanki podskórnej (66,7).

Natomiast, największą dynamikę odnotowano z powodu: zaburzeń wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej (123,6), chorób układu oddechowego (114,9), chorób układu nerwowego (111,0), zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania (110,5).

Ponadto, wzrost liczby zgonów nastąpił z przyczyn chorób nowotworowych (8,8%), układu krążenia (6,2%), układu trawiennego (4,4%), wad rozwojowych wrodzonych, zniekształceń i abberacji

⁹ Ze względu na prowadzone szczegółowe analizy dotyczące przyczyn zgonów, prezentacja danych ulega wydłużeniu do 1 roku. W związku z tym w niniejszym opracowaniu podano dane za 2015 r.

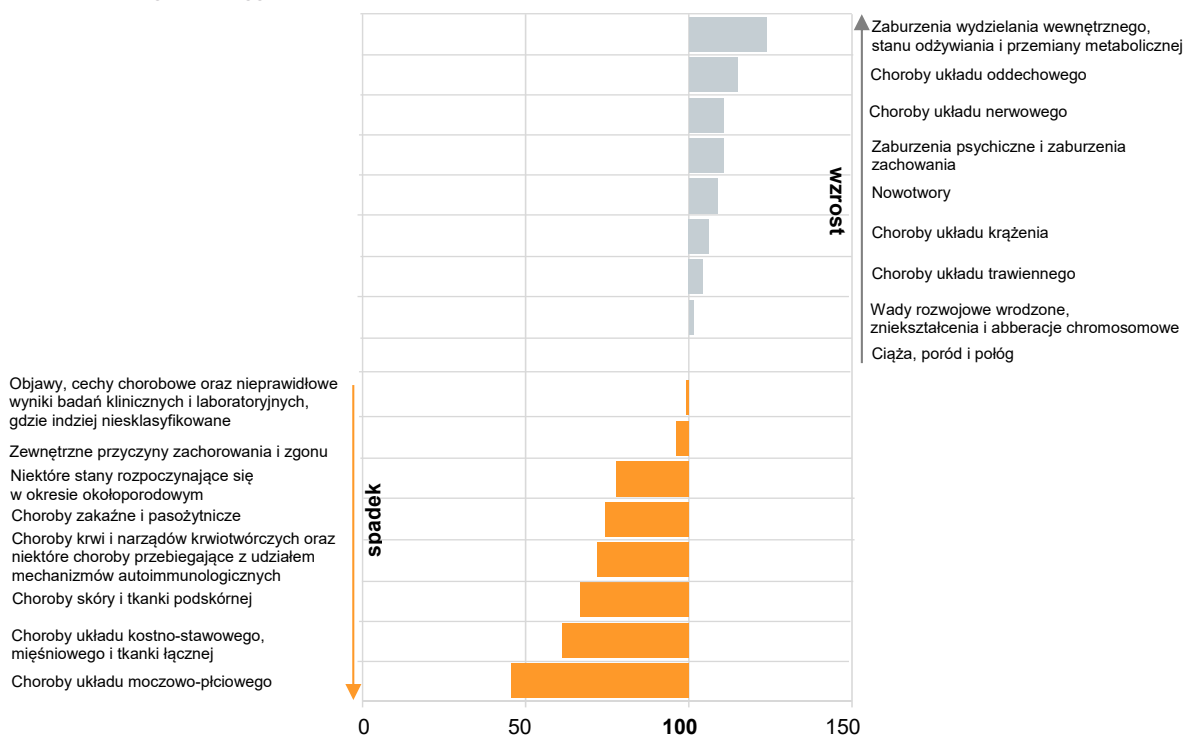
Użyte nazewnictwo poszczególnych chorób lub ich grup jest zgodne z X-Rewizją Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych.

¹⁰ j.w.

chromosomowych (1,4%). W porównaniu z 2014 r. poziom liczby zgonów utrzymał się na tym samym poziomie z powodu ciąży, porodu i połogu (100,0).

Wykr. 33. Dynamika liczby zgonów według przyczyn w 2015 r.

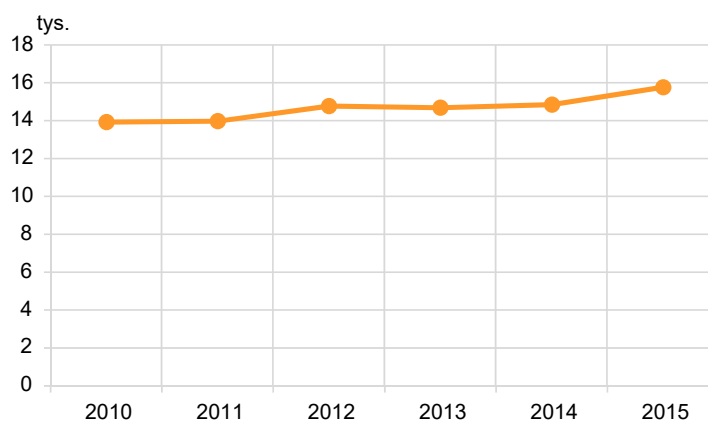
2014 r. = 100

Umieralność z powodu chorób układu krążenia

W województwie małopolskim, z roku na rok obserwuje się tendencję rosnącą zgonów z powodu chorób układu krążenia. W 2015 r. z tej przyczyny zmarło 15,8 tys. osób (w porównaniu z 2014 r. – wzrost o 6,2%). Więcej zgonów tj. o 1,2% odnotowano w miastach (7,9 tys.) niż na wsi (7,8 tys.). Udział zgonów z powodu tych chorób w ogólnej liczbie zgonów wynosił ponad 50%.

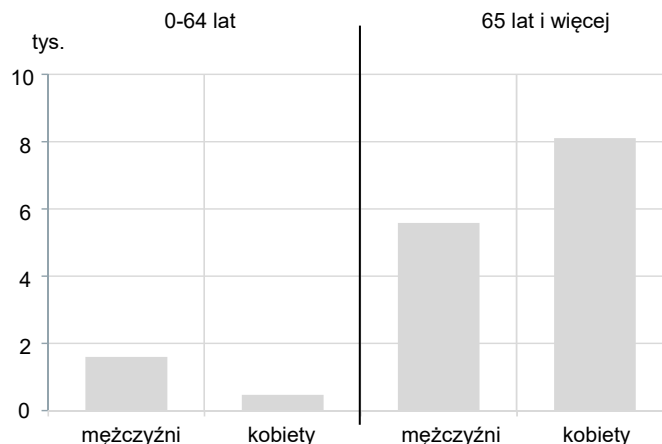
Wykr. 34. Zgony z powodu chorób układu krążenia

Większą liczbę zgonów odnotowano w grupie wiekowej 65 lat i więcej. W 2015 r. częstość zgonów obu płci w tej grupie była ponad 6-krotnie wyższa niż w przedziale wiekowym do 64 lat. Udział zgonów seniorów (85 lat i więcej) w ogólnej liczbie zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia stanowił 39,0% (tj. o blisko 1 p. proc. był wyższy w porównaniu z 2014 r.).

W 2015 r. na choroby układu krążenia do 64 roku życia częściej – tj. ponad 3-krotnie umierali mężczyźni niż kobiety. Natomiast w wieku 65 lat i więcej odnotowano o ponad 2,5 tys. więcej zgonów kobiet.

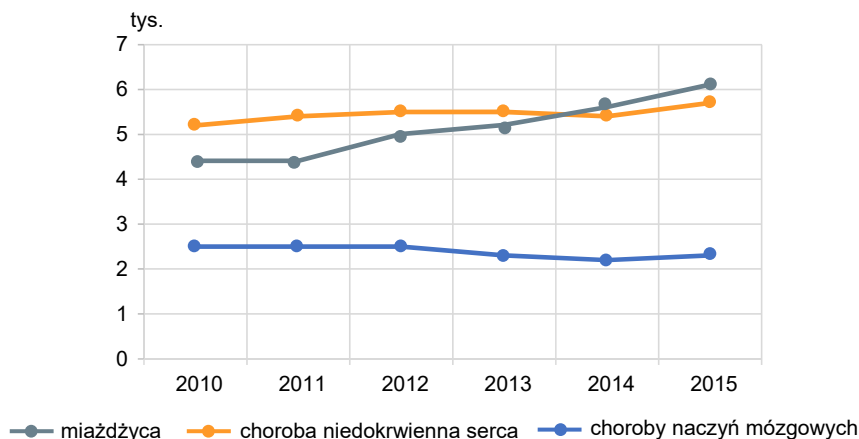
Wykr. 35. Zgony z powodu chorób układu krążenia według płci i grup wieku w 2015 r.

Do chorób układu krążenia zaliczane są między innymi: miażdżyca, choroba niedokrwienna serca oraz choroby naczyń mózgowych.

Z powodu tych chorób w 2015 r. w województwie małopolskim zmarło odpowiednio: 6,1 tys. osób; 5,7 tys. osób; 2,3 tys. osób. W okresie 5-cio letnim, w porównaniu z 2010 r. odnotowano o 36,3% wzrost liczby zgonów z powodu miażdżycy, o 8,1% wzrost z powodu choroby niedokrwiennej serca; natomiast spadek umieralności – o 8,8% odnotowano z przyczyn chorób naczyń mózgowych.

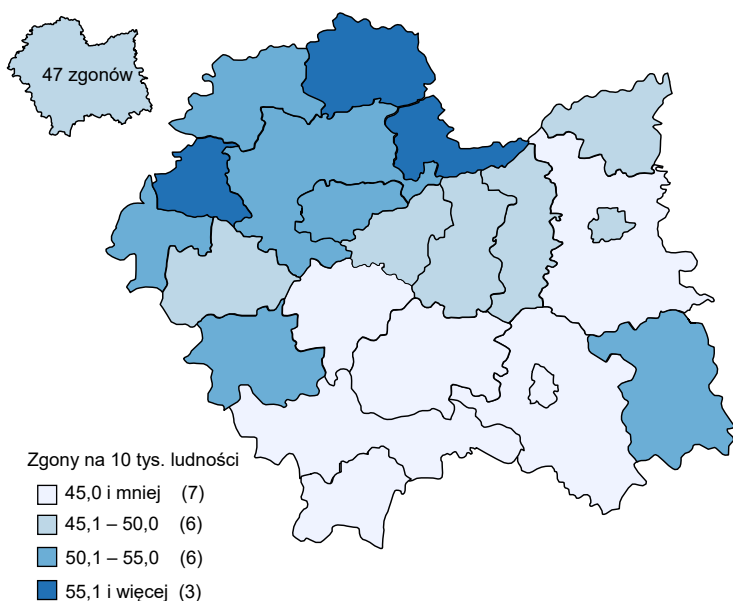
Wykr. 36. Zgony z powodu wybranych chorób układu krążenia

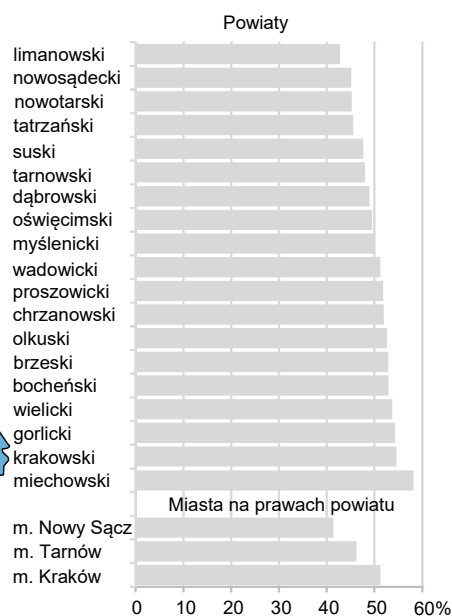
W 2015 r., w 12-tu powiatach województwa małopolskiego odnotowano ponad 50-cio procentowy udział zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia w ogólnej liczbie zgonów w powiecie. Najwyższy udział był w powiecie miechowskim (58,2%), a najniższy w Nowym Sączu (41,4%).

W omawianym roku w przeliczeniu na 10 tys. ludności, w województwie małopolskim przypadało 47 zgonów wywołanych tą przyczyną. Wyższe wskaźniki od wojewódzkiego odnotowano w 10 powiatach, w tym najwyższy w powiecie miechowskim blisko 77 zgonów na 10 tys. ludności.

Mapa 15. Zgony z powodu chorób układu krążenia na 10 tys. ludności według powiatów w 2015 r.

Wykr. 37. Udział zgonów z powodu chorób układu krążenia w ogólnej liczbie zgonów w danym powiecie w 2015 r.

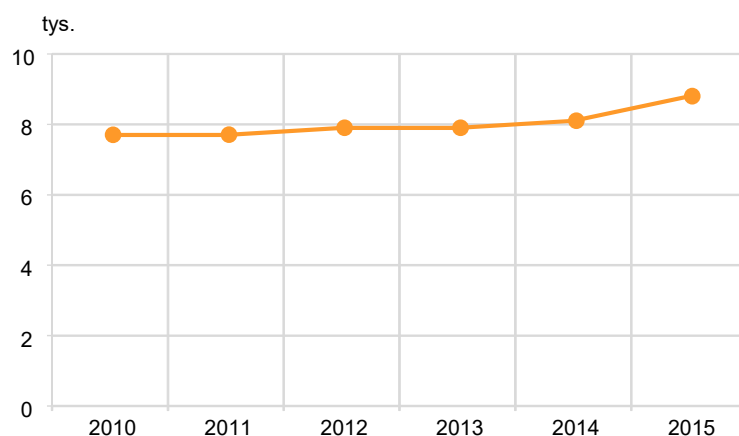

Powiaty uporządkowano od najniższej wartości do najwyższej.

Umieralność z powodu chorób nowotworowych

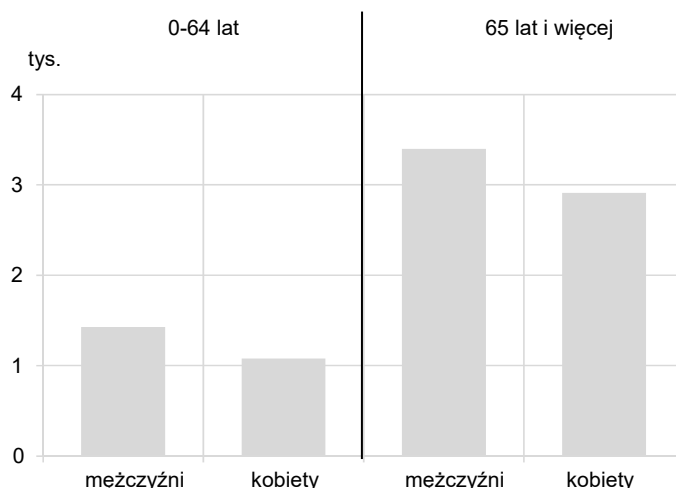
Drugą główną przyczyną umieralności były **choroby nowotworowe**. W 2015 r. w województwie małopolskim zmarło 8,8 tys. osób (w porównaniu z 2014 r. – wzrost o 8,8%), w tym 95,0% stanowiły zgony z powodu nowotworów złośliwych. Z tej przyczyny więcej zgonów tj. o 21,9% odnotowano w miastach (4,8 tys.) niż na wsi (4,0 tys.). Udział zgonów z powodu nowotworów w ogólnej liczbie zgonów wyniósł 28,1%.

Wykr. 38. Zgony z powodu nowotworów

W 2015 r. częstość zgonów obu płci była ponad 2,5-krotnie wyższa w grupie osób starszych tj. 65 lat i więcej niż do 64 lat. Udział seniorów (85 lat i więcej) w ogólnej liczbie zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi stanowił ponad 14% (tj. o blisko 3 p. proc. był wyższy wobec 2014 r.).

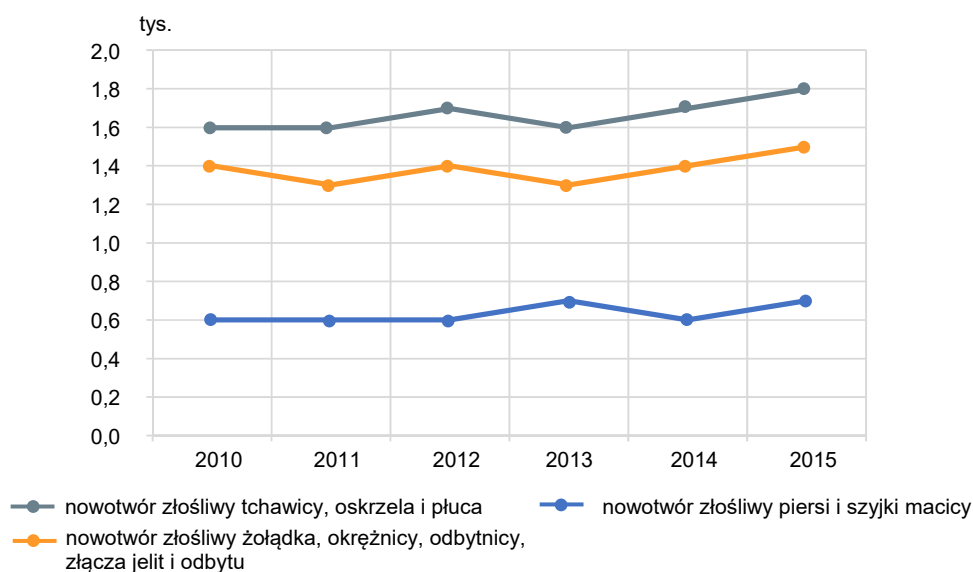

Wykr. 39. Zgony z powodu nowotworów według płci i grup wieku w 2015 r.

Biorąc pod uwagę płeć, w obu porównywanych przedziałach wieku odnotowano przewagę zgonów mężczyzn. W grupie pierwszej tj. 0-64 lat zmarło o ponad 32% więcej mężczyzn niż kobiet, natomiast w przedziale wieku powyżej 65 lat i więcej o blisko 17% więcej.

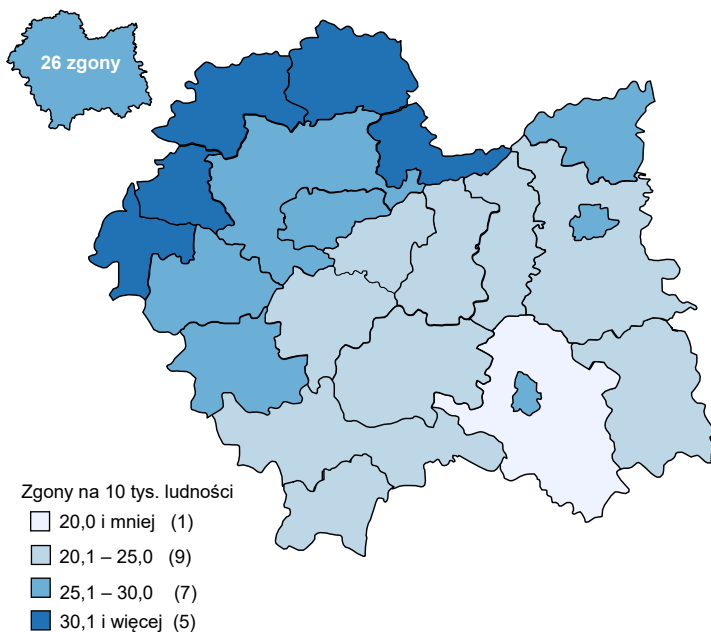
Najczęściej rejestrowanymi przyczynami zgonów z powodu chorób nowotworowych były zgony spowodowane nowotworami złośliwymi: tchawicy, oskrzela i płuca; żołądka, okrężnicy, odbytnicy, złącza jelit i odbytu oraz piersi i szyjki macicy. Z powodu tych chorób, w 2015 r. w województwie małopolskim zmarło odpowiednio: 1,8 tys. osób; 1,5 tys. osób i 0,7 tys. osób. W porównaniu z 2010 r. wzrosła o 10,2% liczba zgonów z powodu nowotworów tchawicy, oskrzeli i płuc, o 7,4% z powodu chorób żołądka, o 17% z powodu nowotworu piersi.

Równie częstymi przyczynami zgonów były nowotwory złośliwe żołądka, okrężnicy, odbytnicy, złącza jelit i odbytu. W 2015 r. zmarło z powodu tych chorób 1,5 tys. osób tj. o 7,4% więcej w porównaniu z 2010 r.

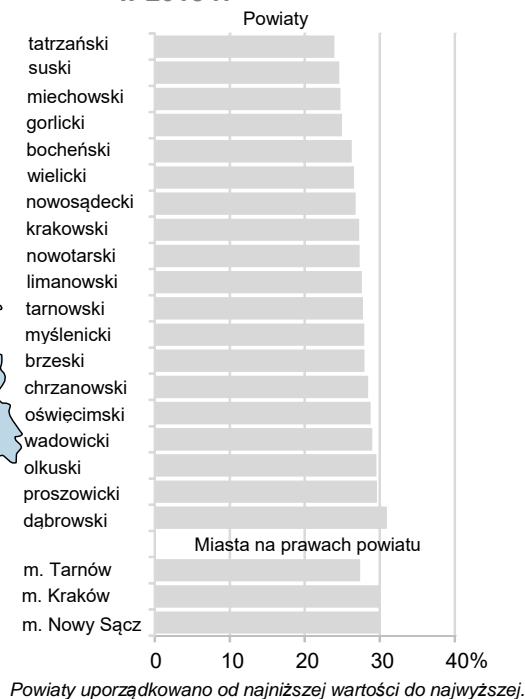
Wykr. 40. Zgony z powodu wybranych chorób nowotworowych

Podobnie jak w 2014 r., w większości powiatów województwa małopolskiego odnotowano ponad 25-cio procentowy udział zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi w ogólnej liczbie zgonów w powiecie. W powiatach: dąbrowskim (30,9%) i w Nowym Sączu (30,0%) odnotowano najwyższy udział, a najniższy w powiecie tatrzańskim (23,9%).

Mapa 16. Zgony z powodu nowotworów na 10 tys. ludności według powiatów w 2015 r.

Wykr. 41. Udział zgonów z powodu nowotworów w ogólnej liczbie zgonów w danym powiecie w 2015 r.

W 2015 r. na 10 tys. ludności w województwie przypadało ponad 26 zgonów. W 10 powiatach wskaźniki były wyższe od wojewódzkiego. Najwięcej – ponad 33 zgony na 10 tys. ludności odnotowano w powiecie proszowickim, a najmniej – 19 zgonów w powiecie nowosądeckim.

Umieralność na pozostałe choroby

Oprócz zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia i nowotworami, w 2015 r. w województwie małopolskim na gruźlicę płuc zmarło 41 osób, z powodu chorób układu kostnowęzowego, mięśniowego i tkanki łącznej – 38 osób; wad rozwojowych wrodzonych, zniekształceń i aberracji chromosomowych – 73 osoby; objawów, cech chorobowych oraz nieprawidłowych wyników badań klinicznych i laboratoryjnych, gdzie indziej niesklasyfikowanych odnotowano – 1288 osób. Prowadzone statystyki przyczyn zgonów wykazują także wysoki poziom umieralności z powodu tzw. zewnętrznych przyczyn zachorowania i zgonu – w 2015 r. odnotowano 1479 zgonów. Do tej grupy przyczyn zgonów zalicza się m.in. wypadki i nieszczęśliwe następstwa wypadków (1032 zgonów), samobójstwa (406 zgonów) oraz zabójstwa (20 zgonów).

Przyczyny zgonów niemowląt

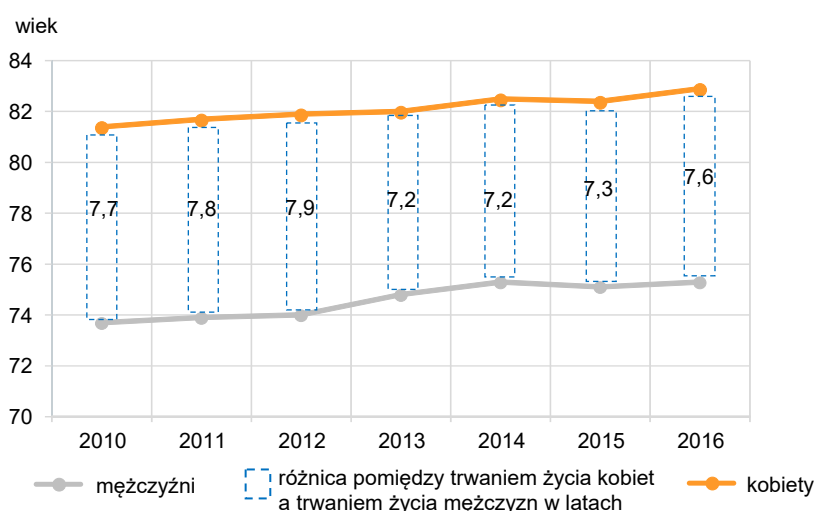
Wśród 96 zgonów niemowląt, najczęściej występującymi przyczynami były: wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe oraz stany powstające w okresie okołoporodowym, które stanowiły odpowiednio 50,0% i 43,8% w ogólnej liczbie zgonów niemowląt.

Trwanie życia

Poprawa kondycji zdrowotnej społeczeństwa poprzez rozwój nowoczesnych metod leczenia; prowadzenie coraz lepszego, zdrowszego stylu życia ma odzwierciedlenie w spadku natężenia zgonów co powoduje wydłużenie życia zarówno mężczyzn jak również kobiet.

Statystyczny mężczyzna w województwie małopolskim w 2016 r. **żył przeciętnie** ponad 75 lat, a w porównaniu z 2010 r. jego życie było dłuższe o 1 rok i 6 miesięcy. Natomiast statystyczna kobieta żyła przeciętnie blisko 83 lata i w porównaniu z 2010 r. jej życie wydłużyło się o 1 rok i 5 miesięcy. W relacji do średniej krajowej, zarówno mężczyźni jak też kobiety województwa małopolskiego, statystycznie żyli dłużej.

Wykr. 42. Przeciętne trwanie życia mężczyzn i kobiet

Biorąc pod uwagę województwa – województwo małopolskie zajmowało drugą pozycję w 2016 r., po województwie podkarpackim, gdzie mężczyźni żyli najdłużej. Natomiast najkrótszą w kraju przeciętną długość życia mężczyzny obserwowano w województwie łódzkim – 72 lata.

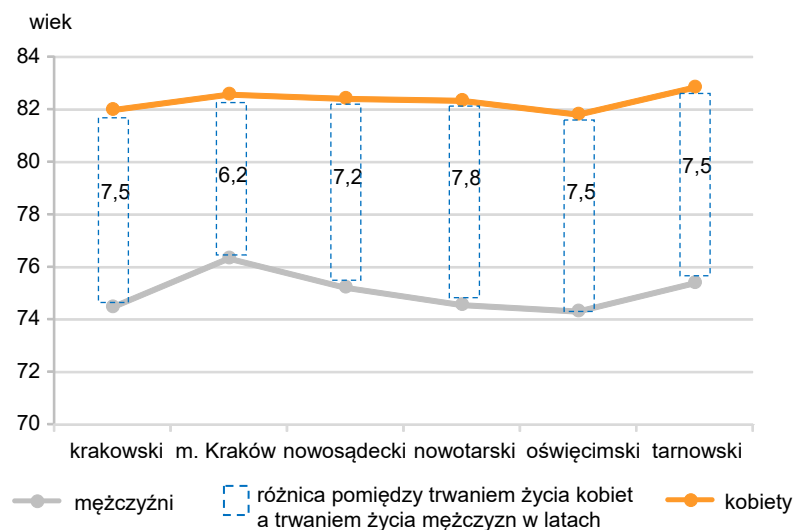
Najdłuższą przeciętną długość życia kobiety – 83 lata stwierdzono w województwie podkarpackim, a najkrótszą w śląskim i łódzkim (odpowiednio 80,9 lat i 80,8 lat). Pod względem długości życia kobiet, województwo małopolskie usytuowało się na drugim miejscu.

Tablice trwania życia opracowywane są także w układzie podregionów¹¹. Ze względu na późniejszy termin ich opracowania poniżej przedstawiono dane za rok 2015, w którym przeciętna długość życia mężczyzn w województwie wynosiła 75,1 lat, a kobiet – 82,4 lat.

Wśród sześciu podregionów województwa małopolskiego statystycznie najdłużej, tj. ponad 76 lat, żyli mężczyźni w Krakowie, natomiast najdłuższy wiek życia kobiet – blisko 83 lata ustalono w podregionie tarnowskim.

Najkrótszą w województwie przeciętną długość życia w 2015 r. obu płci odnotowano w podregionie oświęcimskim, tj. dla mężczyzny 74,3 lata, dla kobiety 81,8 lat.

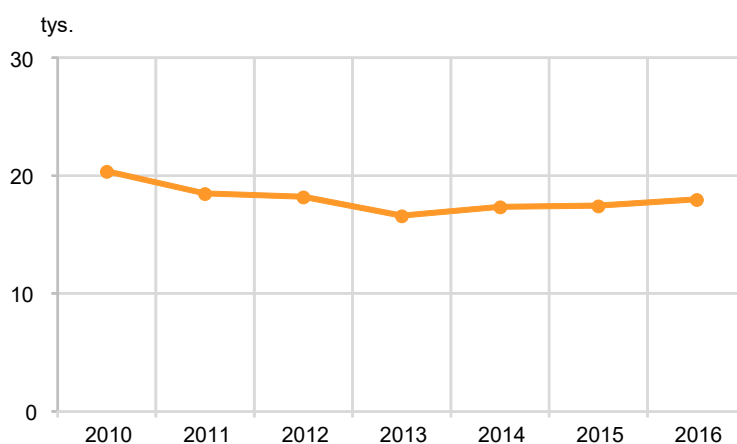
¹¹ Dane za 2015 r.

Wykr. 43. Przeciętne trwanie życia mężczyzn i kobiet w podregionach w 2015 r.

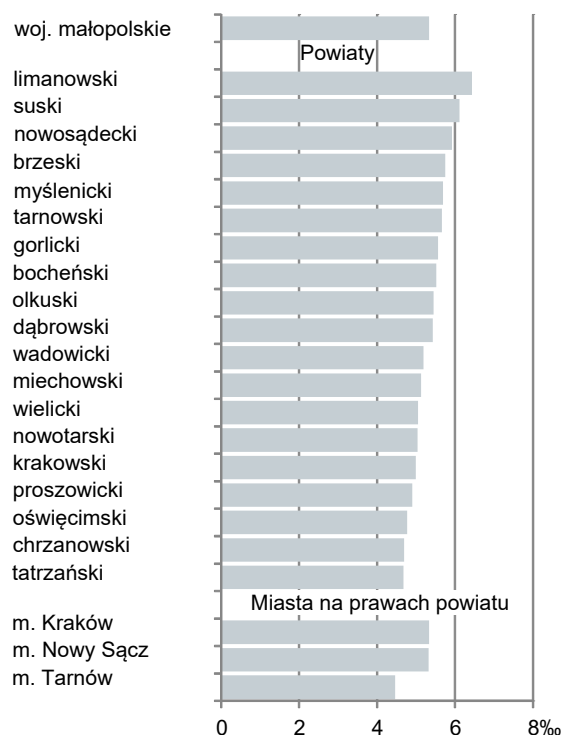
Małżeństwa

W 2016 r. w województwie małopolskim zarejestrowano 18,0 tys. **związków małżeńskich**, tj. o 3,1% więcej niż przed rokiem (w kraju o 2,4%). Na wsi zawarto 9,5 tys. małżeństw, tj. o 11,6% więcej niż w miastach. (W kraju decyzję o zawarciu związku małżeńskiego częściej podejmowały pary w miastach – zarejestrowano o ponad 45% więcej małżeństw niż na wsi).

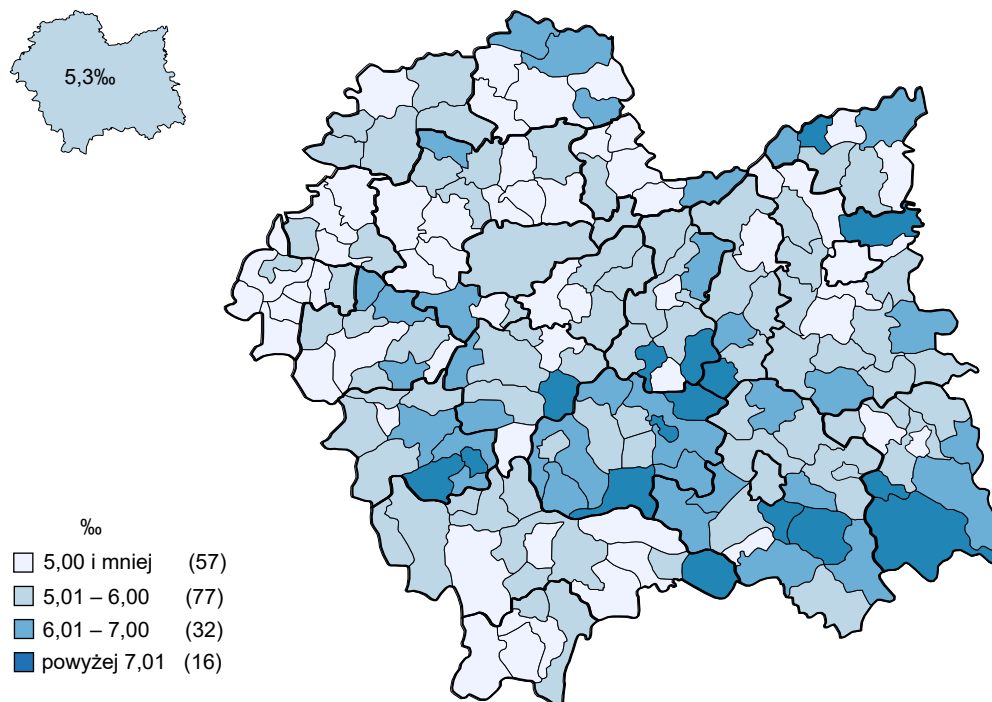
Współczynnik natężenia małżeństw wyrażający liczbę zawartych małżeństw na 1 tys. ludności w 2016 r. wynosił 5,3‰ (kraj 5,0‰). Województwo małopolskie usytuowało się na drugim miejscu po województwie pomorskim (5,4‰). W omawianym roku znacznie więcej zawierano związków małżeńskich na wsi, gdzie współczynnik natężenia wynosił 5,5‰ i był wyższy o 0,3 pkt niż w miastach.

Wykr. 44. Małżeństwa

W układzie powiatowym województwa małopolskiego, najwięcej małżeństw na 1 tys. ludności przypadało w powiecie limanowskim (6,4‰), a najmniej w Tarnowie (4,5‰).

Wykr. 45. Małżeństwa na 1 tys. ludności według powiatów w 2016 r.

W przekroju gmin, współczynnik charakteryzowała większa rozpiętość. W gminach wiejskich: Bolesław (pow. dąbrowski) i Wiśniowa (pow. myślenicki) odnotowano ponad 9 małżeństw na 1 tys. ludności natomiast najmniej – 3 małżeństwa na 1 tys. ludności przypadły w gminie wiejskiej Borzęcin (pow. brzeski).

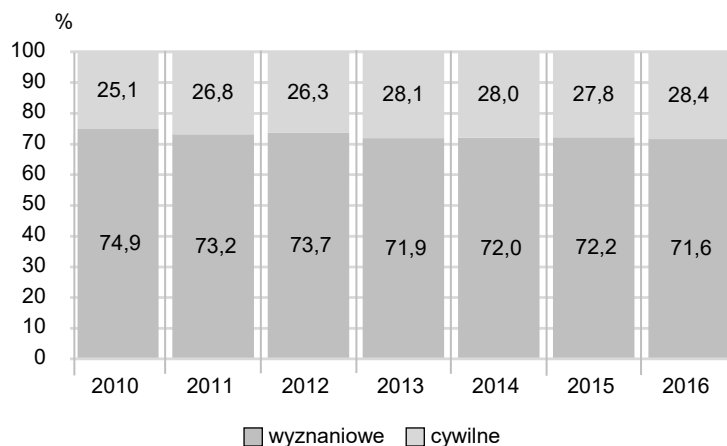
Mapa 17. Małżeństwa na 1 tys. ludności według gmin w 2016 r.

Na zawarcie związku małżeńskiego decydowały się najczęściej pary, w których mąż był starszy od żony od 1 do 2 lat, stanowiąc 26,5% ogólnej liczby małżeństw. Małżeństwa, w których żona była starsza od męża od 1 do 2 lat stanowiły 11,4%.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia nowożeńców, największy udział w ogólnej liczbie małżeństw stanowiły małżeństwa, w których kobieta posiadała wykształcenie wyższe (ponad 52%). Udział małżeństw, w których kobieta posiadała wykształcenie średnie wynosił około 36%.

Małżeństwa wyznaniowe, czyli zawarte w kościołach lub związkach wyznaniowych i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego stanowiły blisko 72% wszystkich zawartych małżeństw w 2016 r. (*kraj 63,0%*). W porównaniu z poprzednim rokiem ich liczba wzrosła o 2,2% (*kraj – wzrost o 3,8%*).

Wykr. 46. Struktura małżeństw według rodzaju

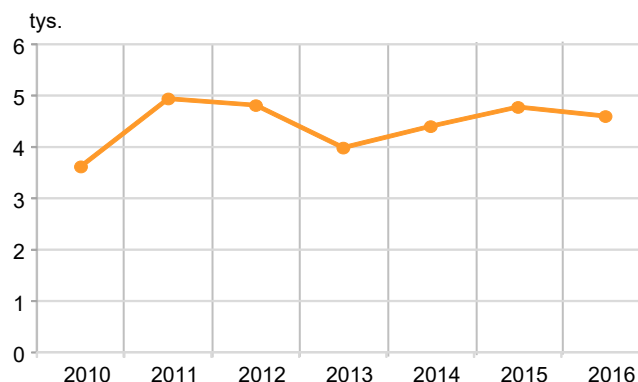

Spośród powiatów, najwyższy udział małżeństw wyznaniowych w ogólnej liczbie zawartych małżeństw w danym powiecie odnotowano w: nowosądeckim (84,2%), limanowskim (80,9%) i dąbrowskim (80,1%). Najniższe udziały – poniżej 65% wystąpiły w czterech powiatach: chrzanowskim (64,2%), oświęcimskim (63,4%) oraz w dwóch miastach na prawach powiatu: Tarnowie (61,6%) i Krakowie (61,1%).

Rozwody i separacje

W 2016 r. w województwie małopolskim sądy orzekły prawomocnie 4,6 tys. **rozwodów**¹², tj. o 2,9% mniej niż rok wcześniej (*w kraju spadek o 5,6%*). Spośród województw, najmniej rozwodów orzeczono w województwie opolskim (1,4 tys.), a najwięcej w województwie mazowieckim (8,6 tys.),

Wykr. 47. Rozwody

¹² Dane o rozwodach orzeczonych podano według miejsca zamieszkania powoda – strony, która wnosila powództwo o rozwód.

Współczynnik natężenia na 1 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej wynosił 1,7‰ (kraj 2,1‰). Podobnie jak w kraju, w miastach województwa małopolskiego intensywność tego zjawiska była wyższa niż na wsi. Współczynniki natężenia wynosiły odpowiednio: 2,3‰ i 1,2‰.

Spośród województw, pod względem współczynnika natężenia na 1 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej województwo małopolskie usytuowało się na drugiej pozycji. Najniższy współczynnik rozwodów obserwowano w województwie podkarpackim (1,5‰), a najwyższy w województwie warmińsko-mazurskim (2,3‰).

Spośród powiatów najczęściej – ponad 1,4 tys. rozwodów zarejestrowano w Krakowie, a najmniej w powiecie proszowickim – 57 rozwodów.

Wykr. 48. Rozwody na 1 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej w powiatach w 2016 r.

Powiaty uporządkowano od najniższej do najwyższej wartości współczynnika.

Najwyższe natężenie rozwodów – ponad 2 rozwody na 1 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej obserwowano w Tarnowie, Krakowie i w powiecie chrzanowskim. Najniższe natężenie – nieprzekraczające 1 rozwód odnotowano w powiecie nowosądeckim.

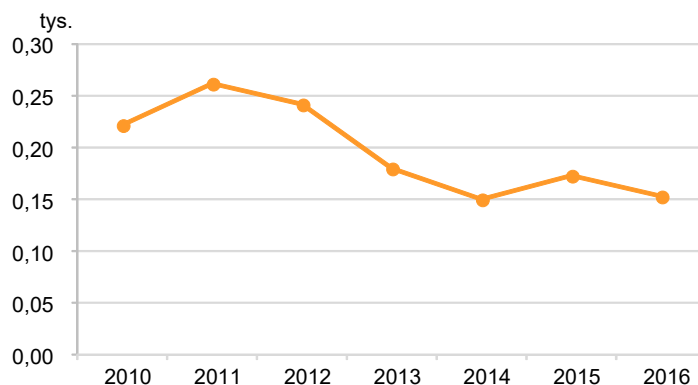
Do głównych przyczyn¹³ rozpadu małżeństw, orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu, należały (wyłącznie): niezgodność charakterów małżonków (1,6 tys.), niedochowanie wierności małżeńskiej (0,4 tys.) oraz nadużywanie alkoholu (0,3 tys.). Rozwody orzeczone prawomocnie z powództwa żony stanowiły 67% ogółu rozwodów w województwie. Biorąc pod uwagę wykształcenie osób rozwodzących się, największą grupę stanowiły pary z wykształceniem średnim i wyższym żony, stanowiąc odpowiednio: 37,4% i 33,2% wszystkich orzeczonych rozwodów.

Najczęściej notowano przypadki rozwodów małżeństw bezdzietnych – 1,9 tys. rozwodów. W 2016 r. rozwiodło się ponad 1,7 tys. par małżeńskich, które miały jedno niepełnoletnie dziecko. W większości przypadków wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem niepełnoletnim powierzono matce.

¹³ Wzięto pod uwagę przyczyny rozwodów wyłącznie z podanego powodu, bez powiązania z innymi przyczynami.

W 2016 r. w województwie małopolskim sądy orzekły prawomocnie 153 **separacje**, co stanowiło spadek o blisko 12% w porównaniu z rokiem poprzednim (*w kraju spadek o 5,2%*).

Wykr. 49. Separacje orzeczone

Pod względem liczby prawomocnie orzeczonych separacji, województwo małopolskie było na trzeciej pozycji. W kraju największą liczbę – 250 separacji odnotowano w województwie śląskim oraz w mazowieckim – 177 separacji. Najmniejszą liczbę separacji tj. 30 orzeczono w województwie lubuskim. Najniższy współczynnik natężenia na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej obserwowano w województwie lubuskim (blisko 4 separacje), a najwyższe natężenie odnotowano w województwie podlaskim (7 separacji).

W orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu według powiatów najczęściej – 40 separacji odnotowano w Krakowie oraz w powiatach: krakowskim i nowosądeckim (odpowiednio po 11 separacji). W trzech powiatach: dąbrowskim, miechowskim i proszowickim odnotowano po jednym przypadku separacji.

Współczynnik natężenia na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej w województwie wynosił blisko 6 separacji. Najniższe natężenie było w powiecie dąbrowskim – 2 separacje, a najwyższe w Nowym Sączu – ponad 12 separacji oraz w powiecie brzeskim – blisko 10 separacji.

Równocześnie, co roku odnotowuje się przypadki zniesienia separacji¹⁴. W 2016 r. w województwie małopolskim orzeczono 14 przypadków zniesienia separacji małżeństw, tj. o 3 mniej niż rok wcześniej.

Wykr. 50. Separacje orzeczone według miejsca zamieszkania powoda na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej w 2016 r.

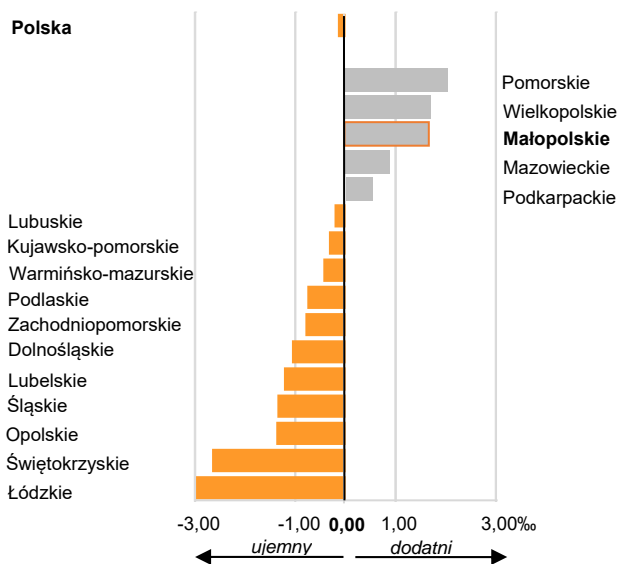
Powiaty uporządkowano od najniższej do najwyższej wartości współczynnika.

¹⁴ Według województwa, w którym zniesiono separacje.

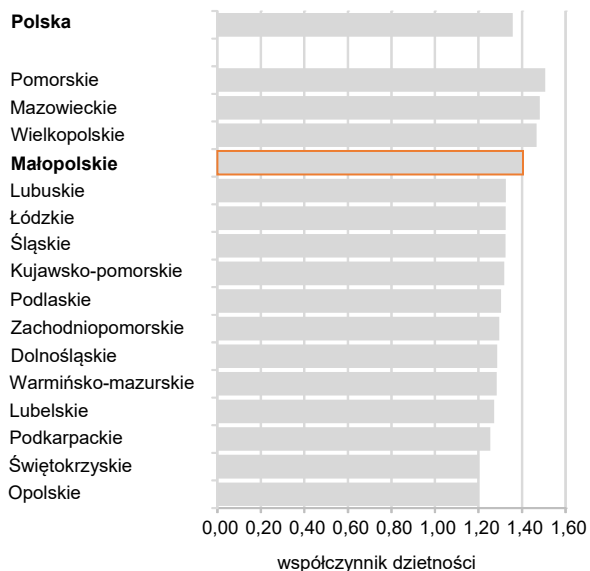

Województwo małopolskie na tle kraju i województw – RUCH NATURALNY

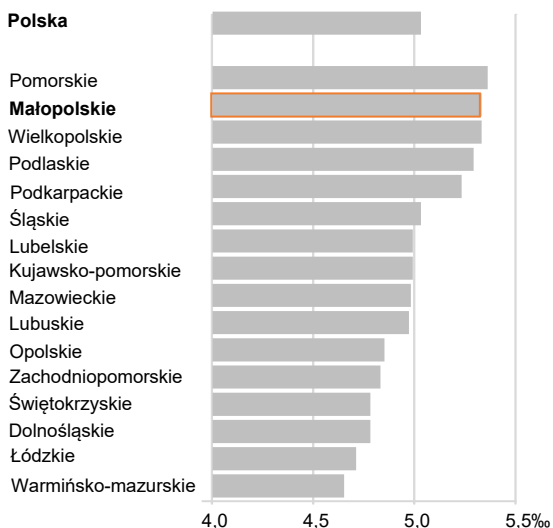
Wykr. 51. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności według województw w 2016 r.

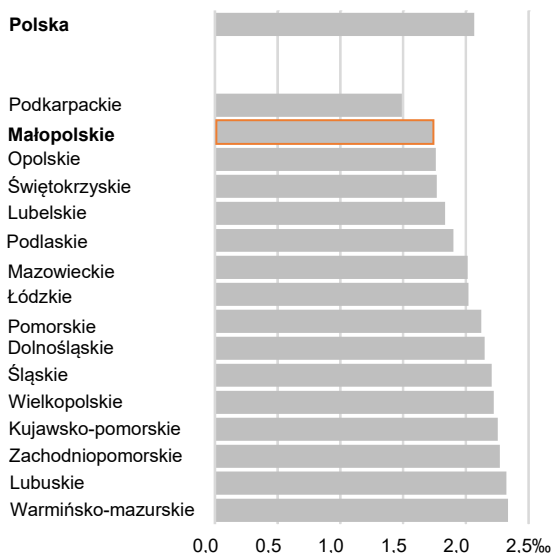
Wykr. 52. Współczynnik dzietności według województw w 2016 r.

Wykr. 53. Małżeństwa na 1 tys. ludności według województw w 2016 r.

Wykr. 54. Rozwody na 1 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej według województw w 2016 r.

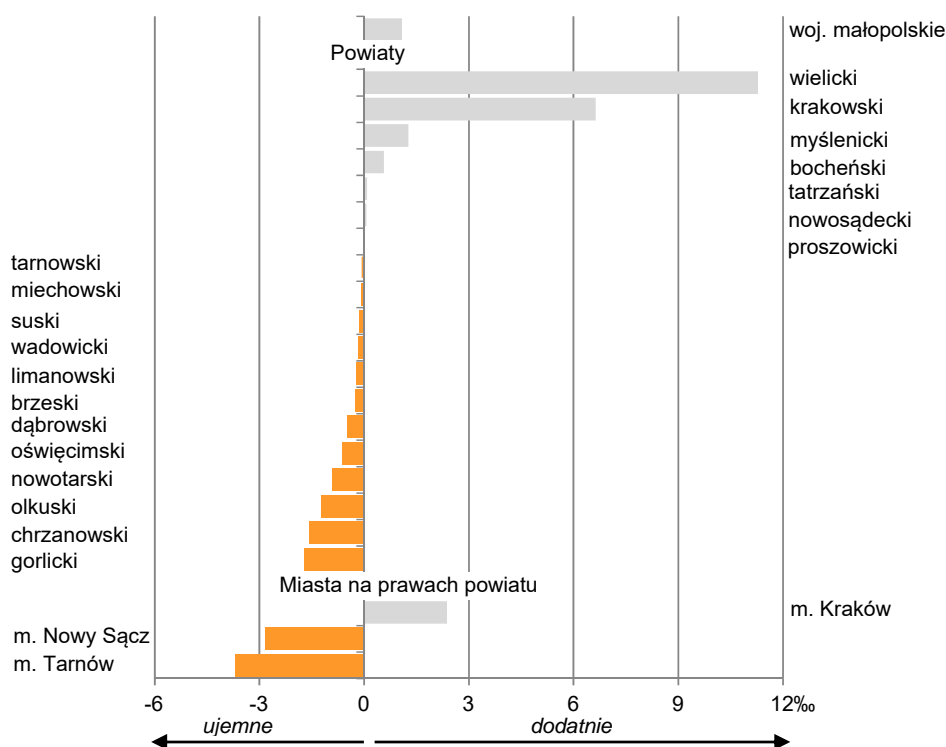
ROZDZIAŁ IV. MIGRACJE¹⁵

Korzystny wpływ na zwiększenie liczby ludności województwa małopolskiego miało dodatnie saldo migracji na pobyt stały, które wynosiło plus 3,7 tys. osób (2015 r. – plus 3,1 tys. osób), w przeliczeniu na 1 tys. ludności wynosiło plus 1,1‰ (kraj – plus 0,04‰) wobec plus 0,9‰ w 2015 r.

Wśród pięciu województw, w których saldo migracji stałej na 1 tys. ludności osiągnęło wartość dodatnią, województwo małopolskie znajdowało się na trzecim miejscu. Najwyższą wartość natężenia na 1 tys. ludności osiągnęło województwo mazowieckie (plus 2,4‰), a najniższą w kraju województwo warmińsko-mazurskie (minus 2,1‰).

W miastach współczynnik natężenia wynosił plus 0,02‰ (2015 r. – minus 0,2‰), na wsi – plus 2,1‰ (2015 r. – plus 2,0‰).

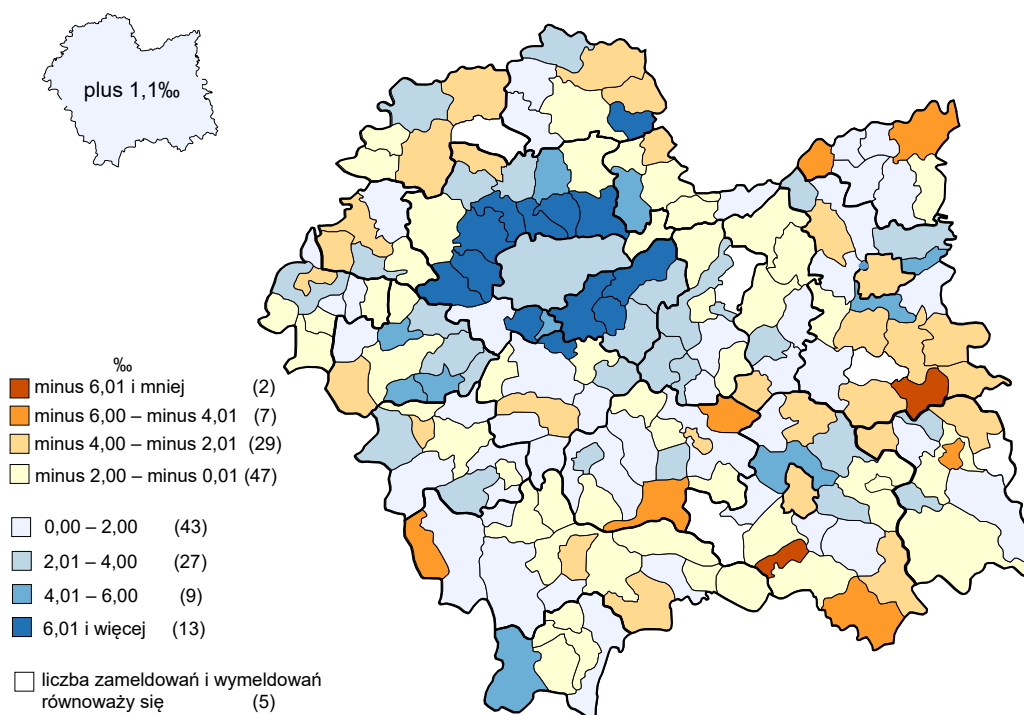
Wykr. 55. Saldo migracji stałej na 1 tys. ludności według powiatów w 2016 r.

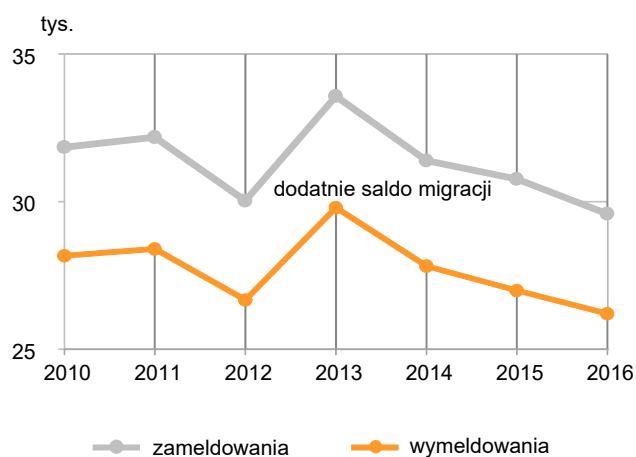
Spośród powiatów województwa małopolskiego, najwyższe współczynniki natężenia na 1 tys. ludności odnotowano w dwóch powiatach: wielickim i krakowskim (odpowiednio: plus 11,3‰ i plus 6,6‰), a najniższe w Tarnowie i Nowym Sączu (odpowiednio: minus 3,7‰ i minus 2,8‰).

W 92 gminach współczynnik natężenia na 1 tys. ludności osiągnął wartości dodatnie. Najwyższą wartość współczynnika odnotowano w gminie Wielka Wieś (pow. krakowski) – plus 25,5‰. W 85 gminach wartość współczynnika na 1 tys. ludności była ujemna. Najniższą w województwie małopolskim odnotowano w gminie Rytro (pow. nowosądecki) – minus 7,0‰. Liczba zameldowań równoważyła się z liczbą wymeldowań w pięciu gminach wiejskich województwa małopolskiego: Gromnik (pow. tarnowski), Lipinki (pow. gorlicki), Łącko (pow. nowosądecki), Rzezawa (pow. bocheński) i Trzyciąż (pow. olkuski).

¹⁵ Dane dotyczące migracji zagranicznych prezentowane za 2014 r.

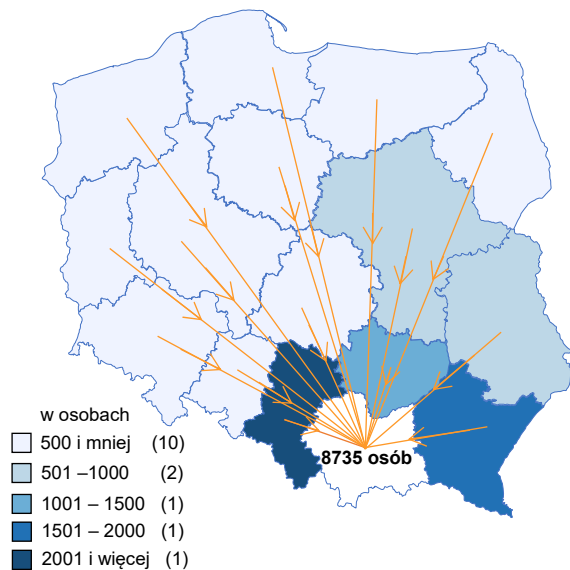
Mapa 18. Saldo migracji stałej na 1 tys. ludności według gmin w 2016 r.**Migracje wewnętrzne stałe**

W 2016 r. w ruchu wewnętrznym na pobyt stały zameldowało się 29,6 tys. osób, tj. o blisko 4% mniej w porównaniu z 2015 r., natomiast wymeldowało się z pobytu stałego 26,2 tys. osób – tj. o 2,9% mniej niż przed rokiem. Saldo migracji wewnętrznych wynosiło plus 3,4 tys. osób.

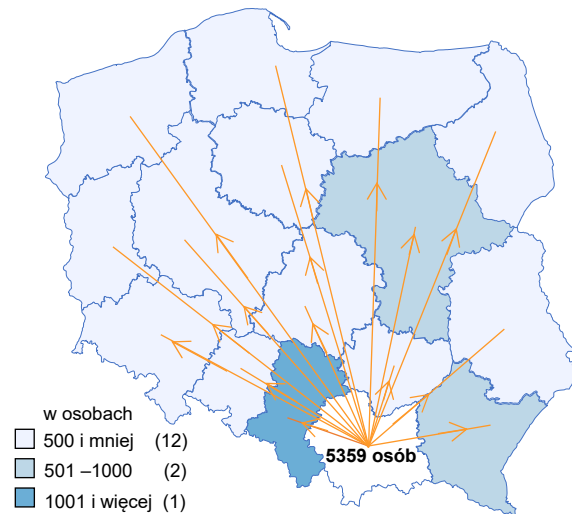
Wykr. 56. Migracje wewnętrzne ludności

Z innych województw w województwie małopolskim, zameldowało się na stałe 8,7 tys. osób, a wymeldowało się do innych województw 5,4 tys. mieszkańców. Na terenie województwa najczęściej osób osiedliło się z województwa śląskiego – 2,8 tys. osób oraz podkarpackiego – 1,9 tys. osób. Opuszczający województwo najczęściej na miejsce stałego pobytu wybierali województwa: śląskie (1,8 tys. osób), mazowieckie (0,9 tys. osób) i podkarpackie (0,8 tys. osób).

Mapa 19. Zameldowania ludności na pobyt stały z innych województw w 2016 r.

Mapa 20. Wymeldowania ludności na pobyt stały do innych województw w 2016 r.

W 2016 r. w ruchu wewnętrznym do miast województwa przybyło na stałe 13,8 tys. osób, a wymeldowało się z miast 14,0 tys. mieszkańców, co dało ujemne saldo minus 0,1 tys. osób. Na stałe zamieszkanie na wsi, zdecydowało się 15,7 tys. osób, a wymeldowało z pobytu stałego ze wsi 12,2 tys. osób. Saldo migracji wewnętrznej na pobyt stały na wsi było dodatnie i wynosiło plus 3,5 tys. osób.

Największa liczba ludności innych województw na stałe osiedliła się w Krakowie (4071 osób) oraz w powiatach: krakowskim (748 osób), oświęcimskim (467 osób) i wielickim (458 osób), a najwięcej osób wymeldowało się do innego województwa z: Krakowa (1500 osób) i powiatu oświęcimskiego (540 osób).

W ruchu wewnętrznym najwyższe – dodatnie saldo odnotowano w powiecie krakowskim (odpowiednio plus 1,7 tys. osób), Krakowie (plus 1,5 tys. osób) oraz w powiecie wielickim (plus 1,4 tys. osób).

Ujemne saldo wystąpiło w ponad połowie powiatów – najniższe w Nowym Sączu (minus 242 osoby), Tarnowie (minus 209 osób) oraz w powiatach: chrzanowskim (minus 204 osoby) i gorlickim (minus 201 osób).

Migracje zagraniczne¹⁶

Dane dotyczące migracji zagranicznych opracowane na podstawie bilansów stanu i struktury ludności nie obejmują wszystkich emigrantów i imigrantów. Powodem jest nie dokonywanie formalności związanych z zameldowaniem i wymeldowaniem przez osoby migrujące przy znacznym swobodnym przepływie ludności.

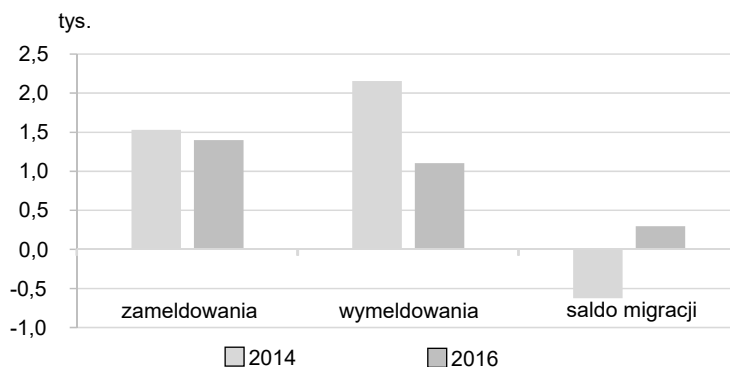
Z dostępnych danych, obserwowano korzystne zjawisko z powodu dodatniego salda migracji zewnętrznej (296 osób), co oznacza, że liczba napływających do województwa przewyższyła liczbę

¹⁶ Dla 2015 r. przy opracowaniu bilansu ludności według stanu w dniu 31 XII 2015 r. uwzględniono dane z zakresu migracji zagranicznych (imigrację i emigrację) dotyczące 2014 r. Przyczyną rezygnacji z danych za 2015 r. jest niedostateczna ich jakość (brak kompletności) i dane o migracjach zagranicznych za 2015 r. nie będą prezentowane.

wymeldowujących się. Dla porównania, w 2013 r. i 2014 r. odnotowano ujemne wartości salda migracji zagranicznej (odpowiednio: minus 951 i minus 625).

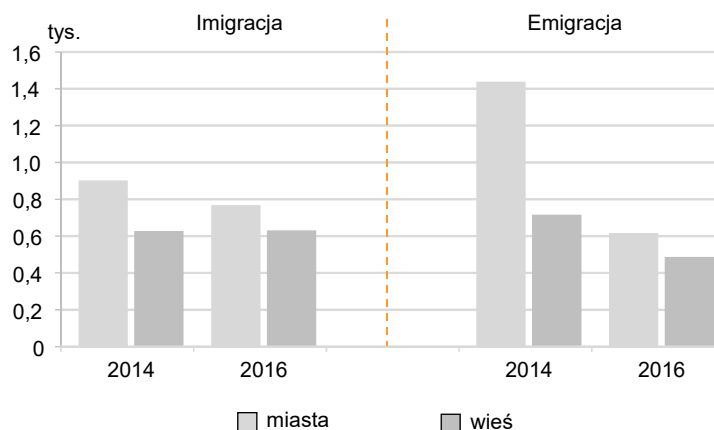
W 2016 r. z zagranicy w województwie na pobyt stały zameldowało się 1,4 tys. osób (tj. o 130 osób mniej niż w 2014 r.), a wyjechało 1,1 tys. osób (tj. o ponad 1 tys. osób mniej w porównaniu z 2014 r.).

Wykr. 57. Migracje zagraniczne ludności

Podobnie jak w 2014 r. więcej imigrantów osiedliło się na stałe w miastach (769 osób) niż na wsi (632 osoby). Podobnie więcej osób emigrowało z miast niż ze wsi. W omawianym roku – 617 mieszkańców miast opuściło na stałe województwo małopolskie, natomiast na wsi ubyło – 488 mieszkańców.

Wykr. 58. Migracje zagraniczne ludności według miast i wsi

Rys. 1. Kierunki migracji na pobyt stały według kontynentów w 2016 r.

W 2016 r. większość imigrantów przybyła z krajów europejskich – 1129 osób, w tym najwięcej osób z Wielkiej Brytanii (277), Niemiec (124) i Irlandii (102). Na pobyt stały osiedliło się także 170 osób ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Rys. 2. Kierunki migracji na pobyt stały według wybranych państw członkowskich Unii Europejskiej w 2016 r.

Większość emigrantów wybrała na stałe miejsce zamieszkania Austrię, do której wyjechało 266 osób, Wielką Brytanię (226 osób) oraz Stany Zjednoczone Ameryki Północnej (207 osób).

Największa przewaga imigrantów w Krakowie oraz w powiatach: krakowskim, nowosądeckim i limanowskim spowodowała wystąpienie dodatniego salda migracji zagranicznej. Do powiatów, z których najwięcej osób wyjechało należał Tarnów. Z miasta wymeldowało się tam 237 mieszkańców, a zameldowało 38 osób – powodując ujemne saldo, które wyniosło minus 199 osób.

W przekroju gmin, najwięcej osób z zagranicy na stałe miejsce zamieszkania wybrało miasta: Kraków (400 osób), Nowy Sącz (59 osób), Zakopane (pow. tatrzański) – 40 osób i gminę wiejską Czarny Dunajec (pow. nowotarski) – 39 osób) a najwięcej zdecydowało się na stałe wyjechać z miast: Tarnowa (237 osób) i Krakowa (79 osób) oraz z gminy miejsko-wiejskiej Andrychów (pow. wadowicki) – 58 osób.

Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni

Ruch wędrowniczy ludności to nie tylko migracje stałe, ale także **migracje czasowe**. Pod względem największej liczby zameldowań na pobyt czasowy województwo małopolskie usytuowało się na trzecim miejscu po województwach: mazowieckim (66,6 tys. osób) i śląskim (61,6 tys. osób).

Według stanu w dniu 31 XII 2016 r. na pobyt czasowy trwający ponad 3 miesiące, w województwie zarejestrowano 56,1 tys. osób, tj. o 5,0% mniej w porównaniu z 2015 r., chociaż najprawdopodobniej skala zjawiska jest zapewne wyższa od zgłoszeń w ewidencji ludności. Podobnie jak w kraju, więcej osób zameldowało się w miastach województwa (36,2 tys.) niż na wsi (19,8 tys.).

W województwie małopolskim zarejestrowano 47,5 tys. osób czasowo nieobecnych w miejscu stałego zamieszkania, tj. o 6,5% mniej niż w 2015 r.

Saldo migracji czasowej, które wynika z różnicy zameldowań na pobyt czasowy, a czasowo nieobecnych w miejscu stałego zameldowania ponad 3 miesiące, było dodatnie i wynosiło 8,5 tys. osób.

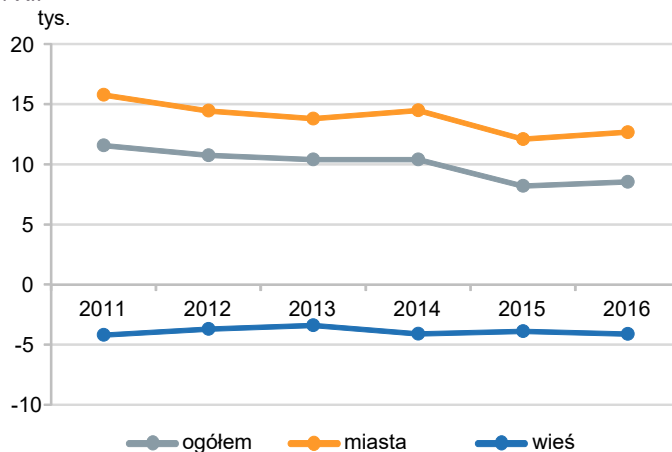
Natężenie salda migracji czasowej na 1 tys. ludności w województwie małopolskim było dodatnie i wynosiło plus 2,5% i usytuowało województwo na pierwszej pozycji wśród pozostałych województw.

Dodatni współczynnik natężenia na 1 tys. ludności osiągnęły województwa: mazowieckie (1,3‰), dolnośląskie i pomorskie (odpowiednio po 0,9‰), wielkopolskie (0,5‰), zachodniopomorskie (0,4‰) oraz opolskie (0,2‰). W pozostałych województwa współczynnik natężenia na 1 tys. ludności był ujemny.

Zróznicowanie salda migracji czasowych obserwowano na poziomie miast i wsi województwa małopolskiego. Od wielu lat w miastach województwa małopolskiego odnotowuje się dodatnie saldo, które w 2016 r. wynosiło plus 12,7 tys. osób. Natomiast na wsi utrzymuje się ujemne saldo, które w 2016 r. wynosiło minus 4,1 tys. osób.

Wykr. 59. Saldo migracji czasowej

Stan w dniu 31 XII

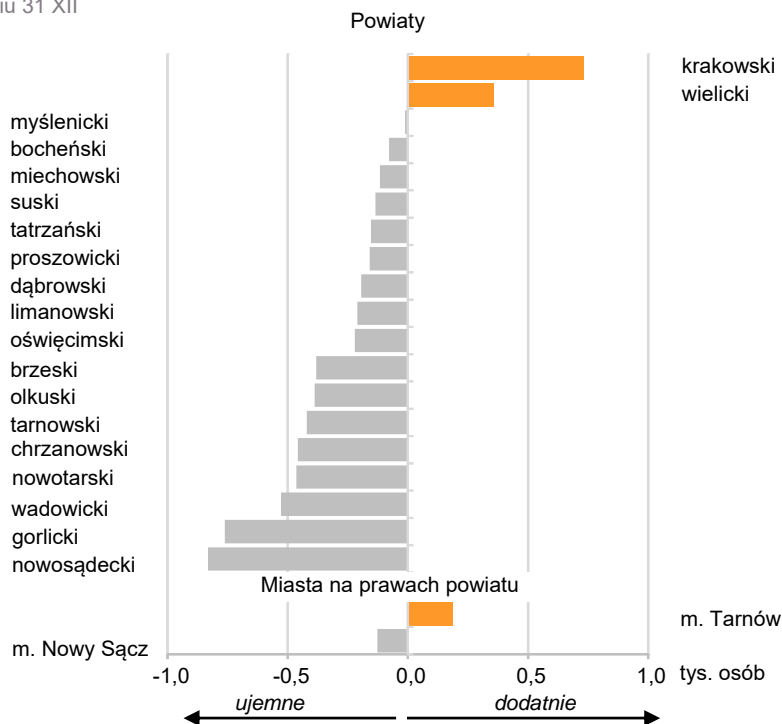

1 Nie ujęto 2010 r. z powodu braku badania migracji czasowych w tym roku.

W czterech powiatach województwa małopolskiego: Krakowie (12,9 tys. osób), krakowskim (0,7 tys.), wielickim (0,4 tys.) i Tarnowie (0,2 tys.) odnotowano dodatnie saldo migracji czasowych. Pozostałe powiaty osiągnęły ujemny bilans migracji czasowych.

Wykr. 60. Saldo migracji czasowej według powiatów w 2016 r.

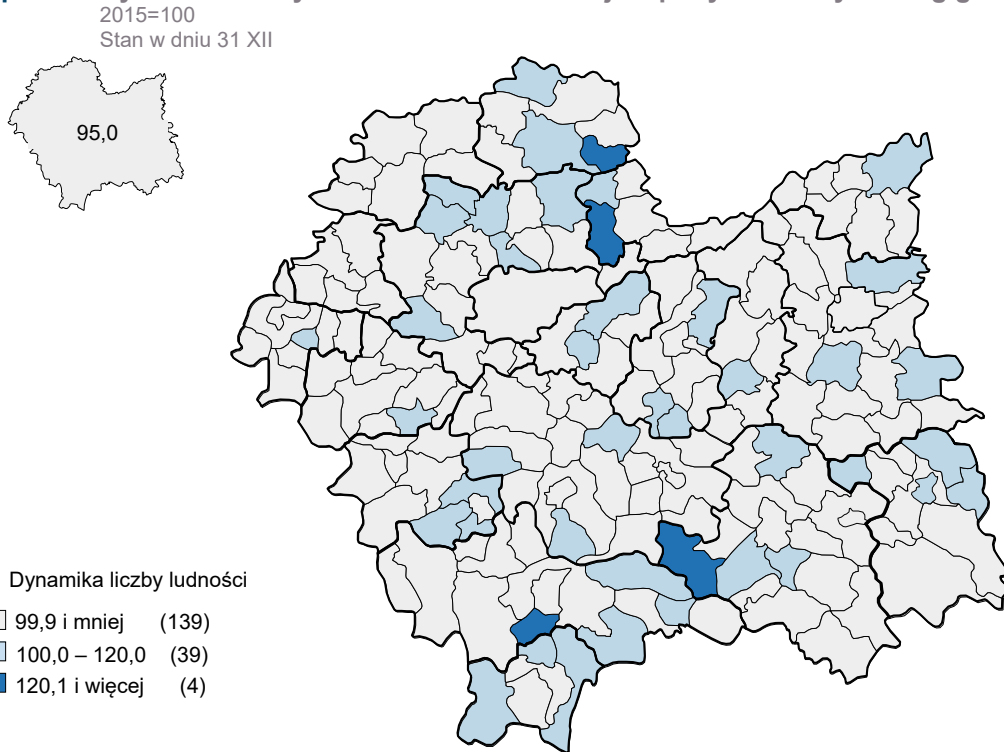
Stan w dniu 31 XII

Na wykresie nie przedstawiono danych dla woj. małopolskiego (8,5 tys.) i Krakowa (12,9 tys.), ze względu na wysokie wartości salda w porównaniu z pozostałymi powiatami i miast na prawach powiatu.

Najczęściej na pobyt czasowy (oprócz miast na prawach powiatu) meldowały się osoby w gminie miejsko-wiejskiej: Wieliczka (pow. wielicki) – 760 osób i gminie wiejskiej Zielonki (pow. krakowski) – 740 osób.

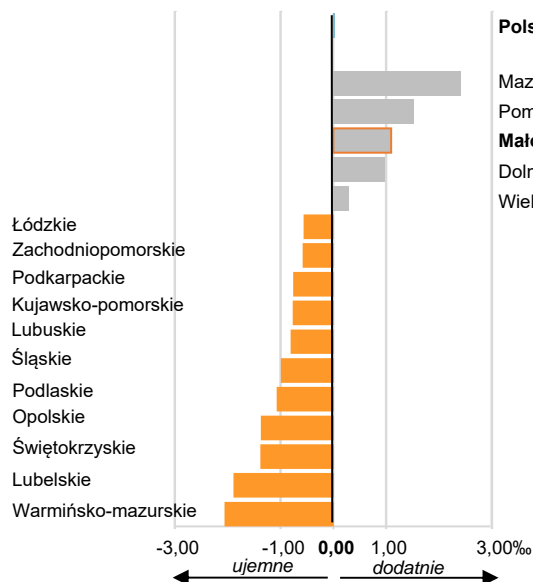
Mapa 21. Dynamika liczby ludności zameldowanej na pobyt czasowy według gmin w 2016 r.

W 2016 r. w porównaniu z poprzednim rokiem w ponad 3/4 gminach dynamika ludności zameldowanej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące kształtowała się na poziomie poniżej 100,0. Dynamikę – 120,1 i więcej obserwowano w czterech gminach wiejskich: Koniusza (pow. proszowski), Łącko (pow. nowosądecki), Raclawice (pow. miechowski) i Szaflary (pow. nowotarski).

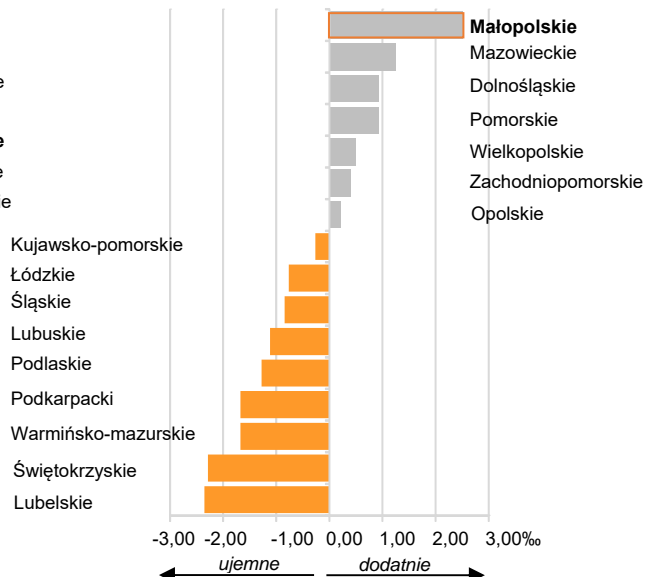
Województwo małopolskie na tle kraju i województw – MIGRACJE

Wykr. 61. Saldo migracji stałej na 1 tys. ludności według województw w 2016 r.

Wykr. 62. Saldo migracji czasowej na 1 tys. ludności według województw w 2016 r.

Stan w dniu 31 XII

UWAGI METODYCZNE

Źródła i zakres danych na podstawie:

- a) bilansów stanu i struktury ludności zamieszkałej na terenie gminy sporządzonych przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, przy uwzględnieniu:
  - zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
  - różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych uzyskiwanej z cyklicznie przeprowadzanych badań, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie a liczbą osób mieszkających na terenie gminy.
- b) danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
- c) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- d) sprawozdawczości sądów – o prawomocnie orzeczonych rozwodach i separacjach.
- e) wyników badania GUS dotyczącego stanu i struktury ludności zameldowanej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące). Badanie to jest prowadzone cyklicznie według stanu w dniu 31 XII każdego roku.

W dalszej treści, zapis „migracje czasowe lub pobyt czasowy” należy rozumieć jako „migracje czasowe lub pobyt czasowy na ponad 3 miesiące”.

Objaśnienia podstawowych pojęć

1. Dane o stanie i strukturze ludności zaprezentowano według miejsca zamieszkania. Do ludności w danej jednostce administracyjnej zalicza się ludność:
  - zameldowaną na pobyt stały i rzeczywiście tam zamieszkałą,
  - mieszkającą stale bez zameldowania (*według deklaracji z ostatniego spisu powszechnego*),oraz ludność przebywającą tam czasowo – zameldowaną na pobyt czasowy ponad 3 miesiące.

Ludność zameldowana na pobyt stały w danej jednostce administracyjnej, ale mieszkająca w innej jednostce (zameldowana w niej na pobyt czasowy), ujmowana jest do ludności tej jednostki, w której jest zameldowana na pobyt czasowy.

Do ludności w danej jednostce administracyjnej nie zalicza się cudzoziemców, czyli osób nie mających w Polsce stałego pobytu, a przebywających tu czasowo, natomiast stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą zaliczani są do ludności tej jednostki administracyjnej, w której są zameldowani na pobyt stały.

Przy przeliczeniach na 1 mieszkańca (1000 ludności) danych *według stanu w końcu roku* przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczeniach danych charakteryzujących wielkość zjawiska **w ciągu roku** – według stanu w dniu 30 VI.

Współczynniki demograficzne dla lat 2000 i 2005 obliczono z uwzględnieniem ludności stałej na 30 VI na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, natomiast od 2010 r. wszystkie współczynniki obliczono z uwzględnieniem ludności zamieszkałej (wcześniej, ludności zameldowanej na pobyt stały) według stanu w dniu 30 VI na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. **Roczny przyrost ludności** stanowi sumę przyrostu naturalnego i salda migracji stałej w danym roku oraz różnicy (rok do roku poprzedniego) w saldzie migracji czasowej wewnętrznej. Badanie migracji czasowych nie jest obserwacją ciągłą (jak to ma miejsce w przypadku badań ruchu naturalnego i migracji stałych). Jego wyniki wykazują liczbę osób zameldowanych na pobyt czasowy oraz liczbę osób czasowo nieobecnych w danej gminie według stanu w dniu 31 XII danego roku.
3. **Przyrost rzeczywisty w % (stopa przyrostu ludności)** jest to iloraz liczby ludności według stanu na koniec badanego okresu i liczby ludności według stanu na koniec poprzedniego okresu pomniejszony o 100.
4. **Współczynnik urbanizacji** to odsetek ludności mieszkającej w miastach, a jego dopełnieniem do 100% ogółu ludności jest **współczynnik ruralizacji**, czyli odsetek ludności mieszkającej na wsi.
5. **Współczynnik feminizacji** to liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn.
6. **Ekonomiczne grupy wieku:**
  - wiek przedprodukcyjny – mężczyźni i kobiety w wieku 0-17 lat;
  - wiek produkcyjny – mężczyźni w wieku 18-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat:
    - mobilny (18-44 lata mężczyźni i kobiety),
    - niemobilny (45-64 lata mężczyźni i 45-59 lat kobiety),
  - wiek poprodukcyjny - mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.
7. **Wskaźnik obciążenia demograficznego** jest to liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.
8. **Biologiczne grupy wieku:**
  - 0-14 lat – dzieci,
  - 15-64 lata – dorośli,
  - 65 lat i więcej – osoby starsze.
9. **Edukacyjne grupy wieku:**
  - 3-6 wychowanie przedszkolne;
  - 7-12 kształcenie na poziomie podstawowym;
  - 13-15 kształcenie na poziomie gimnazjalnym;
  - 16-18 kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym;
  - 19-24 kształcenie w szkołach wyższych.

W publikacji zaprezentowano grupę dzieci w wieku 0-2 lata¹⁷, które nie są zaliczane do wieku edukacyjnego. Liczba dzieci w wieku żłobkowym 0-2 lata określa wielkość specyficznych potrzeb i wynikających stąd zadań dla instytucji ochrony zdrowia. Mowa tu o usługach z zakresu pediatrii,

¹⁷ <http://bip.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/rzadowa-rada-ludnosciowa/publikacje-rzadowej-rady-ludnosciowej/>, „Sytuacja demograficzna Polski – Raport 2015-2016”, str. 57.

wysiłkach zmierzających do dalszego obniżania umieralności niemowląt, miejscach w żłobkach dla dzieci kobiet pracujących zawodowo, domach małego dziecka, a także urlopach i zasiłkach wychowawczych itp.

10. **Ludność w starszym wieku** to osoby, które osiągnęły tzw. próg starości¹⁸. Najczęściej - jako próg – przyjmuje się jednolicie wiek 60 lub 65 lat, bądź wprowadza się odrębny próg dla mężczyzn - wiek 65 lat, a dla kobiet – 60 lat. W opracowaniach ONZ stosuje się dla kobiet i mężczyzn wiek jednolity – 65 lat i taki próg przyjęto w niniejszym opracowaniu.
11. **Wskaźnik starości**¹⁹ wyznacza relacja liczby ludności w wieku 60 i 65 lat i więcej do liczby dzieci i młodzieży w wieku do 19 lat. Im wyższa jego wartość tym starsze społeczeństwo.
12. **Współczynnik starości demograficznej** – relacja liczby ludności w starszym wieku (60 lub 65 lat i więcej) do ogólnej liczby ludności.
13. **Mediana wieku** (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.
14. **Przeciętne dalsze trwanie życia**²⁰ wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w danym wieku, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.
15. Dane o **ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym** opracowano:
  - urodzenia – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka;
  - zgony – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej;
  - małżeństwa – według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku, gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjęto miejsce zameldowania żony przed ślubem);
  - rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo o rozwód (w przypadku, gdy osoba wnosząca powództwo mieszkała za granicą, przyjęto miejsce zamieszkania współmałżonka; jeżeli oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieszkali za granicą, takich przypadków nie uwzględnia się);
  - separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku, gdy osoba wnosząca powództwo mieszkała za granicą, przyjęto miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża; jeżeli oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieszkali za granicą, takich przypadków nie uwzględnia się).
16. **Stan cywilny prawny** określono dla osób w wieku 15 lat i więcej – zdefiniowany jako stan cywilny według obowiązującego w danym kraju prawa. Ustalono następujące kategorie stanu cywilnego prawnego: kawaler, panna, żonaty, zamężna (w tym także małżeństwa posiadające prawne orzeczenie separacji), wdowiec, wdowa oraz rozwiedziony, rozwiedziona.
17. **Dane o małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Od 1999 r. – na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz.

¹⁸ Na podstawie <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/853.pojecie.html>

¹⁹ Na podstawie <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/55.pojecie.html> wskaźnik obliczono biorąc pod uwagę ludność w wieku 65 lat i więcej.

²⁰ Publikacja GUS „Trwanie życia w 2015 r.” <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/trwanie-zycia/trwanie-zycia-w-2015-r-2,10.html>

- U. Nr 117, poz. 757) – w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa, podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego, zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego. Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach (Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy) i w Związku Gmin Wyznaniowych Żydowskich.
18. **Instytucja separacji** została wprowadzona na mocy ustawy z dnia 21 maja 1999 r. (Dz. U. Nr 52, poz. 532), od 16 XII 1999 r. Orzeczenie separacji ma skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód, z dwoma wyjątkami:
- małżonek pozostający w separacji nie może zawrzeć małżeństwa,
  - na zgodne żądanie małżonków sąd orzeka o zniesieniu separacji.
- Orzeczenia o zniesieniu separacji wystąpiły w województwie po raz pierwszy w 2005 r.
19. **Współczynnik urodzeń** – liczba urodzeń żywych przypadająca na 1 tys. ludności.
20. **Niemowlęta** to dzieci w wieku poniżej 1 roku życia.
21. **Współczynnik umieralności** – liczba zgonów na 1 tys. ludności.
22. **Przyrost naturalny** ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
23. **Współczynnik dynamiki demograficznej** – relacja liczby urodzeń do liczby zgonów.
24. **Płodność kobiet** mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat). Wskaźnik wykazuje się w ‰. Oprócz ogólnych współczynników płodności stosuje się również współczynniki grupowe (cząstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15-19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45-49 lat.
25. **Współczynnik dzietności ogólny** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.
26. Przez **migracje wewnętrzne** rozumie się zmiany miejsca pobytu (stałego lub czasowego) w kraju, polegające na przekroczeniu granicy jednostki administracyjnej w celu osiedlenia się. Informacje te nie obejmują zmian adresu w obrębie tej samej gminy z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na miasto i wieś. Do migracji wewnętrznych zalicza się także przemeldowanie z pobytu czasowego na pobyt stały w danej miejscowości, jeżeli poprzednie miejsce pobytu stałego znajdowało się w innej gminie.
27. **Saldo migracji** stanowi różnicę między napływem i odpływem ludności.

28. Użyte w tekście i w tablicach określenia „**napływ**” i „**odpływ**” należy rozumieć odpowiednio jako nowe zameldowania na pobyt stały i wymeldowania z pobytu stałego.
29. **Prognoza ludności do 2050 r.** opracowana została na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. (w podziale administracyjnym obowiązującym od 1 I 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji zmian w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych.
30. Do przedstawienia procesów starzenia się społeczeństwa w układzie terytorialnym zastosowano typologię powiatów i gmin uzyskaną przy wykorzystaniu **trójkąta Osanna**. Trójkąt Osanna zbudowano w układzie współrzędnych, którego osiami są boki trójkąta równobocznego charakteryzujące jedną z grup wiekowych osób. Osie wyskalowane od 0% do 100%. Dla każdego powiatu lub gminy jako kryterium podziału ludności na sześć typów zastosowano przeciętne udziały poszczególnych grup wiekowych osób (położenie punktu wewnątrz trójkąta informuje o udziale poszczególnych grup wieku w ogólnej liczbie ludności). Typy wieku ludności pogrupowano klasyfikując powiaty i gminy według struktur wieku ludności jako młode demograficznie, stabilne demograficznie, starzejące się demograficznie.
31. Do **typologii demograficznej Webba** wzięto pod uwagę przyrost naturalny i saldo migracji stałej.
- Typy demograficzne według Webba dla jednostek AKTYWNYCH
- Typ A – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,
  - Typ B – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,
  - Typ C – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,
  - Typ D – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny,
- Typy demograficzne według Webba dla jednostek NIEAKTYWNYCH
- Typ E – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,
  - Typ F – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie mniejszym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji,
  - Typ G – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie większym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji,
  - Typ H – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

Pozostałe uwagi

1. Dane za 2000 r. obliczono (według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r.) przy przyjęciu skorygowanej liczby ludności uwzględniającej wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, powiększonej o liczbę ludności gminy miejskiej Sławków (należącej w latach 1999-2001 do województwa małopolskiego).

W pozostałych latach w każdorazowym podziale administracyjnym kraju.

2. W tablicach zawierających informacje w podziale na miasta i wieś, przez „miasta” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „wieś” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

Zastosowano także następujące skróty dla oznaczenia:

„m.” – gminy miejskiej,

„gm. w.” – gminy wiejskiej,

„gm. m-w.” – gminy miejsko – wiejskiej.

pow. – powiat

3. Prezentowane dane odpowiadają poziomowi 2 – regionalnemu (16 województw) oraz lokalnemu dla województwa małopolskiego poziomowi 3 (6 podregionów), 4 (22 powiaty, w tym 3 miasta na prawach powiatu) i 5 (182 gminy, w tym 3 miasta posiadające status miasta na prawach powiatu) Nomenklatury Jednostek Terytorialnych dla Celów Statystycznych (NTS), opracowanej na podstawie wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 VI 2003 r.) z późniejszymi zmianami. NTS obowiązująca od 1 I 2015 r. wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów zmieniającym rozporządzenie w sprawie Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów statystycznych (NTS) z dnia 3 XII 2014 r. (Dz.U.2014 poz. 1992) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2014 r.

Podregiony (poziom 3) grupują jednostki szczebla powiatowego (poziom 4) następująco:

- Podregion krakowski obejmuje *powiaty*: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowicki, wielicki,
- Podregion m. Kraków: *miasto na prawach powiatu*: Kraków,
- Podregion nowosądecki *powiaty*: gorlicki, limanowski, nowosądecki, *miasto na prawach powiatu*: Nowy Sącz,
- Podregion nowotarski *powiaty*: nowotarski, suski, tatrzański,
- Podregion oświęcimski *powiaty*: chrzanowski, olkuski, oświęcimski, wadowicki,
- Podregion tarnowski *powiaty*: brzeski, dąbrowski, tarnowski; *miasto na prawach powiatu*: Tarnów.

W związku z nowym NTS prezentowane dane w tablicach za lata wcześniejsze zostały zmienione do wcześniej opublikowanych.

4. Liczby względne (wskaźniki, odsetki), obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

-
5. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości „ogółem”.
  6. Do ustalenia lokaty gminy lub powiatu w zależności od rodzaju wskaźnika dane porządkowane były: ↓ malejąco lub ↑ rosnąco. Dla przejrzystości rankingu wartości najwyższe i najniższe oznaczono kolorami: czerwonym (pierwsza lokata) i zielonym (ostatnia lokata). Do ustalenia lokat przyjęto dokładniejsze wartości wskaźników niż podane w tablicach. Gminy lub powiaty, dla których wskaźnik przyjął identyczną wartość otrzymały taką samą lokatę. Następne gminy lub powiaty otrzymały kolejną lokatę, w związku z tym, liczba lokat może być mniejsza niż liczba gmin lub powiatów.

Dane dla cech statystycznych, które są stymulantami uporządkowano malejąco, a destymulanty uporządkowano rosnąco.

Stymulanta (S) – cecha, której wyższa wartość ma pozytywny wpływ na podmiot, który opisuje.

- ludność na 1 km²,
- urodzenia żywe na 1 tys. ludności,
- przyrost naturalny na 1 tys. ludności,
- saldo migracji stałej na 1 tys. ludności,
- małżeństwa na 1 tys. ludności.

Destymulanta (D) cecha, której wyższa wartość ma negatywny wpływ na podmiot, który opisuje.

- zgony na 1 tys. ludności,
- kobiety na 100 mężczyzn,
- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- mediana wieku,
- rozwody na 1 tys. ludności.

7. W przypadku destymulanty – pod wykresami zamieszczono informację o uporządkowaniu województw lub powiatów od najniższej do najwyższej wartości prezentowanej cechy.
8. Wymieniając kolejno województwa, powiaty lub gminy wzięto pod uwagę ich wartości, a nie układ alfabetyczny.
9. Podane ogólne saldo migracji stałej oraz współczynniki na 1 tys. ludności w 2015 r. uwzględniają migracje zagraniczne za 2014 r.
10. Prezentowane dane o urodzeniach dotyczą urodzeń żywych.
11. W legendach map cyfry w nawiasach oznaczają liczbę powiatów lub gmin.

Dokładniejsze definicje, objaśnienia pojęć i znaków umownych zawarte są w Roczniku Demograficznym 2016.

Polska według województw

Województwo małopolskie według powiatów

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

- Kreska ..... (-) - zjawisko nie wystąpiło.
Kropka ..... (.) - zupełny brak informacji lub brak informacji wiarygodnych.
Zero ..... (0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5.
Znak ..... (x) - wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
„W tym” ..... - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.

METHODOLOGICAL NOTES

Source and scope of data on the basis of :

- a) *the balances of the size and structure of the population living in a gmina. The basis of population balances assumed the results of the Population and Housing Census 2011, taking into account:*
    - *changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division,*
    - *the difference between the number of people registered for temporary stay for a period of more than 3 months in a gmina and the number of people temporary absent there being gathered on the basis of surveys conducted periodically which is also the difference between the number of people registered for permanent residence in a gmina and the number of people residing in gmina.*
  - b) *data of the Ministry of the Interior on internal and international migration of the population for permanent residence (since 2006 the source of these data is PESEL register - Common Electronic System of Population Register).*
  - c) *documentation of Civil Status Offices regarding registered marriages, births and deaths;*
  - d) *documentation of courts - regarding legally valid decisions in actions for divorces and separations;*
  - e) *results of CSO surveys concerning the size and structure of the population registered for temporary stay for a period of more than 3 months (until 2005 above 2 months). This survey is conducted cyclically as of 31 XII each year.*
- In continuation term “temporary migration or temporary residence” needs to be understand as “temporary migration or temporary residence for a period of more than 3 months”.

Main definitions

1. *The data on the size and structure of population are compiled by actual place of residence. The population actually residing in a given administrative unit includes persons:*

- *registered there for permanent residence and actually living there,*
- *declaring permanent residence without registration (due to the last census)*

and persons staying there temporarily - registered for temporary stay for more than 3 months.

People registered for permanent residence in a given administrative unit but staying in another unit (registered there for a temporary stay) are treated as actually residing in administrative unit, in which they are registered for the temporary stay.

To the population actually residing are not included foreigners staying temporarily in Poland, while permanent Polish residents staying temporarily abroad are included to the population actually residing in a given administrative unit of permanent registration.

When computing per capita (1000 population) data as of the end of a year the population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon **within a year** - as of 30 VI.

Demographic rates for years 2000 and 2005 were calculated considering permanent population as of 30 VI on the basis of results of the Population and Housing Census 2002, however since 2010 all rates have been calculated considering actually residing population - de jure population (before, population registered for permanent residence) as of 30 VI on the basis of results of the Population and Housing Census 2011.

2. **Yearly increase of population in voivodship** means the sum of natural increase and net permanent migration in the given year and difference (year to previous year) in net temporary internal migration. Research of temporary migration is not continuous (like in natural increase and permanent migration researches). Its results refer to the amount of people registered for temporary residence and temporarily absent in a given gmina as of 31 December of particular year.
3. **Actual increase in % (increase of population rate)** is the quotient of the number of population as of the end of the reported period and the number of population as of the end of the previous period diminished by 100.
4. **Urbanization rate** is the share of population living in urban areas and its complement to 100% of total population is **ruralization rate** - the share of population living in rural areas.
5. **Feminization rate** is the number of females per 100 males.
6. **Economic age groups:**
  - pre-working age - males and females aged 0 -17;
  - working age - males aged 18 - 64, females aged 18 - 59:
    - mobility (18 - 44 for males and females),
    - non-mobility (45 - 64 for males and 45 - 59 for females),
  - post-working age - males aged 65 and more and females aged 60 and more.
7. **Demographic load coefficient** is the number of non-working age population per 100 persons of working age.
8. **Biological age groups:**
  - 0 - 14 – children,
  - 15 - 64 – adults,
  - 65 and more – the elderly.
9. **Educational age groups:**
  - 3 - 6 pre-primary education;
  - 7 - 12 primary education;
  - 13 - 15 lower secondary education;
  - 16 - 18 upper secondary education;
  - 19 - 24 tertiary education.

For needs of the publication a group of children aged 0-2¹⁷ was presented, who are not included into educational age groups. The number of children at nursery age 0–2 defines the size of specific needs and resulted tasks hence for health care institutions. This is the question of services from the scope of paediatrics, efforts towards further decreasing of infant mortality, places for children of females working professionally, orphanages, and also leaves and maternity leaves etc.

10. **The elderly** are persons, who reached so-called the old age threshold¹⁸. The most often - as the threshold - it is assumed either uniformly 60 or 65, or a distinct threshold for males - age 65, and for females - 60. UN elaborations use for females and males the uniform age - 65 and such threshold was assumed in the present elaboration.
11. **Ageing ratio**¹⁹ determines the relation of the number of population aged 60 or 65 and more to the number of children and youth aged up to 19. The bigger its values the older population.
12. **Demographic ageing coefficient** - a relation of the number of the elderly (60 or 65 and more) to the total number of population.
13. **Median of age** (medium age) of the population is a parameter determining the age limit, which has been already exceeded by half of the population, and by the second half has not been yet reached.
14. **The average life expectancy**²⁰ is expressed by the average number of years that a person at a given age still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.
15. **Data on vital statistics of population in territorial division** was elaborated:
  - births - according to the mother's place of permanent residence;
  - deaths - according to the place of permanent residence of the deceased;
  - marriages - according to the husband's place of permanent residence before the marriage (in case when the husband lived abroad before the marriage, the wife's place of residence before the marriage is used);
  - divorces - according to the plaintiff's place of residence (in case when the plaintiff lived abroad, the spouse's place of residence is used; data exclude cases, in which both spouses were living abroad at the moment of filing petition);
  - separations - according to the plaintiff's place of residence (in case when the plaintiff is living abroad, the spouse's place of residence is used; in case of concerted petition of both persons the husband's place of residence is used; data exclude cases, in which both spouses were living abroad at the moment of filing petition).

¹⁷ <http://bjp.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/rzadowa-rada-ludnosciowa/publikacje-rzadowej-rady-ludnosciowej/>, „Demographic situation of Poland – Report 2015-2016”, p. 57.

¹⁸ Based on <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/853.pojecie.html>

¹⁹ Based on <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/55.pojecie.html> the ratio was calculated taking into account population aged 65 and more.

²⁰ Publication of CSO “Life expectancy in 2015” <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/trwanie-zycia/trwanie-zycia-w-2015-r-2,10.html>

16. **Legal marital status** has been defined for population aged 15 and more - as marital status according to the law valid in a given country. The following categories of legal marital status have been defined: single, married (of which also marriages remaining in a legal separation), widowed as well as divorced.
17. **Data on marriages** refer to marriages contracted according to lawful rules at the Civil Status Offices. Since 1999 - on the basis of the Law dated 24 July 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) - marriages subordinate to the internal law of the Church or the Religious Association are also registered in the Civil Status Offices. Marriages contracted in this form are subordinate to the Polish law and induce the same civil and law consequences as marriages contracted in the local Civil Status Offices.

The religious marriages may be contracted in ten Churches (Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy) and in the Religious Association - Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich.
18. **The institution of separation** is introduced according to the law dated 21 May 1999 (Journal of Laws No. 52, item 532), since 16 December 1999 the separation induces similar consequences as the dissolution of a marriage by divorce, with two exceptions:
  - spouse living in separation cannot contract a marriage,
  - on concerted demand of spouses the court adjudicates the annulment of separation.Adjudications of the annulment of separation made first appearance in the voivodship in 2005.
19. **Birth rate** – number of live births per 1 thous. population.
20. **Infants** are children below 1 year.
21. **Mortality rate** – number of deaths per 1 thous. population.
22. **Natural increase** of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.
23. **Demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths.
24. **Female fertility rate** is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15-49). The rate is expressed in ‰. Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15-19 and from the mothers in the age of 50 and over - to the group 45-49.
25. **Total fertility rate** refers to the average number of children who would be born by a woman during the course of her entire reproductive period (15-49 years old), assuming that in particular phases of this period she would give birth with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming that age specific fertility rates for this period are constant.
26. **Internal migration** is understood as changes in the place of residence (permanent or temporary) in Poland, connected with crossing the border of an administrative unit with the purpose to settle. This information does not include changes of address within the same gmina, with the exception

- of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept. Internal migration includes also the cases of change from the temporary to the permanent stay in the same administrative unit, if the previous place of permanent stay was in another gmina.
27. **Net migration** is the difference between the inflow and the outflow of the population.
  28. The terms “**inflow**” and “**outflow**” used in tables should be understood as new registrations of arrival for permanent stay and deregistrations from permanent residence.
  29. **Population projection until 2050** has been calculated on the basis of population number and structure as of 31 XII 2013 (in an administrative division valid since 1 I 2014) as well as assumptions concerning changes of fertility, mortality and international migration.
  30. For presenting ageing processes of the population in a territorial layout, the typology of powiats and gminas with **Osanna triangle** was used. The Osanna triangle was built in a coordinate system, which axes are sides of equilateral triangle characterising one of age groups of persons. Axes were scaled from 0% to 100%. For each powiat or gmina average shares of particular age groups of persons were used as a criterion of a division of the population on six types (a place of a point in the triangle indicates a share of particular age groups in total number of the population). Types of age of the population were grouped classifying powiats and gminas by structures of age of the population as demographically young, demographically stable and demographically ageing.
  31. Natural increase and permanent net migration have been taken into account for the **demographic typology of Webb**.

Demographic types according to Webb for ACTIVE units

- A-type – positive natural increase surpasses negative net migration,*
- B-type – positive natural increase is higher than positive net migration,*
- C-type – positive natural increase is lower than positive net migration,*
- D-type – positive net migration with surplus compensates negative natural increase,*

Demographic types according to Webb for NON-ACTIVE units

- E-type – negative natural increase is not compensated by positive net migration,*
- F-type – negative natural increase with negative, but not lower (in absolute value) net migration,*
- G-type – negative natural increase with negative, but not bigger (in absolute value) net migration,*
- H-type – negative net migration is not compensated by positive natural increase.*

Other notes

1. Data for 2000 were calculated (according to the administrative division valid as of 31 XII 2002) assuming the revised number of population considering results of the Population and Housing Census 2002, augmented by the number of population of the urban gmina Sławków (included in years 1999 - 2001 into the Małopolskie voivodship).

In other years in each administrative division of the country.

2. In tables including information in a division on urban and rural areas the term "urban area" is understood as area located within the administrative borders of these units, while "rural area" is understood as the remaining territory of the country.

Following abbreviations are used:

"m." – urban gmina,

"gm. w." – rural gmina,

"gm. m-w." – urban-rural gmina.

3. Presented data correspond to levels 2 - regional (16 voivodships) and local for małopolskie voivodship level 3 (6 subregions), 4 (22 powiats, of which 3 cities with powiat status) as well as 5 (182 gminas, of which 3 cities with powiat status) of the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS), compiled on the basis of the common classification of territorial units for statistics (NUTS) obligatory in the countries of the European Union according to the Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 V 2003 (Official Journal of the EU L 154, 21 VI 2003) with later amendments. NTS in force since 1 I 2015 was introduced by the decree of the Council of Ministers amending the decree of Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS) of 3 XII 2014 (Journal of Laws 2014 item 1992) replacing the NTS in force until 31 XII 2014.

Subregions (level 3) group powiat-level entities (level 4) as follows:

- *Subregion krakowski includes powiats: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowicki, wielicki,*
- *Subregion city of Kraków: city with powiat status: Kraków,*
- *Subregion nowosądecki - powiats: gorlicki, limanowski, nowosądecki, city with powiat status: Nowy Sącz,*
- *Subregion nowotarski - powiats: nowotarski, suski, tatrzański;*
- *Subregion oświęcimski - powiats: chrzanowski, olkuski, oświęcimski, wadowicki,*
- *Subregion tarnowski - powiats: brzeski, dąbrowski, tarnowski; city with powiat status: Tarnów.*

Due to new NTS data presented in tables for previous years have been changed in relation to those published before.

4. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.
5. Due to the electronic method of data processing, in some cases sums of components can differ from the amount given in the item "total".

6. To determine the position of gmina or powiat, depending on the type of rate data were ordered: ↓ decreasingly or ↑ increasingly. For clarity of the ranking the highest and the lowest values are colour marked; red colour (first position) and in green (the last position). To determine the positions were used more precise values of rates than those specified in the tables. Gminas or powiats for which the rate has the same value were given the same place. Next gminas or powiats have next place, therefore, the number of positions can be less than the number of gminas or powiats.

Data for statistical features, which are stimulants were ordered decreasingly, and destimulants were ordered increasingly.

Stimulant (S) – feature, which the higher value has a positive effect on the subject it describes.

- Population per 1 km²
- Live births per 1 thous. population
- Natural increase per 1 thous. population
- Net permanent migration per 1 thous. population
- Marriages per 1 thous. population

Destimulant (D) - feature, which the higher value has a negative effect on the subject it describes.

- Deaths per 1 thous. population
- Females per 100 males
- Non-working age population per 100 persons in working age population
- Median of age
- Divorces per 1 thous. population

7. In case of destimulant - under the graphs there is an information about the ordering of voivodeships or powiats from the lowest to highest values of the presented feature.
8. Listing respectively voivodeships, powiats or gminas their values were taken into account not alphabetical order.
9. Presented total net permanent migration and ratios per 1 thous. population in 2015 including international migrations in 2014.
10. Data presented for births refers live births.
11. In the map legends numbers in parentheses identify the number of powiats or gminas.

More detailed definitions, terms and symbols are included in the Demographic Yearbook 2016.

Poland by voivodships

Małopolskie voivodship by powiat

SYMBOLS

- Dash (-) - magnitude zero.
- Point (.) - data not available or not reliable.
- Zero (0) - magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
- Sign (x) - not applicable.
- "Of which" - indicates that not all elements of the sum are given.